מוסף על המשמר
מס' 45 (825)
7 בנובמבר 1986
ה' בחשון תשמ"ז

ברגע האחרון:

במקום כל עבריין יהודי שחו"ל מבקשת את הסגרתו, יוסגר עבריין ערבי שביצע עבירה דומה.
מתחיל השבוע במסע בכל הארצות להן יש הסכם הסגרה עם ישראל לברר פרטי הצעתו.

לתוקפי ערבים
לדוקרי פועלי ניקיון מעזה וסביבתה
קריאה דחופה

לאחר שהופצו בציבור שמועות בלתי מבוססות, הרינו להבהיר כי המועד האחרון להיכלל ברשימת מקבלי החנינות במחזור הנוכחי הוא תי"ד בכסלו שנת זו.
מי שייתפס עד למועד זה, יוכנס לרשימה אחת עם עצורי המחתרת היהודית, משלחי הטיל, מהרגי נהג המונית, ויליאם נקש ואחרים, וייצא לחופשי בזמן קרוב.
לאחר המועד הנקוב תתחיל ההרשמה למחזור החדש, אשר מועד ביצועו טרם נקבע. כל הדוקר ערבי לאחר הי"ד בכסלו, שם נפשו על קרן שמיר/הרצוג/שריר.

הוועד הציבורי למען חנינות בע"מ

אם מונית צבאות ה' תתנגש בטנק המבצעים של חב"ד, על המזוזות של מי תוטל האחריות לאירוע?

TAXI
בס"ד
מונית צבאות ה'
הסעות לכל חלקי הארץ
24 שעות ביממה.
חיים שלום
טל: 051-882403
לא בשבת

מה שרים השבוע לביילין במשרד החוץ?
יוסי, ילד שלי מוצלח...

התקפות שמחת־תורה בקבר יוסף עברו בהצלחה

שלושה חיילים נשוכים, ארבעה חיילים תלושי שיער, חמישה צבוטים וחצי תריסר מרוטים, זה יהיה סיכום התקפות שמחת־תורה שיתנהלו בצורתן המסורתית זו השנה השלישית מול קבר יוסף בשכם. בהתקפה הרביעית ניסו המתפללים לחתוך את גדרות התיל ולהתפרץ לתחום הקבר, תוך שהם מעקמים את זרועות החיילים ומרשקים מאוזניהם. הם יהרפו רק שתוזעק יחידת הי"מ המיוחדת. חייל שייפגע בעינו מפיתם אתרוג, לאחר שיותך ממכת לולב, יקבל טיפול רפואי במקום ויישלח להתקפה הבאה.
"מי שלא ראה הילולת קבר יוסף לא ראה הילולה מימיו" יאמרו ראשי המתפללים ויודיעו כי יחזרו בקרוב להקפות שניות. קצין בכיר מסר כי מפקדת הי"מ (יחידת פינוי מתנחלים) הסיקה את הלקחים המתאימים, ותוכל בעתיד להדוף ארבעה מינים, שבעה מינים, וכל מספר מינים שיידרש.

בים עוד יפליג קפיטן

בשלוש־עשרה קורפו נישק בלי חשבון
אחר כך נישקו הורביץ צור ונבון
גם עייזר אמר: „אי אפשר לחת־חמק"
רק פרץ לבד לא נישק.
שו...

ממשלת ישראל מודה
לחברה היפנית „אייקון"

על פיתוח עדשת המרחב שאפשרה צילום כל ממשלת ישראל על עשרים וחמשת שריה, נשיא המדינה ומזכיר הממשלה לשעבר בתצלום אחד.
מי יתן ותצליחו במאמצי השכלול להגיע לתמונה שתכלול בנוסף גם את סגני השרים והיועצים למיניהם.

הארי פוקוס
יועץ לענייני הנצחה

להעמיד דברים על דיוקם

במוצאי הסהרנה לא תתקיים התימניאדה כפי שפורסם תחילה אלא הגרוזיניאדה במתכונתה המצומצמת. חגיגות האשכנזיאדה יערכו במועדן הרגיל, למרות ההומניאדה המתוכננת לאותו שבוע. צופים שרכשו כרטיסים לבולגריאדה שהו־חתה, יוכלו לקבל תמורתם הזמנות לאתיופיאדה שתפרוץ בסמוך לאו־לימפיאדה.

המצאת האנרגיה תבטל את שר האנרגיה

המצאת מרידור העומדת לקרון אור וגידים כבר בזמן הקרוב והיהודה המתמדת במחירי הנפט בעולם — יביאו עוד בימי כהונתו של יצחק שמיר כראש ממשלה לביטול הצורך במשרד האנרגיה והשר העומד בראשו משה שחל. האפשרות ששחל יהפוך לשר שאינו נחוץ, ויצטרף בכך לעוד שנים־עשר כמוהו בממשלה הנוכחית אינה מטרידה איש, אלא שהדבר עלול להפר את האיזון בחלוקה שבין הליכוד למערך ולגרום קשיים בתפקוד הרוטאציה. במערך שוקלים להפוך את שחל ל„שר בלי תיק בכיר" שמעמדו בממשלה יהיה עדיף על זה של „שר בלי תיק זוטר" ולחלופין נשמעים במפלגה קולות הדורשים לפתח המצאה שתביא לביטולו של שר מקביל מהליכוד. ביטולו של ראש הממשלה הנוכחי, שהוא קל לביצוע, מבחינה טכנית, אינו עומד כלל על הפרק.

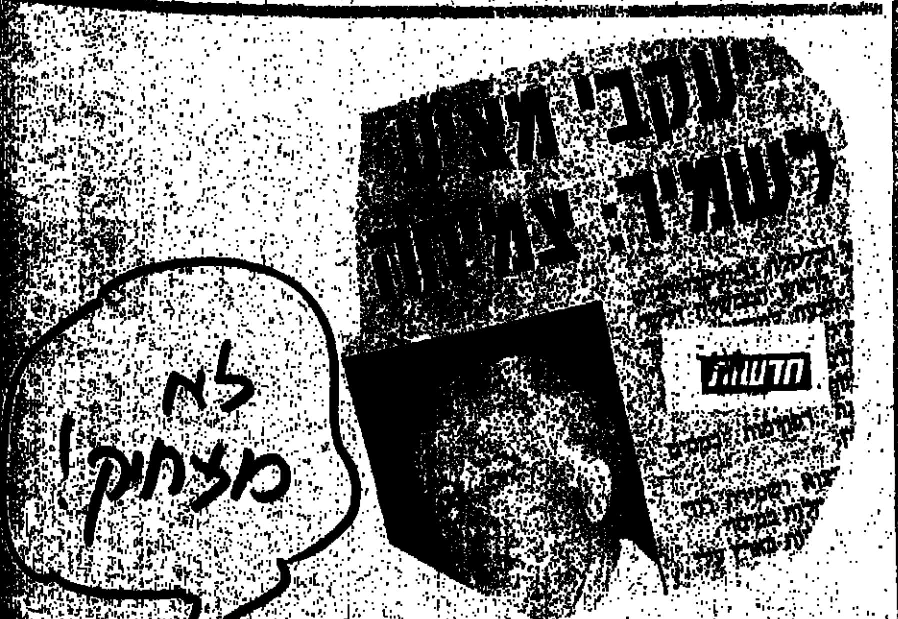

כתובת המערכת:
"על המשמר", רח' חומה ומגדל ג, ת"א
העורך הראשון: בצלאל לב ז"ל
עורך: אריה פלגי
עורכת משנה: תאיר זבולון
עיצוב גרפי: ארנון אבני
ביצוע גרפי: שושנה זילבר

הפעם:

כתבות

■ השמאל ויהודי ברה"מ — למה הם נוטים ימינה? מאת שלמה סלוצקי 5
■ מזל מאלוהים — עוזר הצ'יל נאשם ברצח, מאת שלי יחימוביץ' 8
■ קוקה קולומביה — הקוקאין זורם, מאת יהודה צור 10
■ אחרי מבול התקליטים — השמונה הנבחרים, מאת עמית רוט 12
■ פיאק '86 — שוק אמנות בפריז, מאת רוני דיכב 14
■ כל עולמו היה נשים — הצלם הצרפתי ז'אק לארטיג, מאת יוסי קנץ 17
■ עכשיו צריך שנלר — דיוקן מנכ"ל יש"ע, מאת דוד ארליך 20

מדורים וטורים

■ חותם אישי, מאת יגאל וגנר 16
■ שלום בית, מאת חיה יוסף 19
■ הראקירי, מאת לזר 28
שלמה גלזר – 2; עודד ליפשיץ – 2; דינה גורן – 3; זאב צחור – 3; אלי הכהן – 3; מיכאל הרסגור – 4; שמואל בונים – 17
■ הלו חותם 4
■ כל יום (עריכה: רות קדוש, עיצוב: רחל דביר) 27־22
■ בשער — והנער איננו

חברה עובדת

בכור הפיטורין

בתולדות יחסי העבודה של מדינת ישראל נפל דבר. אנחנו לא היינו שם.
בהוראת הנהלת המפעל, המתיימרת לייצג את העובדים, בשלחו "מטעמים טכנולוגיים" שכירים "לזרוק" את העובדים ממשמרתם. אנחנו לא היינו שם.
פועלים שהובאו למשמרת לילה לעבודה בהסעת המפעל נזרקו כגנבים בלילה. אנחנו לא היינו עמם. לא היינו עמם גם יומיים אחר כך, כאשר מאות פועלים זועמים צרו על מועצת הפועלים כדי לתבוע עלבונם ולמצוא תמיכה ועזרה.
בטוחני כי מעולם לא היה ביקוש כה רב ל"על המשמר" שעבר מיד ליד משום שבעמודו הראשון הופיע סיפור אירועי הלילה המביש באליאנס.
אנחנו, המדברים בשם ציבור העובדים ומתיימרים לייצגו, משום־מה לא היינו אתו כאשר נזקק לנו מאוד. הסתירה המורכבת מאוד של היות ההסתדרות מעסיק אשר בבעלותו מפעלים, ושל רצונה לדאוג ולייצג פועלים — נחשפו באופן אכזרי במשבר "אליאנס" חדרה. לך תשכנע פועלים שההנהלה רוצה בטובתם ורווחתם, כאשר אטימות המנהלים מגיעה לדרגה כזאת שבאותה נשימה אומרים שאין כסף לעובדים ואת מסיבת העיתונאים להסבר המשבר מקיימים בחמשת כוכבי מלון דן קיסריה.
טיפם של משברים מסוג זה שהם מצמיחים מנהיגים ומורידים אחרים. כך גם ב"אליאנס" חדרה. מישל פרין יו"ר ועד העובדים במפעל הוא מנהיג אמיתי, אותנטי, המדבר עם אנשיו בשפתם. חושיו חדים ובריאים והוא מגתב את מעשיו וצעדיו היטב. שעות המשבר מחזקות אותו. הוא מתמרן בין הכוחות, נמצא תמיד במקום הנכון, וחזקה עליו שידאג לאינטרסים של אנשיו, אותו ציבור גדול וחרד של מפרנסים שצריך להביא לחם הביתה.
לעומתו החמיץ שלמה צוק מזכיר מועצת פועלי חדרה, את שעתו הגדולה. יכול היה להפוך מעסקן מקומי אפור למנהיג — ונכשל. מהסס וחרד, כשהוא נקרע בין נאמנותו לשולחיו — ההסתדרות והאיגוד המקצועי — לבין חובתו הראשונית לפועלי־בוחריו, "נעלם" שלמה צוק בשלושת ימי המשבר הראשונים מהשטח, לא ביקר במפעל אפילו את מנכ"ל כור גביש לא השיג. באחת איבד את אמון האנשים.

● שלמה גלזר

מי שלח את הבריונים? — צילום: נועם לזר

מלה רעה

עוד מארב אחד
(למה נסעתי לרומניה)

נסעתי לבוקרשט לפגוש את אנשי אש"ף לא מפני שהאמנתי שאחרי הפגישה הזו תיפתח תקופה חדשה ותזרח שמש השלום. גם אינני ממעריצי ערפאת, ולדעתי, הטעויות הקשות שעשה פגעו בנו, בעם הפלשתינאי ובסיכויי השלום פגיעות קשות.
נסעתי לבוקרשט משום שזה מה שאני כאחד מרבים בתנועת השלום הישראלית על כל גוניה, עושה כל ימי: מנסה לשלוח לחם על פני המים ולזרוע זרעי שלום ברוח, בתקווה שפעם משהו יחזור, משהו יצמח. אלה שניסו למנוע ממני את הזכות לנסוע למפגש הזה ניסו לפגוע בזכות בסיסית ומהותית בזכות שלי, כאזרח מדינה דמוקרטית להיאבק על השלום על פי דרכי ואמונתי. זכות שניתנה לי, ללא הגבלה, במשך שנים רבות. זוהי זכות שניתנה לצרפתים שנפגשו עם המורדים האלג'יראים בעת שניהלו טרור אכזרי נגד השלטון והאזרחים הצרפתיים באלג'יריה. זו זכות שניתנה גם לאמריקנים שפגשו את נציגי הוויטקונג כשארגון זה ניהל מאבק גרילה נגד צבא ארה"ב בדרום וייטנאם. הזכות הזו היא חלק מזכות רחבה יותר, זכות של בני אדם להיאבק על דעות ולהיפגש עם כל אדם בתוך ארצם ומחוצה לה, כל עוד אינם פוגעים בביטחון ארצם ובקיומה. זוהי הזכות שבשמה דורשים יהודי בריה"מ שיותר להם להאמין בגלוי בציונות ולהיפגש עם ישראלים, גם כשהאידיאולוגיה הרשמית הסובייטית רואה בציונות אויב.
האיסור על מפגשים עם אנשי אש"ף עבר את הגבול שבין שלטון הרוב, שהוא בסיס הדמוקרטיה, לבין עריצות הרוב, שפירושה דיכוי זכויות המיעוט. ועריצות הרוב אינה טובה מעריצות יחיד. עקרונות הדמוקרטיה קובעים שנגד עריצות, ונגד חוקים של עריצות, חובה להתקומם. הבה נזכור מה שאמר הפילוסוף הצרפתי וולטיר. "אני מתנגד לכל מלה בדבריך, אך אשפוך את טיפת דמי האחרונה כדי להגן על זכותך לומר אותם". הזכות להביע דעה כוללת גם את הזכות להביע אותה בבוקרשט, ובפני משלחת פלשתינית, וגם את הזכות לשמוע מה יש להם לומר ואת הזכות לקבל את דעתם או לשלול אותה מכל וכל.
אנו נוסעים למפגש שכותרתו היא "הדיאלוג כדרך לשלום" — סיסמה המוציאה, מראש, מכלל חשבון תמיכה בטרור ומלחמה כדרך לפתרון בעיות בין שני העמים, ישראלי ופלשתיני. הפילוסוף הגרמני קאנט טען שכדי שחוק או נורמה יהיו תקפים מבחינה מוסרית, חייב להיכלל בהם ציווי קטגורי, כלל זה חל על כולם במידה שווה.
תומכי האיסור על מפגשים עם אש"ף טוענים שבבסיס החוק שהעבירו בכנסת יש ציווי כזה: איסור על מפגשים עם טרוריסטים שידיהם מגואלות בדם יהודים, עם אנשים הרוצים בחיסול ישראל. זהו טיעון כוזב. אין איסור כזה. לאזרח ישראלי מותר לפגוש נאצים שאחראים לרצח מיליוני יהודים, בעבר, וניאו־נאצים המטיפים לאנטישמיות רצחנית היום. מותר לו לפגוש נציגים רשמיים של סוריה, גם אחרי שהתברר שהיא אחראית לפעולות טרור נגד אזרחים ישראליים. לאזרח ישראלי מותר להיפגש עם נציגי איראן החומייניסטית, העומדת מאחורי טרור ה"חיזבאללה" בלבנון וקוראת לכיבוש ירושלים. לאזרח ישראלי מותר להיפגש עם גזענים דרום־אפריקנים, ומותר היה לו להיפגש עם נציגי ארגנטינה של הקולונלים, שעינו ורצחו ללא משפט אלפי אזרחים מתנגדי המשטר, וביניהם יהודים רבים.
לישראלי מותר גם להיפגש עם פלשתינים מתומכי ירדן, תומכי האוטונומיה (אם יש כאלה) או חברי אגודות הכפרים. יוצא מזה שהחוק הישראלי אינו נגד פגישות עם טרוריסטים פלשתינים או רוצחי יהודים. הוא רק נגד אותם ישראלים התומכים בפגישות עם נציגי אש"ף, ולכן הוא חוק שמפלה לרעה מיעוט, חוק שמותר להתקומם נגדו, כמו נגד כל אפליה אחרת.
טענה נוספת של המתנגדים לנסיעה היא שהמפגש לא יועיל. הטענה הזו מקוממת עוד יותר. החופש הפוליטי אינו תלוי בתועלת שמישהו מייחס לפעולה פוליטית של אחרים. אני כופר בתועלת שבנסיונות להיפגש עם אנשי אגודות הכפרים, אך לא יעלה על דעתי לאסור מפגשים כאלה. אני כופר בתועלת שהביאו נסיעותיו של שמעון פרס, שפגש את חוסיין ומובארק, את חסן מלך מרוקו וחוסיין מלך ירדן, ולא נפגש עם נציגי הפלשתינים. לא יעלה על הדעת שמישהו ישלול את זכותו לנסוע ולהיפגש עם כל מי שהוא חפץ, רק מפני שאותו מישהו חושב שאין תועלת במפגשים.

מיפגש אחר. עודד ליפשיץ (באמצע) עם ידידים בפיתחת רפיח, 1983

יוצא מזה שעמוס קינן קיצוני יותר מתומכי החוק לאיסור מפגשים, חוק שהוא לדעת קינן "אחד החוקים הבזויים והנקלים שחוקקה הכנסת". אלה שחוקקו אותו, הפעילו את עריצות הרוב. עמוס קינן, הלוקח לעצמו את הזכות לקבוע האם מפגש מסוים מצדיק נסיעה ללא מורא החוק ומפגש אחר לא, מעדיף את שיפוטו הפרטי על זכותו של כל אזרח, הנובעת מאותו ציווי קטיגורי שקאנט מדבר עליו, לקבוע מתי מועיל לצאת למפגש כזה. זוהי עריצות של יחיד, הראויה לגינוי גם אם אין לה שניים, שהרי לא קינן הוא שיחליט אם להעמיד לדין ולענוש את הנוסעים.
ולגופו של עניין. יתכן שהנסיעה לבוקרשט לא תביא שום תועלת, אבל לעולם אין לדעת זאת מראש. לפעמים יש הפתעות. רבים טענו שמשלחת של שחקני פינג־פונג שיצאה מארה"ב לסין אחרי עשרים ושתיים שנים של מלחמות ואיבה היא בריחה. היום שותים בסין "קוקה קולה". והערה אישית: זה עשרות שנים אני נלחם בפלשתינים בנשק ביד, במלחמות, בסיורים ובמארבים. נלחמתי בהם לא רק בשל חובת הציות לפקודות לצה"ל, אלא מתוך הכרה עמוקה בצורך להשכים ולהרוג את הבאים להרגני. בכל אותן שנים נלחמתי גם בעד שלום עם הפלשתינים על בסיס הכרה בזכותם למדינה שלהם, ונלחמתי נגד מעשי עוול שנעשו לפלשתינים תחת שלטוננו.
אינני נוסע לרומניה כדי להפר חוק, ורק בית המשפט יקבע, אם יהיה מי שיתעקש להביא בפניו את עניין הנסיעה והאם המפגש בבוקרשט חוקי, כדעת משפטנים אחרים, או שאינו חוקי, כפי שטוענים אחרים. אני נוסע לרומניה כדי לממש את זכותי להיאבק למען השלום. יש בזה סיכון של הרשעה ועונש. אבל זהו סיכון קטן ממארבים בהם השתתפתי ובמארבים והמלחמות הצפויים בעתיד, אם חיי אדם מוטלים על המאזניים.
ברוב המארבים בהם הייתי, לא תפסנו מחבלים. אבל לפעמים כן. הנסיעה לבוקרשט היא הימור שאין בו סיכון חיי אדם, ויש בו סיכוי, ולו גם קלוש, לתפוס קצה זנב של השלום. בסך הכל זהו עוד מארב אחד בשביל השלום. אני לא אשתמט מזה. המצפון הפרטי שלי, שאינני מתיר לאיש מלבדי לתבוע ממני, אומר לי לצאת למארב הזה.

● עודד ליפשיץ

תקשורת

ועדה לאומית לתקשורת
(מכתב מפריס)

מדיניות התקשורת. וליתר דיוק, בינתו של גוף חדש שמתפקידו לרכז את הטיפול במגוון הנושאים הנוגעים לשידור לסוגיו, הוא נושא שזכה כאן, בפריס, לכותרות ראשיות. הרכבה של הוועדה הלאומית לתקשורת, העתידה להיכנס לתפקידה בשבוע הבא, נטיותיהם הפוליטיות של חבריה, עברם המקצועי והסמכויות מרחיקות הלכת המוקנות להם מכוח החוק, מעניינים את הציבור כאן לא פחות, ואולי יותר, מאשר העסקאות שעשתה, או לא עשתה, ממשלתם עם משפחת עבדאללה הלבנונית הידועה לשמצה.
החוק שמכוחו כוננה הוועדה מקנה לה סמכויות מרחיקות לכת לייעץ, להמליץ ואף לקבל החלטות בכל תחומי השידור. היא שתקבע למי יוענקו זיכיונות להפעיל תחנות שידור בגלי האתר, בכבלים ובאמצעות לוויינים, אילו תדרים יוקצו לגורמים השונים, ומי יעמוד בראשם. הוועדה מוסמכת לאשר את מינוייהם של מנהלי חברות השידור הממלכתיות ושל האחראים לתכניות, וכן לפקח על הניהול הפיננסי שלהן ועל התכנים של שידורי הפרסומת המוקרנים בהם. על הוועדה לחבר ולפרסם ברבים בכל שנה דו"ח מקיף על פעולותיה.
מספר חברי הוועדה הוא שלושה־עשר — ששה מהם נבחרים על־ידי רשויות השלטון — בית הנבחרים, הסנט, בתי המשפט, הנשיא וראש הממשלה, ואלה בוחרים את שלושת חברי הוועדה הנותרים. שלושה־עשר אלה יבחרו, בישיבתם הראשונה, אחד מביניהם לכהן כיו"ר — וזהו תפקיד רב סמכויות ובעל השפעה פוליטית מפליגה. תקופת כהונתם של חברי הוועדה היא תשע שנים (אך חלק מחבריה הראשונים נתמנו לתקופות קצרות יותר כדי שבעתיד לא יתחלפו כולם בעת ובעונה אחת), וכל פעילות אחרת, בשכר או שלא בשכר, אסורה עליהם. שכרם, אגב, הוא גבוה ביותר (50,000 פרנק צרפתי לחודש). לרשות הוועדה סגל עובדים של 250 איש ותקציב נדיב מאוד. עם חברי הוועדה נמנים עיתונאים ושדרים מקצועיים ומומחים לטלקומוניקציה, וכן אנשי מנהל שעשו קריירה בשירות הציבורי. יש בה שלוש נשים, מהן שתיים שקנו מוניטין כעורכות תכניות וכשדריות ברדיו ובטלוויזיה.
הוועדה שנתמנתה עתה באה במקום הרשות העליונה לשידור שהוקמה לפני כחמש שנים עם עליית הסוציאליסטים לשלטון. ממשלו של הנשיא מיטרן הוא שהנהיג את מדיניות הביזור בתחום השידור, שמניעיה היו אידיאלוגיים בעיקרם. יחד עם זאת תאם הביזור גם להתפתחויות הטכנולוגיות שחלו בשנים האחרונות. השינויים שחוללה מדיניות זו בנוף התקשורתי הצרפתי היו מפליגים ביותר: היא הביאה לפתיחתן של יותר מאלף (!) תחנות רדיו חדשות ושל שלוש רשתות טלוויזיה — כולן, אגב, פרטיות.
החוק החדש, שמכוחו הוקמה הוועדה הנוכחית, נועד כנראה להחזיר את השעון לאחור ולבצר מחדש את מגמת הריכוזיות שאפיינה את התקשורת האלקטרונית בצרפת מתחילתה. מאידך, אחת ההחלטות הראשונות שעומדות בפניה היא למי למסור את זיכיון ההפעלה של רשת הטלוויזיה הראשונה, שבית הנבחרים החליט להעבירה לידיים פרטיות. הרכב הוועדה, שרבים מחבריה נתמנו, כאמור, בידי גופים שבשליטת הרוב הימני, אינו מבשר טובות בכל הנוגע להמשך מדיניות הליברליזציה שהנהיג ממשל מיטראן מאז 1981.
עם זאת נראה לי, כי עצם הרעיון לרכז את הטיפול בנושאי השידור לסוגיהם בידי סמכות אחת, ובכפוף לחוק אחד, ולא לפזר אותו בין גופים שונים, הפועלים כל אחד על פי חוק אחר, הוא פתרון נאות. חבל מאוד שאצלנו הולכים בדרך הפוכה. אשר לפוליטיזציה של תחום השידור — מכך, כנראה, אין מנוס, באף לא אחת משתי הדרכים.

● דינה גורן

טקס

גבעתי בכותל. הוליבוד.

בשעות אחר־הצהריים נראית כבר רחבת הכותל כמו גן־סאקר במימונה. עוד מעט ייערך טקס השבעת חיילי גבעתי וההורים מתרגשים פורסים לקראת הפגישה עם ילדיהם עוגות, גבינה, קוגלים מובחרים ושאר פינוקים. מגיע להם, אחרי חודשי הקריעה בטירונות. גדרות הברזל, והלפידים שהציב הרס"ר, לפי דמיונו הארכיטקטוני, מקשים על המעבר של חרדים לבושי־שחור הממהרים לתפילת התענית. ליד אבני הכותל הרמקולים הצבאיים, המכוונים, ממלאים עצמותם, משמיעים שירי מולדת, וקולה המתוק של ירדנה ארזי מתגלגל בהר המוריה. עם רדת החשכה ניתן האות. מאות בני המשפחות מצטופפים בין הגדרות לבין במת הכבוד. סגן משנה צועק "בריזונה" לעבר חשמלאי שהצליח לבסוף לכבות את הזרקורים. המפקד מכריז מתוך החשכה משהו והחייל אוחז אש בוער נע לעבר הכותל ומצית כתובת אש ענקית. עודף הסולר בו הוטבלה הכתובת הופך אותה לאבוקה אדירה המתיזה ניצוצות לכל עבר. המתפללים עוטי הטליתות נמלטים מצד לצד מפני החום היוקד.
ולפתע נשמעת שעטת נעליים צבאיות. הנה הם קרבים ובאים. חיילי גבעתי מגיחים מאי־שם וצועדים בסך אל הכותל נשקם בידם. קול המפקד מרעים ברמקולים שבועת אמונים צבאית וכתובת האש המרצדת על פני אבני הכותל מעניקה לה ממד סוריאליסטי. מישהי בחולצת גופיה פורצת את השורות לחבק את החייל שלה, הצועד אל שבועתו. קולות החרדים בתפילתם מתערבבים עם רעם צעדי החיילים העולים לעברם. זה כי יבוא ידמה לעצמו שבמאי הוליבודי מצלם קלגסים רומאים הכובשים ושורפים את בית המקדש. מי שהגה את רעיון ההשבעה ליד הכותל ראוי לפרס חוסר הרגישות.

● זאב צחור

רשות דיבור

לגדליה יעקובי, מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה לשעבר

האוניברסיטה העברית — לא כצעקתה

השבוע, לא נפתחה שנת הלימודים באוניברסיטה העברית. הנהלת המוסד חזרה ופרסמה בכל דרך אפשרית את דבר גרעונה המצטבר העומד, לטענתה, על כ־85 מיליון דולר. ביקשתי מגדליה יעקובי מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה לשעבר, לבדוק אם באמת עומדת האוניברסיטה העברית על סף התמוטטות.

"אני לא מאמין בגרעון של 50 מיליון דולר. אני מכיר את הרכבו של החשבון הנ"ל וחשבון זה הוא טוב כדי להעביר מסר על חיסול האוניברסיטה העברית בעוד שהמציאות שונה במקצת... לאוניברסיטה אכן חוב של עשרות מיליונים, אולם חוב זה נפרש על פני שנים רבות. וזהו דבר מקובל במוסדות רבים. ככל הידוע לי גם האוניברסיטה אינה מתרגשת מחובות אלה. בשנתיים האחרונות התגלה לאוניברסיטה שתקציבה השוטף אינו מתאזן. השורה התחתונה של חוסר איזון זה — 19 מיליון דולר.
עכשיו תשאל איך זה שבתשמ"ג הכל היה מאוזן ובתשמ"ו הכל השתבש. ובכן קרתה להם תקלה. הייתי מגדיר זאת חוסר והירות של ההנהלה ומקבלי ההחלטות. המצב הכספי של האוניברסיטה אינו כצעקתה, והמוסד היה יכול לחיות עם זה בשקט פחות או יותר.
— מרבייך עולה שבעצם זהו תרגיל ביחסי ציבור...
— לא, לא הייתי אומר כך. ישנה בעיה רצינית מאוד בקביעת מדיניות הממשלה באשר לסדר העדיפות הלאומי של ההשכלה הגבוהה. הרגילו את הסוס בשנים האחרונות לא לאכול. לאט־לאט התחיל להתרגל לכך, אבל פתאום הוא מגלה סימני גסיסה. בשנים האחרונות גרמו קיצוצים לתרגילים של אי העברת תשלומים בזמן לדרדור המערכת כולה. כבר ב־83' כתבנו ממסך במסגרת הוועדה לתכנון ותקצוב של ההשכלה הגבוהה וכו קבענו שיש לתת תוספת מידית למוסדות. תוספת זו לא ניתנה עד היום, וברור שעליה להינתן ללא דיחוי. האפשרות לכך קיימת בצורות שונות. למשל, אם המדינה לא תרצה לתת ישירות הורמה למוסדות, היא יכולה לתת הקצבות מיוחדות למחקר בלבד, שכן המחקר הוא אחד הקורבנות הראשונים של הקיצוצים.
— נחזור לאוניברסיטה העברית. מדוע, לדעתך, צועקת הנהלת האוניברסיטה, גועלד?
— כפי שאמרתי לך הם מבקשים את תשומת לב קובעי המדיניות למצבה הרע של ההשכלה הגבוהה. יחד עם זאת נמצאת האוניברסיטה העברית במידה מסוימת של מלכוד, פאניקה, ובלבול פסיכולוגי. קודם כל כדאי שתבין שלאוניברסיטה העברית ישנו כיסוי עצום, אריה, בקרנות חוץ. מדובר בסדר גודל אדיר — כ־200 מיליון דולר. אם יחליט נשיא האוניברסיטה לפנות לקרנות אלה — הוא ללא ספק ייענה, אבל לדעתי אין הוא רוצה לעשות כך.
— אם היית במקומו מה היית אתה עושה?
— הייתי עורך פעולה משולבת שמרכיביה: 1. פנייה לקרנות לסיוע. 2. קיצוץ תחומים שוליים. 3. עריכת תכנית רב־שנתית, במסגרתה ייכלל גם תכנון מוניטארי שיתגבר על חוסר האיזון התקציבי.
— מה דעתך על קיצוץ פקולטה למשל?
— זאת אפשרות, אבל לא הייתי רוצה לפתור בעיה בשיטת זבנג וגמרנו. לדעתי זה תהליך איטי, מקיף, שאין ספק שקובעי המדיניות בממשלה צריכים לסייע לו.
— הייתי מבקש שתתייחס, במישור הכללי יותר, למצב ההשכלה הגבוהה. האם המצב אכן מחמיר עד לאיום בהפסקת פעילות?
— המצב אכן החמיר בשנים האחרונות. ואני מאמין שהממשלה תכיר בעובדה שיש לעשות להגברת סדר העדיפויות הלאומי של ההשכלה הגבוהה, ותורים לאלתר תקציבי הנשמה לכלל המוסדות.

● אלי הכהן

את זה כבר סגרו. מוטה — צילום: ישראל [illegible]

המוני יהודים מקיפים את שגרירתה החדשה של ישראל, גולדה מאיר, ב־1948, במוסקבה

ההיסטוריה צעירה תמיד

מיכאל הרסגור

הפילוסופיה של מרדכי ועננו

על מרדכי ועננו ידוע מעט — אם כי כל העיתונות העולמית עסקה בו: הוא פוטר ממוסד מסוים בדימונה אחרי עשר שנות עבודה; הוא הושפע, בלימודיו מתורתו של ז'אן־פול סארטר; הוא התנצר בהיותו באוסטרליה; והוא נעלם.

ברצוני למשוך את תשומת הלב לסתירה מסוימת בקריירה קצרה זאת.

תורתו של סארטר היא אקסיסטנציאליסטית — וגם אתאיסטית. האקסיסטנציאליזם הסארטרי הוא אולי פחות דוקטרינה פילוסופית מנקיטת עמדה קיומית. בתור שכזה סארטר מתקומם נגד כל התורות העושות מן האדם כלי־משחק חסר־כוח של כוחות עליהם אין לו שליטה. האקסיסטנציאליזם מעלה מעלה־מעלה את חירותו של האדם ויכולתו להתמודד עם הגורל. במובן זה הוא באמת כעין פילוסופיה של החופש האנושי. אולם לא של חירות אנרכיסטית ואי־מוסרית: אלא להיפך — חכמתו של חופש המצדיק את קיומו בכוח הסולידריות האנושית. מכאן נטיותיו השמאליות של סארטר (1905־1980) אך גם רתיעתו מן הקומוניזם. השמאל הוא ביטוי של סולידריות עם הרוב המכריע של המין האנושי, הרוב המדוכא, המנוצל והמולך שולל. אולם הקומוניזם, בגרסתו הסטאלינית, נראה בעיני סארטר כשלילת חירותו של האדם וכליאתו בכלא הדטרמיניזם (קביעתו מראש של הגורל האנושי על־ידי התפתחויות, שאין לפרט בקרה עליהן). בנוגע לדת בכלל ולנצרות בפרט, קרוב האקסיסטנציאליזם לעמדתו של הפילוסוף הגרמני פרידריך ניטשה (1844־1900), ולגישתו של קארל מארכס (1818־1883). עבור מארכס — הדת היא אופיום ההמונים (היום היה כותב כנראה

סארטר: לא בדיוק המופת שלו

הרואין לעם, או מאריחואנה לאומה). עבור ניטשה, הנצרות היא תוצאה של מרד החולשה נגד החוזק, של התקוממות האימפוטנטים נגד בעלי כוח־גברא, היא תקומת הכשלון, היא פרי של הבינוניות הקמה נגד האיכות היא ילוד הנפל של המוח המשועבד המתנגד להגות החופשית. סארטר, מצידו, מרגיש ש „האדם נידון לחיות חופשי" ושלמרות ציווי הסולידריות „הגהינום הם (האנשים) האחרים" — הנך רוצה להיות אתם אבל אינך יכול, בדרך כלל, חוץ אולי מברגעי משבר ולחץ עילאי. כמו אצל מארכס, קיימים עבור סארטר, יצורים בעצמם, קיום סביל, ואלה הקיימים למען עצמם, קיום פעיל ומודע, בעל מעורבות ופעילות. מכאן שהפיכתם של החיים בעצמם לחיים למען עצמם היא בחזקת ריבוי המודעות בעולם. אם מארכס ראה בדמותו המיתולוגית של פרומתאוס — האדם אשר גנב את אש האלים על מנת להעניקה לאנושות — מופת ודוגמה, הרי שהאקסיסטנציאליסטים נוטים יותר להעריך דמות מיתולוגית אחרת — של סיזיפוס, אשר נידון לגלגל למעלה ההר אבן גדולה המתדרדרת למטה לפני שסיזיפוס מגיע לפסגה — וזאת לנצח. אלבר קאמי (1913־1960), אשר כתב את „המיתוס של סיזיפוס", ב־1942, בעידן הקשה של הכיבוש הנאצי, ביקש להראות שהחובה האנושית היא לעמול למען הטוב, גם כאשר אין כאילו פרי לעמל, ואין כוחות עליונים העשויים לגאול את האדם.

מכל האמור יוצא שבין הפילוסופיה הסארטרית, המיוחסת למרדכי ועננו, לבין התנצרותו וכניסתו לחיק הדת הפרוטסטנטית, קיימת סתירה טוטאלית. אפשר, כמובן, להניח שחזר בתשובה — אבל אזי ניתנת ההוכחה שהוא אדם בלתי־יציב, ושאלה גדולה היא כיצד אדם בלתי־יציב הועסק (ופוטר) במקום עבודה רגיש?

אינני רואה מגרעת בעובדה שהוא חזר דווקא בתשובה אל עבר הפרוטסטנטיזם, ולא אל עבר האורתודוקסיה הרבנית — כי אם כבר אבסורד, מוטב שהאבסורד יהיה מוחלט. נוסף לזאת אין לשכוח שבתי הכלא בישראל מלאים חוזרים בתשובה, ומעולם לא היו פושעים כה רבים בין יהודים יראי־שמים. החזרה בתשובה נובעת בדרך כלל משתי סיבות: ריקנותו האינטלקטואלית של החוזר בתשובה, החושב שאשליות תוכלנה למלא את אפסותו השכלית והמוסרית; והעייפות, או הפחד, מחירותו שלו, ומכאן החשק להיות לעבדם של אדונים אשר יגידו לו תמיד מה עליו לעשות. שתי הגישות הללו אינן משתוות בכלל עם השקפת העולם של אדם אשר רואה בחכמתו של סארטר כלי להבנת העולם. אולם קיים בכל זאת מפתח פילוסופי למעשהו:

הזכרנו קודם את אלבר קאמי, ידידו־יריבו של סארטר. ברור שאי־אפשר לחקור את האקסיסטנציאליזם של המאה ה־20 מבלי להיתקל בקאמי. עבור קאמי המציאות המכרעת היא האופי הבלתי רציונאלי של העולם, האבסורד העמוק של החיים, וההתאבדות כפתרון משביע־רצון. כל זה לא מנע מקאמי את השתתפותו הפעילה והמסוכנת בתנועת המרי האנטי־ציונית. כך שבין חייו של קאמי להגותו קיימת עוד סתירה.

ייתכן על כן שמרדכי ועננו מיזג את הסארטריזם הטהור עם טיפות מרובות של קאמי. בכל אופן, בעתיד — עדיין במאה זאת, ואם לא, באחת מן המאות הבאות, ייוודע הכל על גיבורנו ועל הגותו. אשרי ההיסטוריונים של המחרתו בסיכום ראשון: ישראל היא מדינה מאוד מסקרנת, מעניינת להפליא, עם Suspense חדש כל יום; ואינני מבין מדוע מעדיפים יהודי הגולה להשתעמם ולעשות כסף בקרב האנטישמים, במקום להשתתף בחיים המסעירים והמושכים שלנו.

ובסיכום שני: פרשת מרדכי ועננו תאלץ את הממסד להתעניין יותר בפילוסופיה וכל מה שמרבה חכמה והשכלה בעולם הוא תופעה ברוכה ומשובחת.

הלו... חותם

לקרוא נכון את המפה הפוליטית

[illegible]

השב"כ. אלה במובן צללים, אך אינם מכסים ואינם מקטינים את ההישגים העצומים שנעשו בתקופת זמן של שנתיים בלבד, כאשר בתוך הממשלה יושבים שני כוחות מנוגדים, וראש הממשלה פועל בתנאים קשים ביותר שהיו אי־פעם לראש ממשלה בארץ.

אני מאוד מקווה שדעתו של מזכ"ל מפ"ם אינה הדעה של רוב חברי המפלגה, כי אם אכן מבטא הוא את דעת החברים, הרי שהם באמת מוציאים עצמם מהכלל ואל יתפלאו שאין להם משיכה בציבוריות הישראלית.

[illegible]

שאלות אחדות למזכ"ל מפ"ם

[illegible]

השמאל ויהודי בריה"מ

מאת שלמה סלוצקי

מאות אלפי העולים מבריה"מ נוטים ימינה. אקסיומה. מנהיגיהם או המוניהם? אמת או התרשמות מוטעית? אם אמת, האם השמאל הישראלי אשם? האם עשה די? מי צדק: הצעקנים, או אלה שפעלו בשקט?

קהל הרב באולם ההמתנה וברחבת נמל התעופה בן־גוריון היה כולו בכיסוי ראשו כיפות סרוגות, שחורות ושטריימלים זיהו את מפגיני השמחה ואת שייכותם התנועתית. אחרים באו עם שלטים של התחיה, כהנא וצעירי חירות. אנשי השמאל הישראלי העדיפו לצפות בבואו של אנטולי שצ'רנסקי מול מסכי הטלוויזיה, בדירותיהם בתל־אביב או בירושלים, או בחדריהם בקיבוץ.

כך היה ב־11 בפברואר השנה, כך בבואם של משוחררים אחרים, וכך גם עשוי להיות כאשר תגיע אידה נודל, במהרה בימינו. המסקנה המתבקשת היא שלשמאל לא אכפת מיהדות ברית־המועצות, ויהדות זו יודעת להשיב כגמולם למי שהיו אדישים או נעדרו.

האם לא היה מנוס ממצב שבו השמאל אינו בין המובילים את המאבק למען יהדות ברה"מ? האומנם, למראית עין לפחות — חלק חכה של יהדות זאת, בהגיעה ארצה, מצטרפת לכוחות הדתיים ולימין הקיצוני בישראל?

ההיסטוריה משני עברי מסך הברזל

[...] לדוגמה, זו של 1948 בעת הקמת מדינת ישראל, [...] ביטוי דיפלומטי וצבאי רוסי, בעזרת סקירתו של ד"ר יעקב [...]

שנת 1948 היתה שנה מיוחדת במינה עבור יהודי ברית־המועצות. הקמתה של המדינה היהודית בארץ ישראל, ויותר מכך — התמיכה הסובייטית הרשמית בהקמתה — היו כמו נס עבור היהודים בברית־המועצות. אותם יהודים הזדהו בתקופה הראשונה שלאחר המהפכה עם המהפכה הסובייטית, וראו את עצמם כחלק מ„חברת המחר" ההולכת ונבנית. אך עם מלחמת העולם השנייה, עם הכיבוש הנאצי של חלקה הגדול של ברית־המועצות, על כל תופעות הלוואי של שיתוף הפעולה של האוכלוסיה הלא־יהודית עם הנאצים באקציות נגד היהודים, עם הידיעות שהגיעו אליהם על השואה באירופה כולה — עברו יהודי בריה"מ טראומה שחיזקה בהם את תחושת ההזדהות היהודית.

אלה היו הנסיבות שהביאו להפגנות הגדולות שבהן פגשו יהודי ברית־המועצות את גולדה, ואת שאר חברי הצירות הישראלית, כשהללו הגיעו לברית־המועצות בקיץ 1948. הפגנות שגולדה ונמיר מספרים עליהן בספריהם. אלפי יהודים הגיעו לבית הכנסת למרות הסיכון הכרוך בכך עבורם, כדי לברך את חברי הצירות הישראלית ולכדי לגלות הזדהות עם מדינת ישראל.

לאחר מות סטלין התמתן הטרור הסובייטי והתרכך. היו תקוות לליברליזציה ולדה־סטליניזציה, היו תקוות להפשרת השלגים, והיהודים קיוו והשלו את עצמם שהליכי אותה ליברליזציה והפשרה יחולו גם עליהם. הם התחילו לפעול תחילה בקבוצות קטנות בחוגי־בית, שמעו רדיו מישראל — ביידיש ובעברית — „קול ציון לגולה" (עדיין לא היו אז תכניות ברוסית), התחילו ללמוד עברית, התחילו להתכנס כדי לדבר על פרשיות שונות בתולדות עם ישראל ועל החדשות מהארץ.

החוגים האלה נמצאו קודם כל בשני מרכזים גדולים — במוסקבה ובריגה. במוסקבה נמצאת האוכלוסיה היהודית הגדולה ביותר — נמצאים בה שלושה בתי־כנסת, שכנה בה שגרירות ישראל, שאליה הגיעו משלחות של יהודים מארצות מערביות, במיוחד מארה"ב, ויחידים יחידים מישראל. במוסקבה נמצאו כמה עשרות חוגים מן הסוג הזה.

מלבד פעילותם השגרתית, היומיומית, היו בשנות החמישים והשישים, שנות השישים, גם אירועים מיוחדים שליכדו את יהודי בריה"מ וחשפו את עוצמת הזדהותם. כוונתי להופעת משלחות ספורט מהארץ

(המשך בעמוד הבא)

ד"ר יעקב רועי — חוקר יהדות בריה"מ. מתוך דבריו בקובץ [...] בעקבות סמינר בנושא יהדות בריה"מ ביד טבנקין, 1988, הוצאת יד טבנקין.

השמאל ויהודי בריה"מ

(המשך מן העמוד הקודם)

שהשתתפו בתחרויות בין־לאומיות של כדורגל, כדורסל וכדור־עף, של צניחה ושל קליעה. היו בשנות השישים גם הופעות של אמנים ישראלים שהגיעו לברית המועצות – **פנינה זלצמן, דניאל ברנבוים** וכמובן, מעל כולם, **גאולה גיל**. אולי חשוב מכל היה פסטיבל־הנוער, שהתקיים במוסקבה בקיץ 1957 ובו השתתפה משלחת ישראלית של מאה חברים בקירוב. רובם אנשי קיבוץ מכל התנועות הקיבוציות, שהגיעו לברית־המועצות והופיעו בפומבי בגנים ציבוריים ובאולמות סגורים. להופעות אלה נהרו המוני יהודים למרות כל ניסיונות השלטון הסובייטי לשנות את מועדיהן ומקומותיהן ולהכשיל את היהודים שביקשו ליצור מגע עם הישראלים.

פסטיבל־הנוער של 1957 שימש נקודת מפנה בחייהם של רבים מאוד מאלה שאחר־כך הפכו להיות פעילי התנועה של סוף שנות השישים וראשית שנות השבעים. ליהודי ברית־המועצות זאת היתה הזדמנות ראשונה לקיים מגע שוטף במשך שבועיים ימים בקירוב עם קבוצה של ישראלים צעירים, גאים, בני הארץ, שחלק מהם גם לא ידעו רוסית, אך מצאו שפה משותפת – גם אם לא במובן הפשוט של המלים.

גילוי הקרובים הנשכחים

פסטיבל הנוער, שהיווה נקודת מפנה בחיי יהדות ברית־המועצות, גילה לאלפי צעירים בתנועות הנוער החלוציות והקיבוצים חלק כמעט נשכח של עמם ושל משפחתם. אחד מאותם צעירים דאז היה הסופר נתן שחם, אשר חזר מברית המועצות עמוס חוויות ממפגשים עם יהודים, שאותם תיעד בספרו פגישות במוסקבה (1957). גם ספרו של לובה אליאב „בין הפטיש והסדן" שהופיע ב־1959 בשם בדוי, היה מבוסס על פגישותיו הרבות עם יהודים בעת שירותו כמזכיר ראשון בשגרירות ישראל בברית המועצות. ספרים אלה האירו את עיני הציבור הישראלי והפנו זרקור לעבר הקהילה היהודית בברית המועצות, מצוקותיה ופוטנציאל העלייה והתרבות הגלומים בה.

בשנות השישים, לאחר ניתוק היחסים בין ישראל לברית־המועצות היתה כבר דעת הקהל בישראל ערה למצוקתם של יהודי ברית־המועצות. הנושא הפך למוקד של פעילות ענפה בעולם כולו, פעילות המוצאת את ביטויה בלחצים על ממשלות ארצות־הברית ואירופה, המלווים יותר ויותר בהפגנות סוערות בבירות העולם המערבי.

הימין תפס את הדגל

הלחצים וההפגנות, אך בעיקר סיטואציה בינלאומית ובין־מעצמתית בה היה לברית־המועצות עניין בהתקרבות למערב, הביאו לפתיחה מבוקרת של השערים ליציאת כרבע מיליון יהודים במשך כ־10־15 שנים. בתקופה שבין 1969 לתחילת שנות השמונים גברה הנשירה (אשר הצדיקה את דרישתם של יתר עמי ברית־המועצות לאפשרות של הגירה כמו היהודים), והתגבר המתח בין המעצמות. שתי סיבות אלה הניעו את ברית־המועצות לסגור את השערים כמעט הרמטית בפני יציאת יהודים.

שנים אלו של בצורת, היו גם שנים שבהן — לפחות בתודעת הציבור — המאבק למען יהדות ברית־המועצות „נגנב" על־ידי תנועות הימין והימין הקיצוני, אשר הציגו ב„נבחרות" שלהם עולים טריים מברית־המועצות. אלה לחצו לפעולה אקטיביסטית וגלויה למען מסורבי העלייה ואסירי ציון, בניגוד למדיניות הממשלתית ולזו של המוסדות המטפלים.

כך אירע שגם כאשר רוב העבודה נישא על כתפיהם של נציגי תנועת העבודה (שאול אביגור, לובה אליאב, צבי נצר ואחרים) גוברת התחושה שיהדות ברית המועצות היא רכושם הפרטי של הימין הדתי והקיצוני: הם הדואגים להם, ואל המחנה הפוליטי שלהם יגיעו העולים אם וכאשר יותר להם.

תמונה זאת מתחזקת כאשר יוסף מנדלוביץ יצא בהכרזות בעד סיפוח יהודה ושומרון למחרת בואו ארצה, כאשר שומעים הדים מדבריו הגזעניים של העולה הצעיר אביגדור אצקין,

עלייה ונשירה של יהודי בריה"מ

שנה	מספר היוצאים מבריה"מ	מספר העולים לישראל	מספר הנושרים
1968	231	231	
1969	3033	3033	
1970	999	999	
1971	12,897	12,839	58
1972	31,903	31,652	251
1973	34,733	33,277	1456
1974	20,767	16,888	3879
1975	13,363	8435	4928
1976	14,254	7250	7004
1977	16,833	8350	8483
1978	28,956	12,090	16,866
1979	51,331	17,278	34,053
1980	21,648	7570	14,078
1981	9448	1762	7686
1982	2692	731	1961
1983	1314	861	453
1984	896	340	556
1985	1140	348	792
סה"כ	266,436	163,934	102,504

שהשבועון „כותרת ראשית" המליך לפני כשנתיים כנציג הימין הישראלי החדש, וכך מצפייה בהתנהגותם של כמה ממקורבי מאיר כהנא ממוצא רוסי. לכן הופתענו מאוד לטובה כשאנטולי שצ'רנסקי, לוחם החופש היהודי לא הפך ברדתו מהמטוס ל„נתן החובש כיפה שחורה", אותה הכינה לו אביטל, רעייתו, בשנות פרידתם הארוכה.

הדמוקרטיה גרועה אפילו מקומוניזם

נחזור לשאלה המקורית: האם השמאל הישראלי ויתר על יהדות ברית־המועצות, מדוע ומתי זה אירע?

תשובה לשאלה זו הלכנו לחפש אצל כמה מן האנשים שהיה להם בעבר קשר כלשהו עם יהדות ברית המועצות. כך הגענו אל נתן שחם, היום מנהל ספריית פועלים, וב־1957 חבר במשלחת הישראלית לפסטיבל מוסקבה, שכללה 100 צעירים, שמטרתם העיקרית היתה לפגוש יהודים ולהעביר מסר אליהם ומהם.

שחם לא מקבל כמובנת מאליה את הטענה שרוב עולי ברית־המועצות השתלבו בימין. לדעתו, אלה שמקבלים את עמדתה של תנועת העבודה על מפלגותיה, פשוט פחות נשמעים. לאמצעי התקשורת מגיעים הקיצוניים, הצעקניים, אלה הנמצאים בעיקר בימין הקיצוני והגזעני. מי שמעוניין באמת לעמוד בפני עצמו — טוען שחם — נטמע בתוך החברה הישראלית. עמדתו של חלק גדול מבין עולי ברית־המועצות, לדבריו, תוצאה ישירה של חיים ממושכים תחת משטר דיכוי וארגון סובייטי:

„את הפגישות שלי עם יהודים בברית־המועצות" הוא מספר „התקיימה כאותה עת שמאיר וילנר שהה שם לצורך בדיקות רפואיות. אותו יהודי צעיר שפגשתי אז שאל אותי בכל רצינות, למה אין אנו מחסלים את וילנר, המוציא את דיבת ארצנו רעה בעולם. הסברתי לאותו צעיר שאצלנו אין דבר כזה כמו ,חיסול מתנגדים'. הסברתי לו במשך דקות ארוכות גם כמה יסודות בסיסיים של כללי הוויכוח בחברה דמוקרטית. לאחר שסיימתי, חשב למשך כמה שניות ופלט: ,אם כך הרי שדמוקרטיה היא שיטה גרועה אפילו מקומוניזם'..."

„זה היה לפני שנים רבות בברית־המועצות אך, לצערי, גם יוצאי ברית־המועצות שכבר עברו בארץ כמה שנים של אימון דמוקרטיה — לא שינו את גישתם: בתקופת עבודתי ברשות השידור, נתבקשתי להיפגש עם קבוצה של אינטלקטואלים יוצאי ברית־המועצות. כבר בתחילת הפגישה התברר לי שהקבוצה באה לדרוש ממני שאפעל להורדת תכניות הסאטירה של אותם ימים, שאצנזר את כתבי „מבט" השמאלניים, ועוד טענות וכהנה דרישות אותן שמעתי בתדהמה ודחיתי בשתי ידיים. העצוב הוא שאותם אנשים האמינו באמת ובתמים, שטענות אלו פוגעות במורל ובביטחון ישראל. דברי ההסבר שלי לא יכלו למחוק או לשנות חינוך של שנים".

מדיניות שקטה מול מדיניות הקרקורים

יעקב שרת, היה מזכיר שגרירות ישראל וזכה להיות אחד מ־20 הדיפלומטים המגורשים מברית־המועצות באשמת התערבות בעניינים פנימיים, ובשל פעילותו בין היהודים ועידוד העלייה בעת כהונתו. גם הוא חולק על הטענה הבסיסית לגבי הזדהותם של יהודי ברית־המועצות עם הימין:

„ברור שכולם שונאים את המשטר הסובייטי שדיכא אותם במשך שנים. קשה להם להבחין בשלב ראשון בין בולשביזם סובייטי לבין סמלי תנועת העבודה הישראלית, בין דגל אדום של הקומל, שבשמו נעשו זוועות, לבין דגלה של ההסתדרות שהוא גוף דמוקרטי לחלוטין".

יעקב שרת רואה תופעה פרדוקסלית בקרב יהדות ברית־המועצות, אותה ידגישו גם מרואיינים אחרים: „אף כי יהודי ברית־המועצות מתנגדים למשטר הקומוניסטי, שטיפת המוח שעברו במשך דורות הפכה אותם לבלתי־סובלניים לדעות חדשות, ולמחשבה דמוקרטית אמיתית".

„פעולתם של נציגי תנועת העבודה בברית המועצות ואצל ממשלות העולם, היתה מזוהה תמיד עם מה שבז'רגון הדיפלומטי נקרא „המדיניות השקטה" אשר לה כללים לא כתובים ברורים. יעקב שרת, שהיה אחד ממבצעי מדיניות זו (ושילם על כך בקטיעת קריירה דיפלומטית) מתקומם נגד הטענה שדווקא ההפגנות והצעקות עזרו יותר:

„אם מה שמעוניינים הוא למחות ותו לא, ואם המטרה היא השגת רווח מפלגתי צר ומהיר — אז המדיניות הצעקנית עשתה פלאים. אבל אם מעוניינים במשהו חוץ מלקרקר, את זה עשו שאול אביגור וחבריו, שבמקרה או שלא במקרה השתייכו כולם לתנועת העבודה. הם־הם היו אלה שתרמו להחייאת הרוח היהודית בברית־המועצות, ולאחר מכן לתנועת העלייה ולמפעל הקליטה בארץ.

„מה בעצם אומרים הצעקנים: כיוון שבדיוק לאחר הניסיון לחטיפת מטוס בלנינגרד על־ידי קבוצת יהודים נפתחו שערי היציאה מברית־המועצות — הרי לכם סיבה ותוצאה. למה הדבר דומה? לשבירת ביצה בעת הזריחה, ולהצגת השבירה כסיבה לזריחה..."

צריך להבין שפתיחתם וסגירתם של השערים בברית־המועצות הן פונקציה של תהליכים חברתיים פנימיים ופוליטיים בינלאומיים שאין ביכולתנו „להזמין" אותם. בידינו אך ורק היכולת לנצל אותן לשתדלנות — כן, למערכת ענפה של שתדלנות — למען אחינו בברית־המועצות. את זאת עשינו במשך שנים ארוכות וזאת נעשה גם היום.

„העובדה שהסובייטים גירשו 20 דיפלומטים ישראליים ממייצגי המדיניות השקטה שזכתה לביקורת על־ידי הימין, רק מוכיחה את יעילותה של זו בהצלת יהודים, אם כי לא בעשיית רעש לשמו".

הדימוי הקולחוזי של הקיבוץ

שמו של שאול אביגור, שהיה לאגדה מאז תחילת ההתיישבות דרך עלייה ב, נמשך בשנים ארוכות של פעילות חלוצית וסופה מפעל חיים למען יהודי ברית־המועצות, — חוזר ועולה שוב ושוב בשיחות עם כל אלה שהיו מעורבים בפעילות למען יהדות ברית־המועצות. כך גם בשיחתנו עם צבי נצר, מי שהיה עוזרו של אביגור במשך שנים ארוכות, בתפקידים שונים, השתתף בכמה ממסעותיו לברית־המועצות והיה ממקימי היחידה לטיפול ביהדות ברית־המועצות במשרד החוץ, אותה עזב עם כניסת הליכוד למשרד. כיום צבי נצר ממשיך לעסוק בנושא זה, בתפקידו כאחראי למחלקה לברית־המועצות במכון לחקר הציונות באוניברסיטת תל־אביב, יחידה האחראית, בין היתר, להוצאת ספרים בשפה הרוסית שאינם זרים גם ליהודים בברית־המועצות.

צבי נצר רואה בדימוי הקולחוזי של הקיבוץ את אחד הגורמים המרתיעים את יהדות ברית־המועצות מהשמאל הישראלי: „הקולחוז, החווה החקלאית השיתופית, הוא מסגרת כפויה בה אנשים מנוצלים שלא מרצונם החופשי. תדמית הקיבוץ כמעין קולחוז יהודי, מרתיעה את העולים עד כדי כך שהם אינם מוכנים אפילו לבדוק את אמינות ה„השוואה" וכך אינם יכולים להיווכח בהבדלים התהומיים שבין שתי צורות חיים אלה.

חלק מהמטפלים בנושא יהדות ברית־המועצות היו, על־פי דבריך, קיבוצניקים או יוצאי קיבוצים. כיצד ייתכן שלמרות זאת הרתיעו כל כך הקיבוץ והמלים השמאליים אתם הוא נקשר?

„כשאנו עושים מלאכה ציונית בקרב היהדות שמאחורי מסך הברזל, אנחנו עושים זאת בשם מדינת ישראל, ולא כנציגי תנועה מסוימת בתוכה. אין אנו מופיעים שם כחברי מפלגת העבודה או מפ"ם, אלא כנציגי ישראל והעם היהודי. מכאן שאין כאן מחויבות אישית של העולים, בהגיעם ארצה, לאידיאולוגיה או לצורת החיים של אלה שסייעו להם. לעתים המצב הוא דווקא הפוך".

לדברי צבי נצר אין ולא היתה ברירה אחרת אלא לנהוג כפי שנהגו, כלומר בזהירות מרבית, וכנציגי עם ישראל כולו ומדינת ישראל בפרט. „ליהודים בברית המועצות יש מספיק בעיות, אל לנו להוסיף עליהן את הויכוחים הפוליטיים בארץ. שם הם צריכים מקור להזדהות, ואנו מביאים זאת אליהם בדרכים שונות. את המערכת הפוליטית־מפלגתית בארץ יכירו כאשר יגיעו הנה, וכאן יבחרו בעצמם מחנה פוליטי כלבבם".

אחת ההפגנות בישראל למען היהודים בבריה"מ — צילום ישראל סן

מפ"ם: כסף לשכונות ולא לעליות

אלא שהסבר זה אינו משכנע, בעיקר באשר „המחנה הפוליטי כלבבם" נעשה יותר ויותר המחנה הימני. על השאלה האם בדיעבד, ייתכן שהיתה הזנחה בטיפול הערכי בקליטתם של יהודי ברית־המועצות בארץ אומר לנו נתן שחם:

„יותר אזלת־יד מאשר הזנחה או הפליה מכוונת. רק כך ניתן להסביר את המציאות שהתהוותה, למרות שכל האחראים לטיפול בנושא היו חברי תנועת העבודה. לגבי מפ"ם יש גם הסבר נוסף: בתקופה בה החלה זרימת היהודים מברית־המועצות לארץ, מפ"ם ראתה צורך לפעול יותר בין הפועלים בשכונות, מאשר בקרב העלייה החדשה, ובהחלט ייתכן שהניתוק שקיים היום, בין מפ"ם לעלייה מברית־המועצות הוא גם תוצאה של אותה החלטה פוליטית".

בדבריו של נתן שחם אנו שומעים לראשונה רמז על העדפת דרך פוליטית מסוימת ולא רק חוסר מעש. דרך זו, אמנם, לא התקבלה מעולם כהחלטה רשמית ומחייבת, אך נתבצעה בשטח כנראה מתוך הערכה שהשורה התחתונה שלה היא „כדאיות בהשקעה".

15 השנים האחרונות של עליית יהודי ברית־המועצות היו גם שנים של עלייה מתמדת בכוחם של רעיונות הימין באוכלוסיה הישראלית. ההצטרפות לימין הקיצוני בישראל נראית, לפיכך, כשלב האחרון בתהליך ארוך שבו חייב ללכת מסורב העלייה היהודי בברית המועצות כשאין אלטרנטיבה באופק: נסיון לחיפוש המקורות, חיפוש חומר קריאה על יהדות, הליכה לבית כנסת כמקום מפגש יהודי ראשון ויחידי, הסתגרות הדרגתית בתוך הדת, לאומיות שהופכת אט־אט ללאומנות ואחיזה בה כדי להתמודד עם סביבה עוינת, מתוך חיפוש נואש אחר זהות אישית יהודית.

ויש מי שדואג לתת לו זהות זאת, ישירות מהארץ: אלפי ישראלים המזוהים עם ארץ ישראל השלמה והימין, המתקשרים אליהם טלפונית יום־יום. תלמידי בני עקיבא שעבורם נושא ברית המועצות הוא מובן מאליו, כמו מתמטיקה או גיאוגרפיה. הם דואגים לשמור על קשר הדוק אתם לאורך שנים. גם חברי כנסת של הימין והדתיים שכלל לא ברור מה חלקם בפעולה ליציאת יהודי ברית המועצות, דואגים לתפוס את הכותרות באמצעי התקשורת בארץ ובעולם. לכן כה תמוהה העובדה שעולה חדש מרוסיה יודע מי הם גאולה כהן או הרב ולדמן, אך לא מי הוא אלעזר גרנות או יאיר צבן.

ניתן למצוא סיבות שונות או תירוצים רבים. אך עובדה היא שהשמאל הישראלי לא מצא עדיין אפיק תקשורת מתאים לאוכלוסיה זו. אך בעיקר לא מצא בתוכו את השליחים שישאו את המסר הזה ליהדות ברית־המועצות.

העובדה שהציבור החילוני השמאלי נותר אדיש לנושא (והכוונה היא תמיד לציבור רחב ולא לפעילים בודדים או לנבחרים לטיפול במגזר זה), שאין מציבים לפני יהודי ברית־המועצות דגל אלטרנטיבי לזה שהימין והדתיים מציעים להם, היא חלק מההסבר לנהירה של פעילי יהדות זאת אל הגוש ואל התחיה, בעלי ההשקפות והתשובות הטוטליות.

השמאל הישראלי, חסר הלהט והאמונה, מתקשה להרים דגלים חדשים וממהר לוותר על קרבות ציבוריים, בהנחה שבשחייה נגד הזרם הם אבודים מראש. מכאן ועד מימוש תחזית הנבואה־המתגשמת־מאליה והשפעת הגומלין הדרסנית — הדרך קצרה: חוסר ההתלהבות לא של השמאל דוחה את העולים מהשתלבות אידיאית בשמאל זה, בארץ. מכאן חוסר המוטיבציה של השמאל לפעול למען יהודי ברית־המועצות שם, ואף לא בשלבים הראשונים של עלותם ארצה — וחוזר חלילה. ציבור זה אינו מוצא בשמאל לא בית פוליטי אידיאולוגי, ולא מסגרת להשתייכות.

בראיונות שערכנו לצורך כתבה זו, לא מצאנו מי שהיכה על חטא על חלקו שלו ושל מחנה השמאל בנטייתם הימנית־קיצונית של חלק גדול מעולי ברית־המועצות. אין מוצאים פגם גם היום במדיניות השקטה, ברתיעה מפעולות ראווה ופעולות שיש בהן כל סיכון ליהודים שם, ומעבר לכל, בהמנעות בפועל בעיקר בשנים הראשונות של הפעילות המתחדשת מהשתתפות מסיבית במערכה הכללית לעידוד עליית יהודי ברית־המועצות, המתבטאת באימוץ מסורבי עלייה, משלוח מכתבים וחבילות, קשר טלפוני וכו', בקרב חסידי השמאל הישראלי, וביניהם גם חברי הקיבוץ הארצי, אשר היו והינם מחויבים — פורמלית, על כל פנים, — דרך החלטות ומסים ושליחים לנושא, אך לא מעשית, בפעולות אישיות של הזדהות עם אותו ענף של המשפחה היהודית אשר נכלא ברוסיה.

אלה מאנשי השמאל, אשר העזו בתחילת שנות השבעים להגביר את קולם בדרישה למעבר מפעילות שקטה לפעילות גלויה ואקטיבית יותר, אלה שהיכו כבר אז על חטא השתיקה בעבר מתוך רתיעה לפגיעה אפשרית ביהודי ברית המועצות (אך לא פחות מפגיעה בשמש העמים רוסיה) נותרו אז — ואולי גם היום — במיעוט.

מה קורה, למרות העובדות

ניתוח סוציולוגי פוליטי של המציאות מצביע על חוסר מוטיבציה מירבית של השמאל לטיפול בעליית ברית המועצות למרות האפשרות שזו תחזק את כוחות אויביה בזירה הפוליטית הישראלית.

נחטא לאמת אם נאמר שדבר לא נעשה. ניצנים של התעוררות אמיתית מורגשים בתקופה האחרונה במישורים שונים של פעילות. תא קיבוצי של המועצה למען יהודי ברית המועצות, אימוץ מסורבי עלייה על־ידי קיבוצים בקצב הולך וגובר, תכניות לימודים במסגרות החינוך הקיבוציים, ופעילות עצמאית ומשותפת של מפ"ם וצעירי מפ"ם עם תנועות ומפלגות אחרות בארץ ובעולם למען יהודי ברית־המועצות. ימים יגידו אם מדובר בהתעוררות אמיתית שתגרום עם הזמן גם להשתלבות של ממש במאבק חיוני כל כך.

„עבדנו למען כלל ישראל" ראיון עם לובה אליאב

לובה: „לוקח זמן ללמוד את ההבדלים" — צילום י.פ.פ.א.

שמו של לובה אליאב נקשר בתודעה הציבורית עם הטיפול ביהודי ברית־המועצות. שהותו במשך השנים 1958־61 כמזכיר ראשון בשגרירות ישראל בברית המועצות, שם סיכן את מעמדו הדיפלומטי כדי לפעול למען העברת המסר היהודי־ישראלי לשרידי הקהילות ברחבי ברית־המועצות, ספר זיכרונותיו מאותה תקופה (בין הפטיש והסדן) שכתב בחזרתו לישראל בשם בדוי שהפך לאחד המאיצים להתעוררות דעת הקהל הישראלית למצוקתם של יהודי ברית־המועצות. והשנים שכיהן כסגן שר הקליטה בעידן תחילת העלייה המסיבית מברית־המועצות, הם רק חלק מנקודות הציון של לובה אליאב. ולמרות כל הרקורד הזה, ביום פקודה – יום הבחירות ב־1984 – לא נהרו המוני העולים מברית־המועצות להצביע עבור „לובה אליאב השמאלני".

האם אתה מסכים להנחה הבסיסית שרוב עולי ברית־המועצות השתלב בימין המפה הפוליטית?

נדמה לי שאין על כך סטטיסטיקות מדויקות בנושא, וסקרים חלקיים הראו התפלגות נורמלית בהצבעה באזורים שבהם יש אוכלוסיה יוצאת ברית־המועצות מרוכזת. אבל ברור שיש תופעה כזאת והיא מדאיגה אותי, גם אם היא מיעוט, כי חלק שעבר לליכוד וימינה הוא חלק צעקני, אקטיבי, תוקפני, בולט מבחינה ויזואלית, ומדאיג מאוד, לעומת החלק האחר, שהצביע עבור מפלגות העבודה ושמאלה, שאנשיו שקטים ולא מתבלטים.

האם חרצת אשמה מסוימת על השמאל הישראלי בשל הנטייה ימינה של חלק חשוב מעולי ברית־המועצות?

נראה לי שהעניין מסובך יותר, ושיש סיבות אחרות לתופעה שאתה מציין. עיקרי הסיבות הם אלו, בלי לסדרם על־פי חשיבותם:

● יהודי ברית־המועצות חונכו בתוככי חברה שבה לא מבדילים בין המושגים סוציאליזם לקומוניזם ולא עומדים לרשותם כלים לעשות זאת בעצמם. הם באים ארצה – בלי ההכנה שיש לעולה ממדינה חופשית, אשר פתוח לשליחים מהימין ומהשמאל – ונתקלים כאן בך ובי, ובהסתדרות ובקיבוצים. וכל זאת תחת הכותרת של „ציונות סוציאליסטית", מתעוררת באופן אינסטינקטיבי רתיעה מכל זאת. ומבלי לבדוק הרבה יש נטייה לראות את הקיבוץ כ„קולחוז", ואת כל המפעל של תנועת העבודה כקומוניזם. זוהי מערכת דימויים מסולפת מאוד, אך רלוונטית עבורם. ומכאן שכל מה שמריח סוציאליזם או דגל אדום הוא מוקצה מחמת מיאוס עבור חלק מהם.

לוקח להם זמן ללמוד את ההבדלים, אך לצערנו, עד שזה מתרחש, יש יותר מדי שרתיעתם הטבעית משמאל מביאה אותם להתחייב אישית בקשרים מפלגתיים ואחרים עם מפלגות ותנועות הימין.

● סיבה שנייה היא, כביכול, טכנית אך עם תוצאות הרבה מעבר לכך. אני מתכוון לעובדה שאלה שלימדו את הדור הצעיר עברית ויהדות בתנאי מחתרת מסוכנים, עשו זאת בעזרת כל מה שהיה תחת היד, ובמשך שנים ארוכות מה שהיה הם כתבי ז'בוטינסקי, אשר כתב ברוסית נהדרת, ובזאת הקל על מי שרצה להדפיס את מאמריו על יהדות ועל מדינת היהודים. כך יצא שחלק מהעולים הגיעו לארץ כשהם מכבר מכירים את ז'בוטינסקי. הוא היווה עבורם גשר בדרכם לישראל, וכאן הם מחפשים את אלה שמכריזים על עצמם כממשיכי דרכו.

● חלק מהמחנכים היהודים במחתרת, בעיקר בארצות הבאלטיות, היו רביזיוניסטים שלא עלו לארץ, אך חינכו את בניהם ותלמידיהם בדרך זו.

● העולים הראשונים בעלייה המסיבית של תחילת שנות השבעים נקלטו על־ידי אדמיניסטרציה ומינהל בידי השמאל. כאן אנו עדים לתופעה שהעולים מפתחים נוגדנים דווקא לקולטים אותם, כפי שאירע עם יהודי ארצות האיסלם כמה שנים לפני כן. זו תופעה שאי־אפשר להתגבר עליה, גם אם תהיה זו הקליטה הטובה ביותר – והיא לא היתה כזו: עולים לא אוהבים פקידים, ואדמיניסטרציה, גם אם אלה ניחנו בכל הרצון הטוב. אלא שבמקרה הזה הקליטה של יהודי ברית המועצות נתקלה גם בקשיים שהערימה הדמגוגיה של הימין, שבחרה לעשות נפשות בקרב העולים בדרך הקלה.

● הסיבה החמישית היא היסטורית. היא נובעת משנים ארוכות של חינוך בברית־המועצות, במשטר שחי בצל מתמיד של אויב חיצוני. בתקופה מסוימת היה זה הנאציזם, ולאחר מכן האויב הקפיטליסטי שאיים, כביכול, באופן מתמיד על חייהם. בברית המועצות של סטלין, עם אויבים, חיצוניים כפנימיים, היו עושים חשבון קצר מאוד.

חניכי אותו חינוך מגיעים לארץ עם דפוסי המחשבה שרכשו, וכך מובנת השאלה ששמעתי מהם לא פעם בקשר לסכסוך באזורנו והיא: „למה בכלל השארתם כאן ערבים? למה לא גירשתם אותם ב־48' או ב־67' לפי המושגים של חלק מהם היינו צריכים „לנקות" את השטח, כפי שהם ראו בברית המועצות; שם „ניקו" איזורים רחבים ביותר מ„אלמנטים עוינים".

● הסיבה השישית – בין העיקריות – היא חיפוש אלוהים, דת, ומעין חזרה בתשובה שתאפשר עבורם מסגרת התייחסות מסוימת, שונה ומנוגדת לזו של סביבתם העוינת.

כשאתה מחבר את כל הסיבות שמניתי, שממחיש להם אותן איש הימין הקיצוני הישראלי, אשר מקשר בין סבלם שם לסבלם כאן בגלל הסוציאליזם, הבירוקרטיה של השמאל, האויב החיצוני – אזי אתה מקבל תסמונת של תומכי התחיה, גוש אמונים וכהנא. לזאת יש להוסיף את האחוז הנורמלי של אנשים פסיכופטים שקיימים בתוך אוכלוסיה של 150,000 עולים מברית־המועצות. הללו, באופן טבעי, נדבקים לפסיכופט כהנא, המוקף חבורה של פסיכופטים ילידי ארצות הברית ועדות אחרות, אשר נסחפים אתו.

אני רוצה שיהיה ברור שמדובר פה רק בחלק מאותו ציבור, אשר בחלקו בוכה את התדמית הזו שהודבקה לו. אך לצערנו כפית של זפת מקלקלת חבית של דבש.

יש בתוך ציבור עולי ברית המועצות כאלה שחושבים כמונו או מוכנים להקשיב לנו, ונדמה לי שלאחרונה חלה איזו התעוררות גם בשמאל הישראלי. יגאל וילפנר עושה עבודה חשובה במפ"ם ובתא הקיבוצי במועצה למען יהודי ברית המועצות. יש עם מי לדבר, אך הם צריכים עידוד, תמיכה, סיוע בארגון, טיפוח. צריך וכדאי להשקיע בהם מאמצים.

השמאל תמך ב„מדיניות השקטה". הימין הדתי וביצע מדיניות רעשנית למען יהודי ברית־המועצות, אולי מכאן נטייתם ימינה?

ייתכן שחלק מעולי ברית־המועצות נשבו במלחמת הדמגוגיה של הימין, אין להם מושג על המאמץ האדיר שהשקיעו המוסדות המטפלים מטעם ממשלות ישראל בהנהגת תנועת העבודה והשמאל בהעלאת נושא יהודי ברית־המועצות על סדר היום הלאומי והבינלאומי, בפני כל נשיאי ארצות־הברית, בפני האינטרנציונל הסוציאליסטי ובפני כל ועידה או מפגש בינלאומי. זו היתה המדיניות שהצליחה לפתוח את השערים, והיא היתה של כל ממשלות תנועת העבודה, וכאשר הגיעה ממשלת בגין לשלטון הם המשיכו לדגול באותה מדיניות, ורק שליחיהם המטיפים בקרב עולי ברית המועצות המשיכו להשתמש בדמגוגיה הצעקנית הידועה של הימין.

האם המדיניות של המוסדות המטפלים ביהודי ברית המועצות אצלנו היא להציג בנושא זה ישראל מאוחדת, של „עם ישראל חי" ו„כל ישראל חברים" של קונסנזוס טוטלי ובלי ויכוחים פנימיים, של „אומה קטנה ונאה המאוחדת מול אויביה האורבים לה מבחוץ" — האם זה לא גורם ליהודים שהגיעו הנה מברית המועצות לחפש אותה תדמית דמיונית במציאות, ולכן להתקומם נגד מפירי הקונסנזוס, משמע נגד השמאל הישראלי, מחנה השלום וכו'. האם לא היתה אז והיום אפשרות לצייר בפני היהודים בברית־המועצות את ישראל המציאותית, אשר הדמוקרטיה בה, בניגוד לברית־המועצות, היא גם הוויכוח הנוקב בין גישות ודעות שונות והחופש להכריע לכאן או לכאן?

„יכול להיות. אולי אתה צודק, אבל אתה צריך להבין שאז, כשהתחלנו לפעול בברית המועצות במפגשים מחתרתיים וחטופים באמצע הלילה לא יכולנו להכנס לדקויות ולהבדלים בגוננו בין הרביזיוניסטים.

עשינו שם עבודה בלי להדגיש את היהודיות שלנו, עשינו עבודה לכלל עם ישראל, ואולי זה גם התנקם בנו.

מזל מאלוהים

מאת שלי יחימוביץ'

זוריק דוידוב נאשם ברצח אכזרי. הגורל זימן לו עורך־דין בשם יעקב גסר. הוא לקח את המינוי נטול־השכר ברצינות והפריך את כל סעיפי האשמה. אחרי שנה במעצר ביקשה התביעה לזכות את דוידוב

צילם אמיר וינברג

זוריק דוידוב ועו"ד גסר זורחים מאושר אחרי הזיכוי

באוקטובר 88', בדירת משפחת דוידוב זוג צעיר עם שני ילדים — בבניין ענק ומבוער ברחוב בורלא בבאר שבע — התרחשה אפיזודה לא־נדירה. רונן בן הארבע הרעיש בצעצועיו. אביו, זרביאל (זוריק) דוידוב הציץ בשעון, ראה שהשעה היא שבע בבוקר. יצא ממיטתו, ניגש אל הילד ואמר לו — "רונן (במילעיל), אתה מפריע לאבא. לך לסלון". רונן המשיך להרעיש, אביו גער בו שוב. אחר כך, כשהילד הרעיש שוב ושוב, היכה אותו האב על גב ידו. הילד, נמרץ ומפותח — החזיר לאביו חבטה בפניו. "יא זבל, אתה מרביץ לאבא?" זעק דוידוב לעבר הילד הנמלט, ויתר על המרדף, וחזר לישון.

באחת־עשרה בבוקר, כשהתעורר, ראה דוידוב בשעת הגילוח שמכת הילד השאירה שרטת אדמדמה במצחו. הוא כעס, אבל רק לשבריר שנייה. "תמיד יש לי שריטות ופצעים", אמר לעצמו. זוריק דוידוב לא העלה על דעתו לרגע שהסימן האדמדם יצטרף, בתוך זמן קצר, למסכת משכנעת של ראיות נסיבתיות שיביאו למעצרו ולהגשת כתב אישום נגדו. האשמה: רצח בכוונה תחילה.

בעשרה באוקטובר, לפני מעט למעלה משנה, נמצאה במגרש חולי פתות, ברחוב רב יוסף בבאר־שבע גופה מרוטשת. הגופה, שזוהתה מאוחר יותר כגופתו של שמעון (סימה) אבשלומוב — היתה מרוטשת באכזריות במכות סכין וגרזן. המשטרה מינתה מיד צוות חקירה מיוחד לבדיקת המקרה, בראשות רפ"ק מאיר נגר. הנרצח היה מבני העדה הקווקזית בעיר. הצח"מ (צוות חקירה מיוחד) הלך, אפוא — היישר אל הקהילה הקווקזית. קהילה הנחשבת בעייתית, ואשר שיעור העבריינות בה גבוה מאוד.

סמוך לרצח אבשלומוב נרצחו בבאר שבע גם בני הזוג מישל ואורית דרון; גם אונס החיילת ברמת חובב והניסיון לרצחה אירע בתקופה ההיא. במשטרת מרחב הנגב שררה אי־נוחות. היה לחץ להביא, ומהר — פענוחים של מעשי הפשע. הסטטיסטיקה שאותה ראג מפקד המרחב, נצ"מ בן איון —לפרוש בפני העיתונאים, הראתה ירידה בעבירות רכוש, אבל הירידה הזו לא השכיחה את מעשי הרצח והאונס הבלתי־פתורים. קרבן ראשון לבהילותה של המשטרה להגיש כתבי אישום, היה הרצל אדרי, שהואשם ברצח אליאס ועקנין סמוך לירוחם. אדרי ישב שנה במעצר — וזוכה. מהכרעת הדין של השופטים גלעד גלעדי, אברהם פריש ואהרון טומשוף — השתמעה ביקורת על דרך עבודתן של המשטרה והפרקליטות.

נעצר לפני המסיבה

רצח אבשלומוב, אפוא, היה עוד סיבה טובה מאוד ללחוץ במשטרת מרחב הנגב. המשטרה לא היססה ועצרה, בסיטונות, עשרות חשודים. המכנה המשותף היחיד הנראה לעין, לכל החשודים, היה היותם בני העדה הקווקזית. אבל היתה גם נקודת מוצא שבה נתלתה המשטרה: מקור מודיעיני מסר על התרחשות אחרת, שקדמה לרצח, ואשר לא דווחה למשטרה: שלושה שבועות לפני הרצח ירה הנרצח, אבשלומוב, כמה יריות לעבר אדם אחר — גדי פניבלוב, הירי — כנראה על רקע סכסוך במשחקי קלפים. פניבלוב, החליטו במשטרה, הוא זה שהחליט לנקום באבשלומוב על היריות שנורו או. והוא האחראי לרצח. אלא שפניבלוב הוא איש המתקרב לשנתו החמישים, חולה סרטן, ולפיכך ודאי שיגר מישהו אחר, קרוב משפחה, קרוב לוודאי — כדי שיבצע עבורו את הרצח.

מונחים על־ידי ההשערה הנ"ל, פשטו אנשי המשטרה על בני משפחת פניבלוב ועל קרוביהם. כך נעצר גם זוריק דוידוב, הנשוי לבת אחיו של פניבלוב.

זוריק דוידוב זוכר היטב את היום בו נעצר. מהלך כמה בניינים מביתו, ערך חבר, מיכאל, מסיבה לכבוד הולדת בתו. המסיבה נערכה בחצר המשותפת של הבניין. דוידוב, ועוד קומץ חברים — עזרו בהתקנת התאורה ובסידור הכיסאות. המסיבה עוד לא החלה. אחר כך, כשהלך דוידוב עם חבר לכיוון המקלט, כדי להביא ארגז בקבוקי קוניאק — הגיעו לעברו שלושה שוטרים ועצרו אותו. השאלה הראשונה ששאלו, היתה — מאיפה הסימן האדום על מצחו.

זוריק דוידוב, בן 27, ענה על השאלה. אחר כך גם התבקש להשיב על שאלה אחרת: ממה נגרם הפצע שעל גב ידו. גם לכך היתה לו תשובה: יום קודם התאמן, כהרגלו, במשקולות. "אבל לא היה לי זמן להוציא אותן לסלון, אז הרמתי כמה פעמים במרפסת של המטבח. שם אין מקום, והיד שלי נתקעה בגריל וירדה לי חתיכת עור".

ערימת הוכחות נסיבתיות

אחר כך, בחודשים הארוכים של המעצר, שהצטברו לכלל יותר משנה — חזר דוידוב שוב ושוב על ההסברים הללו. לשוטרים נראו הסיפורים כמצוצים מהאצבע. נגד דוידוב הלכה ונרקמה רשת של ראיות נסיבתיות: הכל היה לרעתו.

לדוידוב מונה סניגור מטעם המדינה. עו"ד נגב. נגב סירב להגן על דוידוב, בטענה שאין לו ניסיון משפטי פלילי. דוידוב נשאר בלי סניגור. אחרי עשרה חודשים במעצר מונה לו סניגור אחר — עו"ד יעקב גסר. תל־אביבי, לא מוכר, לא יוקרתי, לגסר היו שני יתרונות שאין, בדרך כלל, לעורכי דין הפועלים מכורח מינוי: הוא לקח את התיק ברצינות, והוא האמין ללקוח שלו. גסר פשוט האמין לכל טענותיו של דוידוב, והוא הלך עם האמונה הזו עד הסוף, מנפץ בשיטתיות את כל ראיות התביעה, מוכיח שמרשו דובר אמת.

ואלה הראיות שהיו בידי המשטרה, להוכחת אשמתו של דוידוב: הפציעה במצח ובגב היד; דם תחת ציפורניו — הזהה לדם הנרצח; "דם בצורה של השפרצה" (כלשון המשטרה) על חליפתו, שלפי עדות מומחה בא ממקור חיצוני; העובדה שלבש חליפה זו בערב הרצח; היותו קרוב משפחה לפניבלוב, שהיה לו חשבון עם הנרצח; כובע גרב שנמצא סמוך לגופה ועליו שערות המתאימות לאלה של הנאשם ב־90 אחוזי ודאות; עקבות נעלי התעמלות ליד הגופה, הזהות לנעלי דוידוב.

עו"ד גסר לא התרשם מערימת ההוכחות הנסיבתיות הללו. הוא עשה דוקטורט על כל ראיה, ורוקן אותה מתוכן. מהעצור־נאשם האשם ככל שרק ניתן להיות בטרם משפט — הפך דוידוב לחף מפשע.

עו"ד גסר הזכיר לבית המשפט כמה פסקי דין קודמים המתייחסים לראיות נסיבתיות. כך ציטט את הכרעת הדין במשפטו של מוניר עבדול האזי מ־79: "אם כי הוכחת מניע אין בה כדי להוריד מאחריותו הפלילית של מבצע העבירה, הרי היעדרו של המניע הנראה לעין עשוי להשפיע על שיקוליו של בית המשפט, במקרים שבהם הראיות המצביעות על הנאשם כעל מבצע העבירה — הן נסיבתיות בלבד". לדוידוב, יש להזכיר, לא היה מניע. ועוד ציטט עו"ד גסר מדברי משפטן אנגלי ידוע, שאמר: "אנו אומרים שלא כתוצאה מראיות נסיבתיות ייתכן שנובעת מסקנה שבוצעה עבירה, אלא שהראיות הנסיבתיות צריכות להיות כאלה שהן שוללות כל אפשרות שהיא, אלא שהנאשם הוא זה שביצע את העבירה".

השערות נעלמו

את הראיות עצמן חביא עו"ד גסר אחת לאחת — כשהוא מוכיח את חולשתן, או לחלופין את שקריותן. כך סתר לעדות כי דוידוב לבש אותה חליפה ביום שקדם לרצח: העדות ניתנה על־ידי עד התביעה יעקוב פניבלוב, חודש לאחר הרצח. גם אדם בעל זיכרון פנומנלי, אמר עו"ד גסר, לא יזכור מה לבש חברו לפני חודש. מה עוד שהעד פניבלוב סובל מחוסר זיכרון כתוצאה מתאונה. העד לא זכר, למשל, מה לבש בעי משפטו לפני יום. ההגנה טענה, חד־משמעית, כי דוידוב לבש את החליפה רק ביום שלמחרת הרצח, בשעה 12 בצהריים. בזה, טענה ההגנה, שהנאשם לבש את חליפתו החגיגית לקראת המסיבה שערך חברו שם גם ראה אותו עד התביעה, ש"טעה", כנראה, רק ביום אחד. "יתרה מכך", אמר עו"ד גסר. "היעלה כלל על הדעת שהנאשם, אילו ביצע את המעשה המתועב המיוחס לו, היה חוזר לביתו, הולך לישון, ולמחרת קם ולובש שנית אותם בגדים מוכתמים בדם ומטייל בהם במשך שעות לעיני־כל בבהרי היום? וזוהי אפשרות אבסורדית".

גם דינם של כתמי הדם על החליפה כדין סבירות לבישת החליפה, אלא שכאן הוכחה גם אי־רצינותה של הפתולוגית שהעידה כי הכתמים נגרמו מהתזה. הפתולוגית, מסתבר, לא ראתה כלל את כתמי הדם, אלא חורים בבגד שהיו אמורים לסמל צפה היו כתמי הדם. החוקרים גם לא הסבו את תשומת לבה של הפתולוגית לפצע ביד ימינו של דוידוב, שהכתמים רק את צד ימין של חליפתו. התזות אלה, רק בצד ימין, אי־אפשר היה שייגרמו בזירת הרצח, בה הותז הדם לכל עבר. בחקירה נגדית אישרה הפתולוגית, ד"ר רניאלס, את גרסתו של דוידוב.

גם הראיה של פצע בגב היד הופרכה כאשר רופאים העידו שהפציעה לא נגרמה מדקירת סכין, כפי שטענה המשטרה, וגם כי לא ייתכן שאדם האוחז סכין בידו ייפצע בגב ידו. גם השריטה במצח, כך הוכח, יכלה בהחלט להיגרם מציפורנו של ילד בן ארבע. הפתולוגית הודתה, בחקירה נגדית, כי טעתה בקביעה שהשריטה יכלה להיגרם רק בידי מבוגר, והוסיפה כי לנאשם עור רגיש במיוחד, המתאדם בקלות. "יתרה מכך, אם ביצע הנאשם את הרצח כשהוא חבוש כובע גרב, כטענת המשטרה — כי אז לא יכול היה להישרט במצחו".

גם השערות ה"זהות" בכובע הגרב, מסתבר, לא הוצאו מהכובע בידי הפתולוגית. הפתולוגית גם לא ראתה את השוטר מוריס בן שיטרית, שהביא אותן — מוציאן מהכובע. שערות משיער ראשו של דוידוב נלקחו עוד בטרם הובהר כי בכובע יש שערות. השוטר מוריס בן שיטרית — הוכיחה ההגנה, כבר שיקר פעם במהלך המשפט, ואין מניעה שישקר שוב. השערות ש"נמצאו" על הכובע, יצויין, נעלמו אחר כך באורח מסתורי. גם אם היתה הבדיקה מהימנה, הרי שלא ניתן לקבוע זהות בשערות אלא דמיון. החוקרת עצמה, ד"ר צ'ציק לא יכלה לקבוע אפילו אם מדובר בשערות גבר או אשה.

סוג דם זהה

גם שטחיות הבדיקה ואי־יסודיותה הוכחו במהלך המשפט. עו"ד גסר הביא הוכחות לאי־דייקנותה של ד"ר צ'ציק: במקרה של רצח החיילת אורלי רובי מצאה ד"ר צ'ציק "דמיון" בין שערות שנמצאו ברכביהם של שני חשודים, לבין שיער ראשה של החיילת. בהמשך שוחררו שני החשודים, ואדם אחר הורשע. גם במשפט יערי־גרנות מצאה ד"ר צ'ציק דמיון בין שערו של מלבסקי לבין שערות שנמצאו במכוניתה של יערי. בדיקה נוספת, של חוקרת אחרת, הראתה כי אין כל דמיון כזה.

ועוד ראיות הופרכו: שיחה בין פניבלוב לדוידוב, אשר במהלכה אומר פניבלוב לדוידוב ברוסית — "אם תפתח את זה — נאכל אותה", — ואשר הוקלטה על־ידי המשטרה. התייחסה, כפשוטה, לאכילת מלון. המשטרה בחרה להתעלם מהעובדה שהשניים דיברו בשעת אכילה. את הנעליים בעלי העקבות ה"זהות" — קנה דוידוב יום לאחר הרצח — פרט שהוכח. הדם היה זהה. פשוט משום שגם לנרצח וגם לדוידוב היה אותו סוג דם נדיר — שרק לאחוז וחצי מכלל האוכלוסיה — יש כמוהו.

זוריק דוידוב לא שמע את השופטים אומרים — "זכאי". זאת משום שבצעד חסר תקדים, קם התובע מטעם הפרקליטות ואמר כי לאור מה שפירטה ההגנה — הוא מבקש לזכות את הנאשם. ביום ג' בשבוע שעבר קיבל עו"ד גסר הרבה נשיקות ממשפחת דוידוב. חמש דקות לאחר שאמר התובע מה שאמר כבר היה זוריק דוידוב אדם חפשי.

מזל ששמו יעקב גסר

מעבר לראיות שהצטברו ונבנו סביב זוריק דוידוב — הוכיח רק דבר אחד: שלמשטרה היה עניין רב במציאת אשם. יותר מעניין להיטות, שנה תמימה ישב אדם בבית המעצר של כלא באר שבע בשל הלהיטות הזו. אשתו התגרשה ממנו, ילדיו והוריו סבלו. גד פניבלוב, בן חמישים, חולה סרטן, עדיין יושב בכלא, כעת דנים סיכוייו לצאת זכאי בעקבות זיכויו של זוריק דוידוב.

לדוידוב, מורכבה בחנות, היה מזל. מזל גדול. למזל שלו קוראים יעקב גסר. "אני חושב שאלוהים שלח לי אותו" אומר עכשיו דוידוב. יש אחרים שאלוהים שולח להם סניגורים ממונים מטעם המדינה עם מידה פחותה של חריצות ואמון. לדוידוב היה "מזל מאלוהים" כמו שהוא קורא לזה. חבל, חבל מאוד, שבמערכת מתוקנת צריך להצטייד ב"מזל מאלוהים" כדי שלא לשבת בכלא בגלל פשע שלא פשעת.

עו"ד גסר: תיק יפהפה

"התיק של זוריק דוידוב הוא תיק מעבדה", אומר עורך הדין יעקב גסר.

גסר, נשוי + 2, תל־אביבי, סיים את לימודיו בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב לפני 12 שנה. זהו תיק הרצח הראשון שלו. בראשית דרכו עבד בפרקליטות מחוז תל־אביב, ובשמונה השנים האחרונות הוא עוסק בפלילים, ומרבה להופיע בבית הדין הצבאי בקסטינה.

בבית המשפט המחוזי בבאר שבע קיימת בעיה חמורה של מינוי סנגורים מטעם המדינה. עורכי הדין לרוב מתחמקים מהמטלה ששכרה אינו בצדה. שאלתי את עו"ד גסר מדוע לקח על עצמו את ייצוג זוריק דוידוב ביסודיות ובחריצות כה לא־אופיינית. אמר גסר: "שלושה דברים: קודם כל, התיק עצמו מצא חן בעיני, זה תיק יפהפה. שנית, היה כאן אתגר מקצועי: זהו תיק רצח, ושלישית — הרגשתי מיד בהתחלה שזה תיק שאמנם צריך להשקיע בו הרבה, אבל מבחינתי, כסנגור — אפשר גם להצליח בו".

"התיק הוא תיק מעבדה", אומר עו"ד גסר. "מבחינת ראיות נסיבתיות שכולן מצביעות לכיוון מסוים. אבל כבר ממבט ראשון קלטתי כמה דברים שלא השתלבו את בזה. כל העניין של מידת האמינות [illegible]

[illegible]

אבא בצבא או בבית סוהר?

במהלך המשפט התגרשה מזוריק דוידוב אשתו — ענה. היא נותרה עם שני הילדים [illegible]

לא מאמין במשטרה

[illegible]

אבא חפתח לי

[illegible]

קוקה קולומביה

משולש הסמים (ב')

מחזור הסמים של הארץ הקטנה — 20 מיליארד דולר. מאחורי סכומים בלתי חוקיים כאלה מסתתר תמיד שלטון מקביל של שליטים וצבאות מחתרתיים. כלומר מלחמות, רציחות, מין ופוליטיקה

מאת יהודה צור

לצדן של אחיותיה בדרום־אמריקה, העוסקות בסחר בסמים כתוספת משמעותית לתקציביהן המדולדלים, ניצבת גם פרו. ארץ האנדים מספקת לפחות מחצית מחומר הקוקאין, המגיע לארה"ב לאחר עיבודו.

בעמק אולנגה רחב־הידיים, השוכן כ־400 ק"מ מבירתה, לימה, מגדלים איכרי פרו את הקוקאין, המשמש לעתים קרובות מקור יחיד של הכנסה לרבבות אינדיאנים. צמח הקוקה הוא הענף החקלאי היחיד, אשר מעולם לא הכזיב אותם.

בסביבות מצ'ופיצ'ו, שרידי עיר מתקופת האינקה, מגדלים האיכרים — לעתים כאורח ליגלי — למעלה מ־300 אלף דונמים של קוקה. את היתר, יותר מ־700 אלף דונם של קוקה, הם מגדלים בחוות בלתי־ליגליות. הרווח נטו מגיע מדי שנה למעלה ממיליארד דולר. טינגו מריה, עיר שבה 30 אלף תושבים, היא הבירה של הסחר הבלתי־חוקי. מכנים אותה „העיר הלבנה", רמז „עדין" לחומר שבו היא סוחרת.

לפני כמה שבועות התקיפו אלמונים שיירה של חיילים, שבראשם התובע הכללי של המחוז. היא היתה בדרכה להחרים משלוח של קוקאין שעמד לצאת לדרך. כעשרה חיילים נהרגו, וביניהם התובע עצמו. המקרה אירע לאחר שהממשל המרכזי בפרו החליט לנקוט יד קשה, ואולם, הקשר הבלתי־אמצעי הקיים בין הגרילה לבין סוחרי הסמים בפרו, סיכל עד כה את כל הנסיונות.

שרים וגנרלים

ביוני לפני שנה התפוצץ בית באחת משכונות פרו. כדי לכבות את הדליקה עבדו הכבאים למעלה מיום שלם. הדבר עורר את חשדם של אמצעי התקשורת, והם גילו שהבניין שימש למעשה מחסה למעבדה ענקית, תת־קרקעית, שעסקה בעיבוד חומר הקוקאין. בלחץ אמצעי התקשורת נפתחה חקירה שהביאה לגילוי קשר בין ריינלדו רודריגז, „מלך הקוקאין", לבין לופז ורגארה, יועצו של מי שכיהן באותה עת כשר הפנים בממשלו של הנשיא פרי (שהתחלף כעבור חודשיים). בחקירה התגלה ששר הפנים, לואיס ברקוביץ', היה קשור בצורה כלשהי עם הסחר בסמים. גם אם אשמתו לא הוכחה, התברר מעל לכל ספק כי „מלך הקוקאין" היה קשר כמעט יום־יומי עם משרדו של השר, ומה שחמור עוד יותר — עם משרדיהם של עשרות גנרלים, שעמדו בראש יחידות שעסקו במלחמה נגד הסחר בסמים.

כאשר נשבע אלן גרסייה אמונים כנשיא פרו, שבועות אחדים לאחר מכן, הוא הכריח 38 גנרלים — ביניהם 16 גנרלים מהמשטרה החשאית והפוליטית — לצאת לגמלאות. לאחר מכן ערך טיהור בין עשרות קצינים גבוהים אחרים. למרות זאת מפקפקים אמצעי התקשורת בפרו אם הצליחו למגר את נגע הסמים. בארץ, שבה 80 אחוז מהאוכלוסיה נאבקת מדי יום על פת־לחם, גידול הקוקאין הוא לעתים קרובות האפשרות היחידה להימלט מהמציאות המרה. כך או כך, בינתיים הצליח אלן גרסייה להבהיר לדעת הקהל בארצו, שהוא שונה מקודמיו, שעסקו במרץ בהצהרות מילוליות נגד סוחרי הסמים, אך בחשאי הפיקו רווחים מהסחר עמם.

הגרילה מעודדת

כאשר לפני שש שנים, החל סנדרו לומינוסו לפעול במחתרת, תקיפו הוא וחבריו את בית־המעצר בו הוחזקו אותה עת למעלה ממאה סמים מדרגים שונים. מאז טוענים חוגים בארה"ב, העוסקים במלחמה בסמים, וגורמים בכירים בממשל פרו הנוכחי, שקיים קשר הדוק בין הגרילה לסוחרי הסמים.

למרות הצהרותיהם של אנשי המחתרת, כי הם פועלים למען האיכרים, עוסקים אנשי הגרילה במרץ בהשמדת יבולים חקלאיים של האיכרים, הממומנים על־ידי הממשלה. לעומת זאת הם מותירים את גידולי הקוקה בעמקים שבאזור שליטתם, וכבר הוכח מעל לכל ספק, ששיירות של סוחרי סמים עוברות דרך אזורים שבשליטת הגרילה, וכי שדות נחיתה מאולתרים נבנו בקרבת אנשי סנדרו.

מלחמתו של אלן גרסייה נמצאת רק בראשיתה, עליו להתמודד נגד אינטרסים גדולים, החורגים מהתחום המצומצם של איכרים עניים וסוחרי סמים עלובים. במסגרת שאיתה יתמודד יש שילוב של אנשי צבא בכירים, פוליטיקאים ובעלי הון, אשר עומדים מאחורי קשר הסמים ומשתפים פעולה עם המחתרת.

רצח אכזרי ופצצות בקולומביה

הרננדו בורדה, אחד מ־24 חברי בית־המשפט העליון של קולומביה ומשישה חברי ההרכב אשר דן בבקשות הסגרה של סוחרי הסמים לארצות־הברית, נרצח בראשית אוגוסט השנה בשיטה המקובלת לאחרונה בקולומביה. דרך הרצח היתה דומה לשורה ארוכה של מעשי רצח אחרים. שלושה רוכבי־אופנועים התקרבו לרכבו של השופט, שנעצר ליד רמזור בצומת. השלושה ירו לעברו 16 כדורים, שגרמו למותו, הרגו את שומר ראשו ופצעו את רעייתו של השופט, נהגו ושומר ראש אחר. אחר־כך נמלטו מן המקום.

מבריחי קוקה: העומסים את הונם עלי שכם

וזה אירע, מעט באותו מקום, בו, ב־30 באפריל 1984, נרצח מי שהיה באותה עת שר המשפטים של קולומביה, רודריגו לרה. באותה עת האשים הנשיא בטנקור את סוחרי הסמים ברצח, כפי שעשה במקרה האחרון.

בעקבות רציחתו של לרה הכריז בטנקור על מצב חירום בארצו וקולומביה חתמה על הסכם־הסגרה עם ארצות־הברית. 13 מסוחרי הסמים, ביניהם החשובים ביותר, כבר הוסגרו, ובקשות ההסגרה של עשרות אחרים נמצאות בדיון.

תגובתה של הממשלה הקולומביאנית גרמה למתקפת־נגד של סוחרי הסמים. לפני שנה רצחו שופט אחר, אשר עמד לגזור את דינו של אחד מרוצחי שר המשפטים. הם גם הניחו פצצות בשגרירות ארצות־הברית וגרמו למותם של פקידים ועוברים ושבים. הדבר ממחיש עד כמה נחושים בדעתם סוחרי הסמים, המהווים את הכוח העיקרי בכלכלה, בכספים ובפוליטיקה, ועד לאן הם מוכנים להגיע כדי להגן על עמדתם.

עלי־פי ממצאים של סוכנויות אמריקניות, הנלחמות בסמים, הגיע מחזור הסמים בקולומביה בשנה האחרונה לכ־20 מיליארד דולר.

החופים הארוכים של קולומביה, הפונים לאוקיאנוס השקט ולים הקריבי, הם הנמלים מהם מפליגות מאות אניות וספינות למסעות חשאיים לעבר החופים של ארצות־הברית. מאות מטוסים מכל סוג, מן הזן המוכר של „השתמש וזרוק" טסים מעל אותם נתיבים. כולם נושאים קוקאין, שנרכש בקולומביה ב־20 אלף דולר לקילו ונמכר בארצות־הברית בסכומים הנעים בין 200 ל־400 אלף דולר לקילו. חלק מן הכספים של סוחרי הסמים הקולומביאנים מושקעים כמובן בארצות־הברית ובחשבונות בנק בשוויץ, אולם חלק אחר, לא מבוטל, חוזר לקולומביה. הנשיא לשעבר לופז מיכלסן אף הקל על סוחרי הסמים ואפשר להם להחזיר מיליארדים בלי לשאול למקור הכספים.

העתודות הדולריות של קולומביה ניזונות כמעט לגמרי מעודפים אלה של סוחרי הסמים. כספים אלה הם שאפשרו לקולומביה לא להיכלל, עד כה, בשרשרת „ארוכה" של מדינות בעולם השלישי, הנאבקות כדי לשלם את חובות־החוץ שלהן. אולם סוחרי הסמים לא מסתפקים בתרומתם לעתודות הכספים של ארצם. הם רוצים לחלוש גם על מרכזי השלטון הפוליטיים. הפרסומים של השמאל הקולומביאני מדברים בגלוי על כך ששתי המפלגות המרכזיות, השמרנית והליברלית, נשלטות למעשה על־ידי הכוח הכלכלי של סוחרי הסמים. כך נוצר הקשר המאפשר את חלוקת השלטון בין הממסד הפוליטי לסוחרי הסמים. הנשיא בטנקור, המסיים בימים אלה את תפקידו, ניסה להילחם ולחוקק חוקים שימנעו את השפעת סוחרי הסמים על הפוליטיקה בארצו, אך עד כה נכשל במשימה.

ראש הפשע — כרובין הוד

קרלוס לאהדר נחשב לסוחר הסמים מספר אחת של ארצו. מבריח הקוקאין ארוך השיער, שהסתתר עד לא מזמן בקולומביה והיום הוא יושב בארץ אבותיו, גרמניה — מחזיק עדיין בכוחו הרב. איש לא יודע האם נסיעתו לגרמניה אינה אלא מסווה להמשך שליטתו בסחר הסמים בקולומביה. לסוחר סמים אחר, פבלו אסקובר, יצא שם של רובין הוד, בעיר הולדתו, מדלין, בנה בתים לעניים. את הונו הפרטי של לאהדר מעריכים ב־10 מיליארד דולר; את זה של אסקובר — ב־5 מיליארד דולר. חורחה אוצאה, ג'ילברטו רודריגז, הרנן בוטארו וגונזלס רודריגז, קרוצים מאותו חומר. כולם סוחרי סמים המפגינים לראווה את המיליארדים שלהם וקונים כל דבר תחת השמש, החל מבנקים ומלונות וכלה בקבוצות כדורגל ושורי־זירה. הם מארגנים גם את תחרויות מלכת היופי בארצם ותורמים למוסדות צדקה של הכנסיה הקתולית. זו הסיבה שעד כה איש מצמרת הכנסיה לא יצא נגדם בפומבי.

אותם אנשים הם היום שליטי הקוקאין של קולומביה. הם מהווים קבוצה קטנה ומלוכדת של מבריחים שהיא, עשירה וחזקה מממשלת קולומביה עצמה. לדברי פקידים אמריקנים הם מכניסים לארה"ב כמחצית מכמות הסמים הכללית, המגיעה אליה. כדי להגן על האינטרסים הנרחבים שלהם הקימו כמה מהם חברות גדולות, קנו יריבים רבים ורצחו את אלה שלא היה ביכולתם לקנות. כמה מהם נתפסו, אך עצמתם עדיין רבה. בשנה שעברה הם יכלו לבוא לתובע הכללי של קולומביה בהצעה מפתיעה. אם הממשלה הקולומביאנית לא תסגירם לארצות הברית, הם יעזרו לה לפרוע את חובות־החוץ של המדינה המסתכמים בכ־13 מיליארד דולר. רק לאחר שהפרשה הגיעה לאמצעי התקשורת — כנראה בהדלפה מכוונת — דחה הנשיא בטנקור את ההצעה מעל מרקע הטלוויזיה.

לאהדר הוא, עלי־פי השמועה, הגדול שבמלכי הקוקאין. הוא בנו של מהגר גרמני, שכבר בגיל צעיר החל לסחור בסמים. כשהיה בן 18 היגר לארצות־הברית, אך שב לקולומביה כעבור כמה שנים, לאחר שגורש מארה"ב באשמת הברחה. בסוף שנות ה־70 כבר נודע כאחד ממבריחי הסמים הגדולים ביותר בארצו. כדי להשקיע את כספו, רכש חברות באיי בהמה. ב־1981 הואשם על־ידי חבר מושבעים גדול בארצות־הברית כי הבריח קוקאין.

למעשה, רק בראשית שנות ה־80 הפכה קולומביה מארץ המגדלת קוקה בכמויות קטנות לגשר העיקרי בהברחת הסמים לארצות הברית. לאהדר, אחד מסוחרי הסמים העיקריים, קנה עיתון והחל להתקיף בו את אנשי הממשל הקולומביאני הלוחמים בסחר בסמים. ללאהדר היתה תשוקה נוספת: אדולף היטלר. באחרונה הוא כינה את היטלר „הלוחם הגדול ביותר בהיסטוריה". הוא גם הכריז שכל היהודים שנרצחו בידי הנאצים „מתו רק תוך עבודה בשדות ובבתי־חרושת". לקידום דעותיו הקים מפלגה לאומנית ימנית קיצונית, ואלפי אנשים באו לעצרות „ימי השבת הפטריוטים של לאהדר", שכינס. מוקדי המשיכה — עלי־פי הריווחים — היו שטרות של 1000 פזות שחולקו בשער. לאהדר הקים גם את הארגון הפרה־צבאי „מוות לחוטפים". הארגון מואשם ברצח מאות אנשי שמאל ואנשי האיגודים המקצועיים.

לאחר רצח שר המשפטים שלו הסכים הנשיא בטנקור לאכוף את חוק ההסגרה. לאהדר עצמו נעלם. כמה פעמים פשטו שוטרים וחיילים על מקומות המסתור שלו, אולם תמיד הצליח להימלט בעוד מועד. עלי־פי השמועות הקליטו השלטונות, שצוטטו לטלפון שלו, קריאה מוזרה אשר הזהירה אותו כי המשטרה עומדת לפשוט על ביתו.

הכסף עונה על הכל, גם בקולומביה. אמנם רבים מן החוות, שדות התעופה והמעבדות לזיקוק קוקאין של לאהדר הושמדו, אך כוחו עדיין רב. לפני שנה הזמין לאהדר, בעזות פנים, צוות טלוויזיה ספרדי, כדי שיפגוש אותו במקום המסתור שלו בקרבת הגבול עם ברזיל. מוקף שומרי ראש לא הכחיש שהוא מבריח הסמים החשוב ביותר בקולומביה. אך הציג עצמו כמהפכן בעל חזון. הוא כינה את הקוקאין „פצצת האטום הלטינו־אמריקאית", שתעורר כבוד אצל ה„אימפריאליסטים האמריקנים". הוא גם איים באורח מעורפל לעשות יד אחת עם קציני צבא ממורמרים ועם תנועת הגרילה המרכסיסטית של קולומביה, אמ־19. הדבר לא נראה מוזר לאלה הסבורים עד היום כי יש קשר הדוק בין חלקים גדולים של הגרילה לבין סוחרי הסמים. גם גנרלים וקציני צבא מואשמים בשיתוף פעולה למען עשיית רווחים עם סוחרי הסמים.

השפעה פוליטית

בעוד לאהדר פעל באיי בהאמה ומתוך הג'ונגל, היה לאסקובר תפקיד של מקשר בין מלכי הקוקאין לבין השלטונות. בהיותו צעיר נעצר מספר פעמים באשמת רצח יריביו ובכל זאת לא רק שלא נשפט אלא תיקי חקירותיו נעלמו תמיד באורח פלא. במרוצת השנים הלך אסקובר והתעשר, כביכול מעסקי פיתוח ותיירות. רכש קרקעות רבות, בנה מגרשי כדורגל ענקיים ואף הקים גן־חיות פרטי. הוא ולאהדר עשו כל שביכולתם כדי לצבור השפעה פוליטית. אסקובר עצמו נבחר לציר בקונגרס של קולומביה וניצל זאת כדי לחתור תחת הסכם ההסגרה בין קולומביה לארצות־הברית.

עד לפני שנתיים חששו אנשי ממשל קולומביאנים לטפל במלכי הסמים, אבל אז עשו אלה צעד מוטעה. הם החליטו לרצוח את שר המשפטים רודריגו לארה, חבר הממשלה היחיד בכל תולדותיה של קולומביה שהחליט להילחם בהם. כאשר נרצח לארה, ברחוב בבוגוטה, לא נטלו מלכי הסמים את האחריות למעשה, אך האירוע הסעיר קולומביאנים רבים, שעד אז ראו במבריחים גיבורים הנלחמים במעמד העליון.

הרצח הרגיז גם את הנשיא בטנקור. במשך שנתיים התעלם בטנקור מהסכם ההסגרה בין ארצו לארצות־הברית בטענה שהוא פוגע בריבונות המדינה, אבל ליד קברו של לארה הבטיח לקיים אותו. הוא הודיע על מצב חירום ועל מלחמה חסרת פשרות במאפיה של מבריחי הקוקאין.

מלכי הסמים נאלצו לחזור למחתרת. כמה מהם יצאו לברזיל, ואחרים מצאו מקלט בפנמה. באמצעותו של הנשיא לשעבר, מיכלסן, שסייע להם משעתו להלבין את כספם, הם פנו לבטנקור בהצעה מפתה. לאחר עשרה ימים הגיע התובע הכללי של קולומביה לפנמה כדי להיפגש עמם. הסוחרים הציעו לתובע לחדול מפעולות הברחה, לעזור למדינתם במימון חובותיה, ולהזרים מליונים למבצעי גמילה מסמים. בתמורה הם ביקשו לשים קץ למצב החירום, לבדוק מחדש את הסכם ההסגרה ולנקוט צעדים שיאפשרו להם להחזיר חגיגית את כל נכסיהם, „לטובת הכלל", כמובן. ההצעה עוררה זעם רב בדעת הקהל ובטנקור דחה אותה בתקיפות.

גם אם חייה של המאפיה הקולומביאנית נעשו קשים יותר, הסיכוי לעקור אותה מן השורש הוא כמעט אפסי. כמה מן הסוכנים הנלחמים בסמים מודים כי לכל היותר הם יכולים לעורר את שינוי משקלם של המבריחים ולמנוע מהם להרחיב את האימפריה שלהם. אך כל עוד יוכלו הסוחרים למכור קוקאין בשווי מיליוני דולרים בחוץ־לארץ, הסחר יימשך.

כל עוד השוק המקומי בקולומביה צמא ל„בזוקה" (תערובת של מריחואנה וקוקאין), יהיו ברשותם של סוחרי הסמים האמצעים הדרושים להדוף כל התקפה מצד הממשלה. פקידי קולומביה אמנם מתארים סוף טוב במאבק פומבי במלכי הסמים, אך מחכה להם מלחמה ממושכת, יקרה, וקרוב לוודאי גם עקובה מדם, שספק רב אם תסתיים בהצלחה.

מאת עמית רוט

אחרי מבול התקליטים

מגשם הנדבות של תקליטים ישראליים חדשים, שניתך עלינו בחודשים האחרונים, בחרנו שמונה ודירגנו אותם על פי שיטת הספירה לאחור

רוני ידידיה: השיירה עוברת

כמה תקליטים יצאו בחודשיים האחרונים בארץ? מבול. לפחות עשרה מהם של אמני צמרת, או טוענים רציניים לכתר. הסיבה – חגים. למכירות ההיסטריות של „האשה שאיתי" של ברוזה, איש מהם לא יגיע, אך הם כולם שואפים לרגעי החסד, שיציבו אותם קרוב לריטה ולקו שמונים־אלף־העותקים שטוענים שהיא עברה. בינתיים היחידי שכבר נמצא לידה ולא חשוב כמה הוא מוכר, הוא רמי קלינשטיין.

על „משהו בלבבה" המצוין של נורית גלרון, כבר כתבתי ואת דפנה ארמוני ותקליט הבכורה הטוב שלה כבר הצגנו. נשארנו עם שמונה תקליטים חדשים בספירה לאחור:

8. „נקטר האֵלים"

עפרה חזה — „ימים נשברים"

השמועה שעפרה חזה היא זמרת, מסתובבת כבר כמה שנים בארץ, ולאחרונה צימחו לה כנפיים והיא עפה עד ללונדון ושם מבשר אחד מעיתוני המוסיקה החשובים („המלודי מייקר") על סגולותיה הנפלאות של „אחת הזמרות המושלמות בעולם – שקולה כנקטר האלים". ואנחנו לא ידענו. הנחנו ליצירות שמימיות כמו („תפילה") („אלוה שמור נא עלינו כמו ילדים") ו„המלאך גבריאל") לחמוק מתחת לאפנו. אמנם, חשנו בריח קל, אבל חשבנו שזה עוד אחד מהדברים שיעברו עם הליכוד.

ובאמת, שנה אחת בלי בגין והננסים (מי ברגל, מי בראש) ובלי הקלקלה הנכונה, והמוסיקה הישראלית פרחה... ובאה ריטה... וחשבנו שהכל נגמר אבל, הנה... הם חוזרים. שנתיים היתה עפרה חזה שקטה ולירית וחזרה למקורותיה היפהפיים, ועשתה דיסקו סופר מודרני והתווכחה בעיתון עם אנשים אינטליגנטים כמו אמנון דנקנר. הגענו לדיאלוג מסוים עם שכנינו, וכולנו היינו אחים. עם אחד – אוזן אחת. והשמועה העמיקה לחדור לאוזן הזו וסיפרה שעפרה חזה היא לא סתם זמרת – היא זמרת טובה ורצינית ועכשיו אנו קולטים את הריבאונד, היישר מעיתון המוסיקה האנגלי, שיודע יותר מכולנו בדיוק מתי שחזה מוציאה את „ימים נשברים". ואני אומר שהשמועות שחזה היא זמרת – מוגזמות.

ה„מלודי מייקר" התלהב משני תקליטים שרחוקים מלייצג את המוסיקה של עפרה חזה: „שירי תימן" היפה באמת והתקליטון – הגדול „גלבי" – הוא אולי גרסת הדיסקו הטובה ביותר שנעשתה לשיר בארץ – והחלק של עפרה בגרסה הזאת – קטן. ב„ימים נשברים" חזה מנסה גם לכתוב שירים ובכמה מקרים היא מצליחה. „שקיעה" – יפה יותר מכל שיר שכתבו לה אחרים ו„ימים נשברים" הוא שיר דיסקו טוב, וכמו במקרה של „גלבי", הרבה בזכות יזהר אשדות – המפיק והמעבד המוסיקלי.

השירים האחרים בתקליט לא ילהיבו איש ב„מלודי מייקר" אפילו נספר להם שעפרה חזה – היפהפיה האקזוטית – הקליטה את השירים באולפן נייד – באוהל־בדווי, במדבר, וכתבה אותם כשהיא שועטת על גבי הגמל הפרטי שלה (קוראים לו „סובארו") אל עבר נווה המדבר, לבושה בלבוש התימני המסורתי אתו נולדים כל ילדי שכונת־התקווה.

7. מוסיקת־חתונות משופרת

יהודה פוליקר — „חולם בהקיץ"

פוליקר הוא נגן גיטרה מצוין. האנרגיה שלו והרצינות, כמו של אמן אמיתי – כשרון גדול. אבל מה, פוליקר שר כמעט תמיד – רע, ולא חשוב אם ביוונית או בעברית, למרות שבכמה שירים שלו הוא מצליח להגיע לביצועים יפים ורבי־ביטוי („בית משותף", „כפיים").

מוסיקה יוונית יש טובה ויש רעה, ואפשר לבצע היטב כמו הזמרות, אבל רוב הביצועים הרבה פחות טובים. סיפור מעניין קשור בהקלטת המופע: כבל באורך 30 מטר נמתח משולחן הסאונד בקולנוע „תל אביב" לאולפני רולי הסמוכים, והעביר את האינפורמציה מהבימה למכונות ההקלטה, שני שירים חדשים, הוקלטו מאוחר יותר באולפני טריטון, שם „בושל" כל החומר והפך לתקליט.

לא רע.

אריק איינשטיין: אוהב להיות בבית

6. הכל הולך

שם טוב לוי — „נעימות מולדת"

הכל הולך בחגים.

שם טוב לוי יכול לתת מעצמו יותר אבל „נעימות מולדת" יכול לתת „רב־מכר" לחלילן־מלחין המחונן, הקטעים המזרחיים כמו „יד ענוגה" הבדווי שפותח את התקליט, הם המעניינים ו„יציאות" אלתוריות, כמו הבלוז ב„זמר נוגה" ממלאות את התקליט בפנינים קטנות, „מה אומרות עיניך", „עץ הרימון", ועוד קלסיקות של השירה הישראלית, קצת פחות מוצלחים אבל, כללית זהו תקליט אינסטרומנטלי מכובד שמצליח להתחמק משבלונות ומשמר את [illegible] השירים. בשום אופן אין זו „מוסיקת מעליות וסופרמרקטים" למרות שאפשר לשמוע אותה בכל מקום.

5. עשוי טוב

[illegible] אקשטיין — „עבודת יד"

הרבה זמן עבד [illegible] אקשטיין על התקליט הזה. „עבודת יד" הוא [illegible] החלטתו שאחרכי „עבודה" [illegible] ולהפיק תקליט לעצמו בזמן [illegible] הקלטת אמן זה או אחר כאחד [illegible] הקלטה המבוקשים בארץ, שעובד באולפן ההקלטות המשוכלל והיקר ביותר – „סינטרון" – אמון אקשטיין על הצד הטכני שמוציא את התקליט אל הפועל. ו„עבודת יד" מלא בטכניקה ואפשרה לאקשטיין לבדו לעשות את הכל. הוא מנגן בכל הכלים, כולל גיטרות אקוסטיות חשמליות ומסונטזות, סינטי־סייזרים. ביניהם שני הסינטיסייזרים המוקדמים בארץ, תופים דיגיטליים אלקטרוניים, ומחשבים שעוזרים לתאם את כל הציוד הזה ביחד. התוצאה יכולה עשויה להיות רוק חזק ובלתי מתפשר, כמו שארי אקשטיין יודע לעשות, אבל אקשטיין החליט, כנראה, להרשות לעצמו להיות יותר קומוניקטיבי מבעבר, ולמצוא את השביל בין שאיפותיו המוסיקליות לאהבות הקהל. „עומד בצד" הוא השיר הטוב בתקליט – פאנקי חזק [illegible] לשיר המצחיק של התקליט „ג'וני [illegible] יד" משחק מלים עם שיר הרוק־אנד־רול הקלאסי של כל הזמנים שכתב צ'אק [illegible] כמה מהדברים המעניינים באלבום קשורים לעיבודים המוסיקליים של אקשטיין, שמכילים כל מיני צלילים ואפקטים מוסיקליים מוזרים, כיאות להפקה מודרנית של איש מקצוע הקשוב למה שקורה בעולם. למרות כמה להיטים ברדיו, והעובדה שזהו תקליט עשוי־טוב, מההתחלה ועד הסוף (עטיפה מצוינת), „עבודת יד" ימכור ככל הנראה פחות מעותקים מעמיתיו שיצאו בחגים.

4. הציפייה הגדולה — גישה רצינית

רמי קלינשטיין — „ביום של הפצצה"

הציפייה הגדולה של הפופ הישראלי – המלחין והנגן המוכשר שאחראי למנגינות של ריטה – בתקליט ראשון שהושקעו בו כספים ומאמצים כמעט חסרי תקדים בארץ. רמי קליינשטיין הוא בן הדור החדש של המוסיקאים הישראלים שמכניסים כבוד, גאווה והתלהבות לשוק המוסיקה הסמרטוטי. „את שרה ברדיו", הלהיט הראשון וסרטון הווידאו המלהיב רק הגבירו את התיאבון. „אש", גם הוא כבר להיט. „במקום שבו אני עומד" נכנס חזק והדואט המביך והמגוחך עם ריטה היה סיבה למסיבה. אז איך התקליט? תקליט טוב, אבל לא מה שציפיתי. בניגוד לעפרה חזה ששמה את השירים הטובים שלה בהתחלה ובסוף, כי היא יודעת שהשאר ממלאים את החללים, קלינשטיין מפזר את הלהיטים ופותח עם שיר שנוגד את כל תדמית העליזה – אנרגטית שלו – „ביום של הפצצה". קלינשטיין רוצה שיקשיבו לשירים שלו ויקחו אותו ברצינות והוא יודע שיש לו מספיק שירים טובים והוא לא צריך „לקנות" אותך, על ההתחלה ובשיר מוכר וקליט.

הגישה הצינית, ויש כמה לחנים מלהיבים באמת, וטקסטים של כותבים מוכשרים, שמתחילים לתפוס כיוון: כתיבה מעניינים (דן תורן, חנה גולדברג, אורן נאמן, עדית פאנק). העיבודים „אופנתיים" וכמו אלה של „משינה", עם התרחשויות היפר־אקטיביות באמצע, כדי שהמאזין, חס וחלילה, לא יירדם בין הבית לפזמון – ככה זה גם בעולם הגדול.

התיפוף נשמע לפעמים כמו מכונה והבס לא תמיד מעניין, ואז כשהטיבה הקצב לא דוחפת מספיק קדימה מתחילים להרגיש בחללים, שרמי קלינשטיין הוא בעצם לא ממש זמר, למרות שיש לו הברקות מדליקות כמו „מתאהב בך שוהוב־־־" מתוך „רדיו". נאור דיין, צוף פילוסוף, ואלון הילל נמצאים אתו, גם כאן, כמו בחצי מהתופעות והשירים הישראליים השנה. והעטיפה המנפתחת קצת צולעת.

3. מוזר ומעניין

רוני ידידיה — „השיירה עוברת"

רוכבים קטנים בינוניים
רוכבים גדולים
רוכבים רבים ההמולה גוברת
צולפים שולפים ושוב צולפים
צולפים שולפים
שולפים אבל השיירה דוהרת
מטחי כבוד מטחי פרחים
מטחי קללות ההמולה גוברת
בוכים צוהלים נאנחים
מוחים כי שוב השיירה קוברת

אהוד מנור העניק את אוסף הטקסטים הטוב והמחייב ביותר שכתב למלחין עד־היום לרוני ידידיה, וזה הוסיף אליו משל נתן אלתרמן, והלחין את השירים במין נחמדות של ערב יום־הדין. אילן מוכית נתן את הצבע לשירים והתוצאה מפתיעה. תקליט אינטליגנטי מאוד, לפעמים מקסים, לפעמים על גבול האוטיזם. רוני ידידיה הוא זמר עם קול טוב (דומה קצת למתי כספי), שיכול להפוך שיר אבל לריקוד כפרי.

2. „מנסה לראות את הדברים הטובים"

מיקי גבריאלוב ואריק איינשטיין — „אוהב להיות בבית"

אחרי כל הווידיואים והתדמיות והעגילים באוזן, מה בסך הכל, זמר טוב צריך?

הוא צריך לעשות מוסיקה טובה ושיאהבו אותו — ובזה אין לאריק מתחרים, אולי שלום חנוך. הוא הזמר האהוב ביותר בישראל וכבר הרבה שנים הוא עושה מוסיקה טובה.

הוא אוהב להיות בבית, אוהב לחיות בקצב שלו – „לכל דבר יש זמן" שיהיה לו לבריאות. רק שישים לב לזה שהוא לפעמים חוזר על עצמו והקול מאבד מהגמישות והתוצאות קצת רדודות.

יש כאן שיר אחד נהדר של איינשטיין וקלפטר

אין לו זמן לשמוע את המוסיקה.
בטבע.
אין לו זמן לראות את הים והשקיעה
אין לו זמן ללכת ולשקוע בקולנוע
תמצאו אותו תמיד בעבודה.

ושיר מדכא באמת של אברהם חלפי ומיקי גבריאלוב על התוכי יוסי שצפוי לו מוות שקט לאחר חיים חסרי טעם.

אבל ההתחלה לשירים הלא־עליזים האלה קצת יותר אופטימית ויש כאן את ה„יאסו פוליקר" המפורסם (אריק שר את „שכשנבוא" היווני כמו שצריך) ו„לטפטף טיפה", ועוד הצהרות־כוונה מנוסחות טוב יותר ופחות.

הלחנים של גבריאלוב תפורים בול על הזמר האהוב שעורר סערה בטיפת־חלב כששר

הו ארצי מולדתי את הולכת פייפן
שברת לי את הלב לחתיכות קטנות
היה לנו חלום ועכשיו הוא איננו
אני כל כך עצוב, בא לי לבכות.

ואת זה הוא שר רגע אחרי שסיפר לנו שהוא „מנסה לראות את הדברים הטובים".

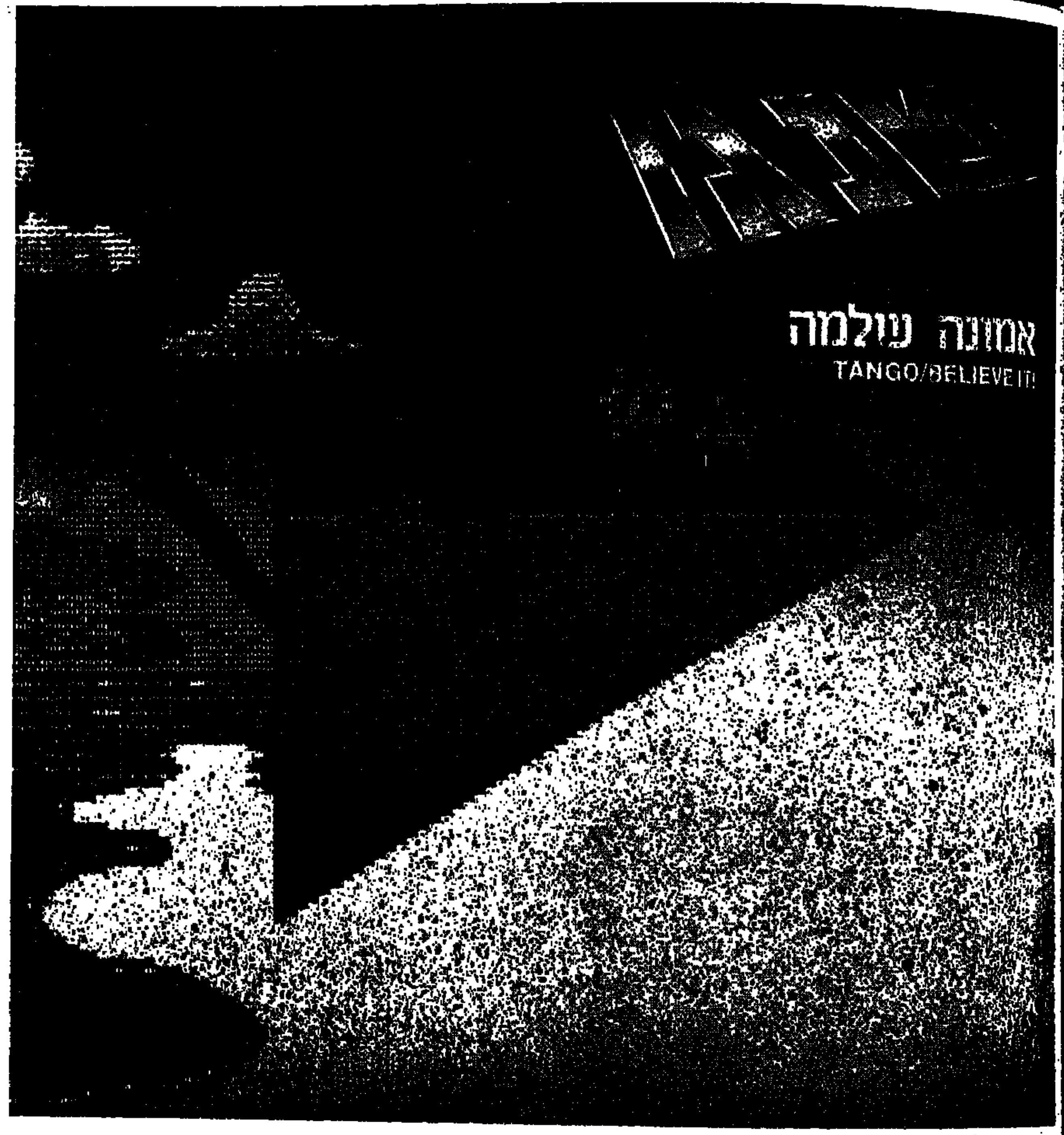

אמונה שלמה

1. יש המראה!

טנגו — „אמונה שלמה"

„הלו, כדור־הארץ, הגענו באמונה שלמה לראש המצעד ותל־אביב נראית מלמעלה נהדר, רות עבור..."

„הלו טנגו כאן, תל־אביב, ברכותינו, אנחנו מקווים שהפעם תגיעו ליותר בתים בישראל ותמכרו יותר תקליטים משמכר תקליט הבכורה שלכם שגם אותו, דרך אגב אהבו החברה כאן מאוד, רוג'ר..." OVER „הלו תל־אביב, דברו עברית!!!

„או־קיי טנגו ... סליחה: בסדר טנגו! הסיסמא: דבר עברית' רות, סוף!

והשיר שהגיע לראש המצעדים בישראל השבוע שימו לב, „אמונה שלמה":

אשרי צדיק תמים וישר דרך
בחור רגיש ומרוצה
מתחת לשפמו החיוך מתוכל
וזקנו עשוי יפה יפה
יודעי דבר נעתרים לו
ואם צריך ימהר להעריך
שאת רוב הכנתתו הוא שם בו
שכך הוא כך הוא מוצא.
אמונה שלמה — די די.
הוא עובד עבודה קשה
בפנים על כל המדריכנא (אוהו)
כשצריך הוא לא הוא לא בא
הוא קנאי מפוכח היה
מה לו מהתיישבות ארבעה
ככה קל כמו אשה חושרת
אילולא היא לו — היא לא לה
והיא שעמדה
עדיין היא עומדת
אמונה שלמה — אמונה שלמה
אמונה שלמה — די די.

תמשתם: זה טנגו. מיקי שביב – בסיסט מצוין – כותב, שר, מפיק ומנגן כמעט בכל הכלים פרט לתופים שנשלטים בידי הצלע השניה – דאן בול זימבריס. הצלע השלישית לא מאוישת מאז פרישתו של הגיטריסט נאור דיין.

אין לי שום מלה רעה על התקליט הזה! חוץ מזה שההקלטה נשמעת מאוד קטנה ושטוחה כאילו שמשהו שייף את התקליט.

השנה רק ההתחלה, אבל בשבילי זהו כבר תקליט השנה, ושירה עברית חדשה. (ושני שירים עבריים עתיקים).

FIAC 86

ז'אן טינגלי (בגואש 1986)

צוון – אני כותב את השם – חרות (1985–1986)

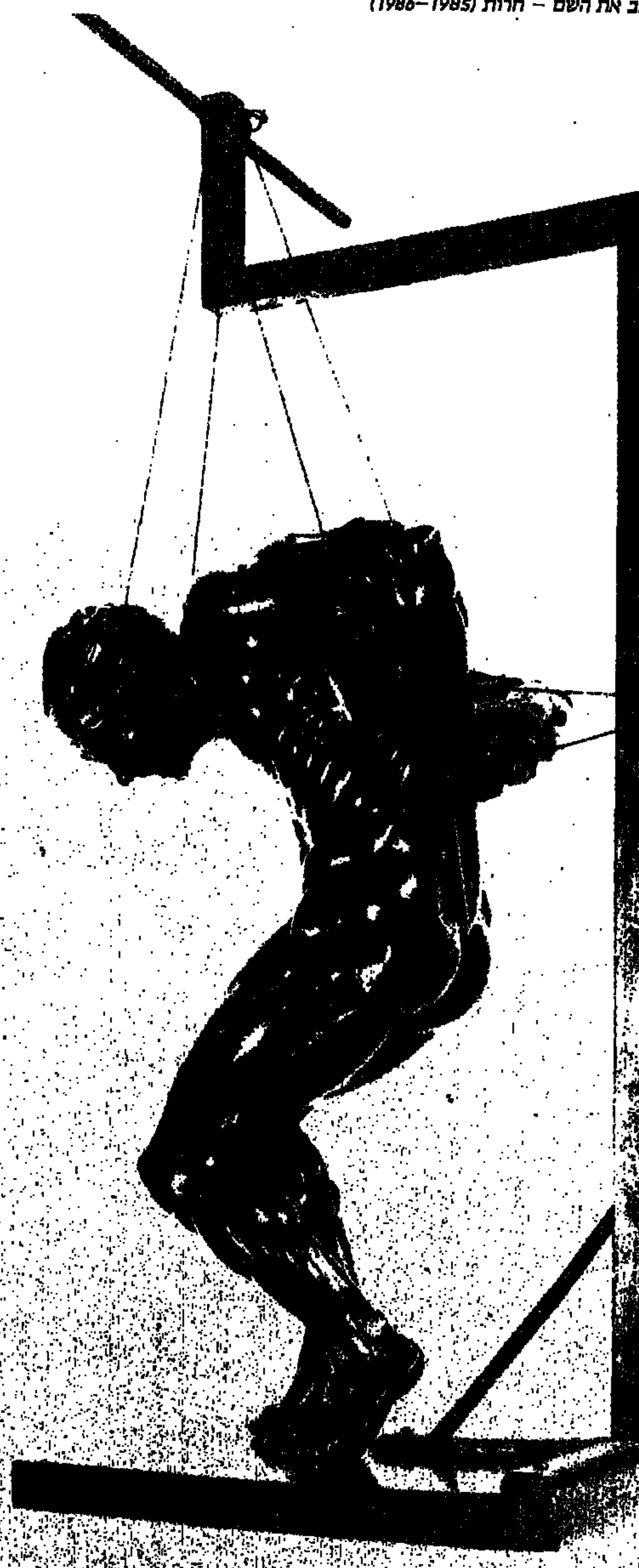
...לון פסל ברונזה

לודוויג אריקה: זוג עם די שוחה (פסטל, 1968)

מן הציורים של הרבה־די־רוזה, על המכונית שבשער התערוכה

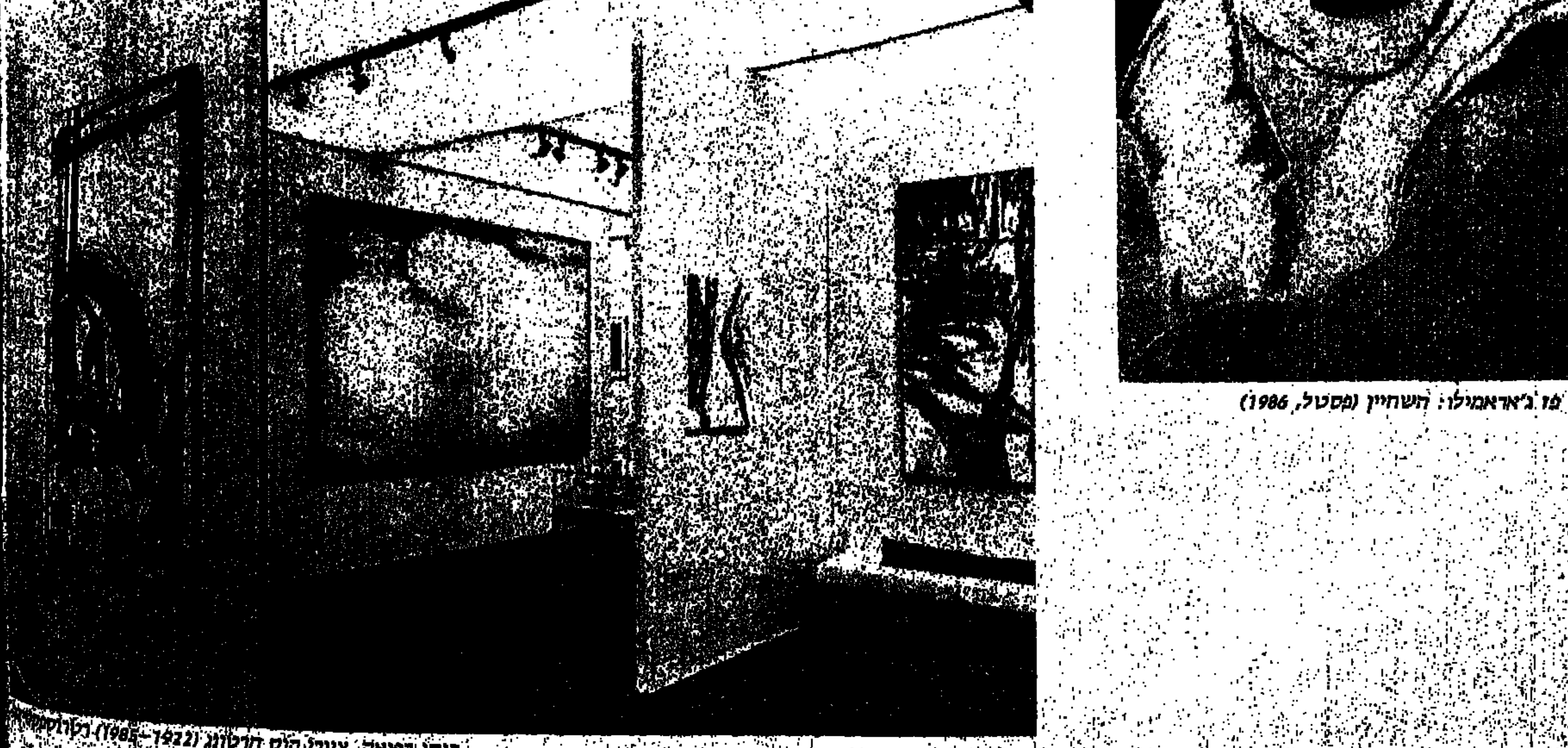
ביתן בפיאק, ציורי הנס הרטונג (1922–1985) רטרוספקטיבה

תערוכה עולמית של גלריות מכל העולם מתקיימת מדי שנה. השנה נערכה בין ה־25 באוקטובר ל־2 בנובמבר בפריס, בגראן פאלה, משכנן של התערוכות.

זהו שוק האמנות הגדול בעולם. הגלריות המעוניינות חייבות לקנות את השטח במחיר לא מבוטל, אך ועד מיוחד של פיאק קובע, על פי אמות מידה אמנותיות משלו, מי מהן יכולה להשתתף (אוסטריה, איטליה, אנגליה, ארה"ב, בלגיה, ברזיל, גרמניה, דנמרק, הולנד, ונצואלה, יוון, יפן, נורבגיה, קולומביה, קוריאה, קנדה, שוודיה, שווייץ שלחו גלריות). יש המציגות אמנים רבים המיצגים על ידן, ויש הבוחרות להציג אמן יחיד.

השנה בלטה היעדרותה הכמעט מוחלטת של האמנות המושגית. אפשר היה להבחין, לעומת זאת, בנגמה של שיבה אל הפיגורטיבי, האקספרסיבי. אמן שמגלים אותו מחדש הוא מכס ארנסט, למרות שחזרם אליו הוא משתייך – הסוריאליזם – נמצא בירידה.

בפתח התערוכה הוצבה מכונית, עליה צייר האמן הצרפתי, הרבה די רוזה. המכונית תשתתף במירוץ פריס־אלג'יריה־דקר בשנת 1987.

המונים מילאו את האולמות בכל שעות היום והערב.

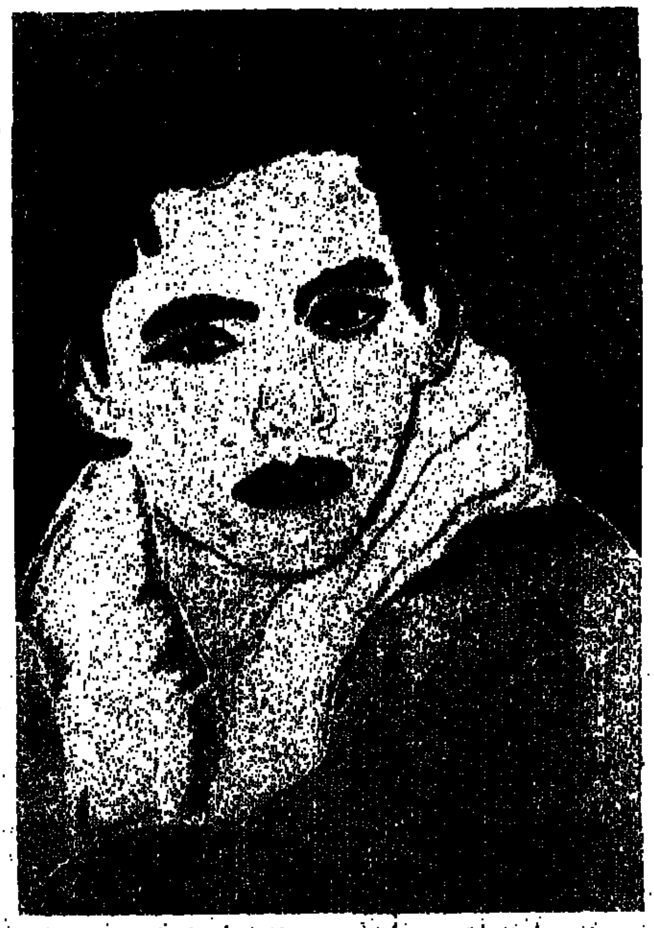
מריה דה לה פז ג'אראמילו: השחיין (פסטל, 1986)

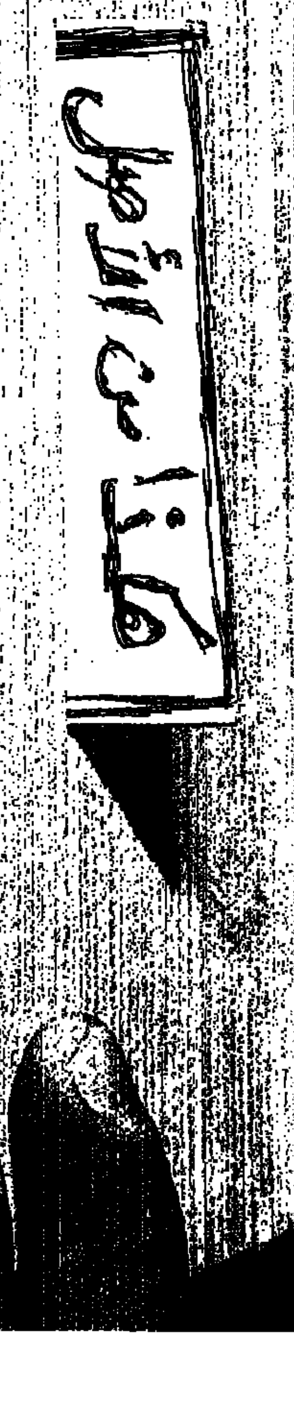

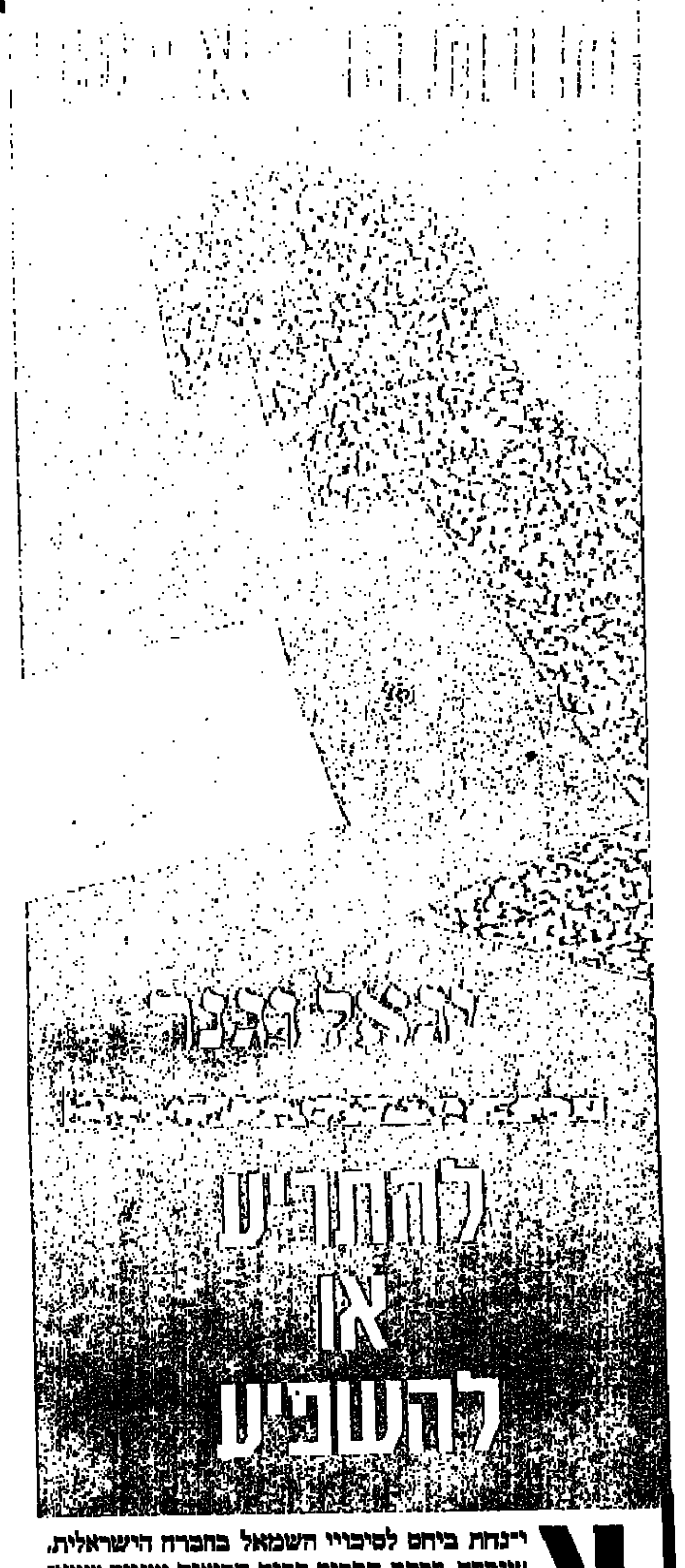

א־ינחות ביחס לסיכויי השמאל בחברה הישראלית, שוררת בקרב חברים רבים הרואים עצמם שמאליים וסוציאליסטים לחתחבר אל מפלגת ההמונים הגדולה ולהתחבר אל מפלגת שוליים זו או אחרת אינם נלהבים. הם מחזיקים כנראה בדעה שאין לגשר בנאמנות לאידיאליזם ובין דרישות העשייה הפוליטית־השלטונית. אי אפשר להיות ,אידיאולוג' ו,פרגמטי' בעת ובעונה אחת. מפלגת העבודה (כמפא"י לפניה) תעתה בדרכי הפרגמטיזם, תוך שהיא נוטשת והולכת את כל נכסיה הסוציאליסטיים; מפ"ם, נאמנה לערכים ולסוציאליזם, הלכה ואיבדה את נכסיה בעולם הפוליטי הריאלי. בשני התהליכים מוצאים אנשי שמאל רבים אישוש להנחה, שאם סוציאליסטים מבקשים לעצמם ביטוי פוליטי הולם, עליהם לבקש הרחק מכל קשר עם מפלגת שלטון (במובן של מפלגה החותרת לכונן שלטון ומסוגלת לכך).

יש משהו מוזר בהשקפה, לפיה יתכן ביטוי פוליטי שאינו פרגמאטי, תהא האידיאולוגיה הבאה בו לידי ביטוי נשגבה ככל שתהא. ביטוי פוליטי אין פירושו אלא להיות בנוי וערוך להשפעה על חיי המעשה החברתיים מצדם המדיני. המאבק על השלטון, החזקה בו והשימוש בו למטרות כלשהן הם התוכן, התכלית וההגיון של הפוליטיקה. משמעות הרעיון, לפיו חייב אדם להימצא מחוץ לכל הלכלוך הזה, כדי להיות אידיאי, סוציאליסטי ושמאלי, — היא, שהסוציאליזם אינו בר־הגשמה, שאינו פרגמאטי, שאין בו תרומה לחיי המעשה המדיניים. אין ספק, זהו רעיון שהימין יקבל אותו בחפץ לב.

המתנזרים מן השלטון

את התנאים והנסיבות, בהם ניתן להחזיק בשלטון ולהנחות באמצעותו את הבניין החברתי, לא המציאו הסוציאליסטים ואין בכוחם לשנותם, כל עוד אין ביכולתם לבנות חברה ללא שלטון וללא פוליטיקה. דווקא אם רוצים הם להתקדם בכיוון זה, כלומר להשפיע על יסודות החיים החברתיים והמדיניים, עליהם להשתתף במערכת הקיימת; משמע — לפעול על פי כלליה. שנים הרבה תעו סוציאליסטים במדבר הפוליטי עד שהסתלקו מן ההיקש האנארכיסטי, לפיו אם אתה מתנגד לחברה הקיימת מעיקרה, עליך להתנזר ממשחקיה הפוליטיים, בכלל, ומהשתתפות במשחק־ההונאה הגדול ביותר, בבחירות, בפרט. אולם, יש המחזיקים עדיין בלבוש מתוחכם יותר של אותה גישה, לאמור: משתתפים, לכאורה, בפוליטיקה, אבל נשארים מחוץ לעסק השלטון, מחוץ למגע קרוב מדי עם אלה הנגועים בעשייה שלטונית.

בדמוקראטיית ההמונים המודרנית ניתן להגיע לשלטון רק על ידי השגת רוב בבחירות (ואין נפקא מינה אם שיטת הבחירות מצריכה רוב מוחלט או יחסי לשם ניצחון). המאבק על השלטון מתנהל באמצעות ארגונים מפלגתיים, הנערכים לביצוע משימה זו, היינו — נערכים כדי להשיג את המנדטים בכנסת, הדרושים לשם הרכבת ממשלה.

אם ציבור אנשים מקיים מפלגה פוליטית נפרדת, המופיעה בבחירות, ושאין לה שום סיכוי להרכיב ממשלה, מותר להניח, שציבור זה הינו אדיש במידה רבה לשאלה בידי מי מן המפלגות המועמדות למלא תפקיד זה יפול השלטון. מפלגה שכזאת היא הגיונית בשביל ציבור דתי, למשל. היא הגיונית בשביל אנשים רבים, שהעלו את ד"ש לשלטון ב־1977 ומיגרו באמצעותה את שלטון תנועת העבודה. אחרי־הכל אחד ממנהיגיה־מייסדיה, אמנון רובינשטיין, חזר ואמר, שזכותה הגדולה של ד"ש היא בכך שהורידה את המערך מן השלטון. אז היה שותף לליכוד, מחר אולי למערך.

ישנם מן הסתם אנשי שמאל שהם אדישים, במובן זה. בעיניהם אין הבדל ,מהותי' (כדברי הביטוי החביב) בין שלטון חירות לשלטון העבודה (מפא"י).

שמאל סוציאליסטי שכזה, מן הסוג שהיה אדיש בגרמניה בשנים 1928־1933 להבדל שבין הפאשיזם ,הגלוי' של היטלר לבין ,הסוציאל־פאשיזם' של הסוציאל־דמוקראטים, חוזר ומופיע על כל מיני במות, בכל מיני ואריאציות, גם בימינו.

שמאל טהור, ימין חוגג

מפלגה כזאת, שאינה חלק מכוח מכונן־שלטון, או שהיא אדישה לאלטרנטיבות השלטוניות, היא הגיונית גם מנקודת־ראותו של שמאל, השולל את הדמוקראטיה הפרלמנטארית, את זכות הבחירה הכללית המבוססת על ריבוי המפלגות, וגורס תחת זאת — כאנשי שמאל רבים בעבר, ואף בהווה, בעולם — השתלטות מהפכנית של מיעוט.

ולבסוף, מפלגת מיעוט נצחית בשוליים השמאליים, הגיונית מנקודת־ראותם של אלה, שאין להם חשבון תכליתי בהשתתפות בבחירות כלל ועיקר, ואין הם קיימים כמפלגה אלא על מנת להניף את דגל הרדיקאליזם השמאלי ולשמור על גחלת ההכרה הסוציאליסטית שלא תכבה. מכיוון שאין להם חשבון פוליטי, אין מפלגה ובחירות מהוות בשבילם עניין תכליתי ותועלתי, וממילא אין הם מתעניינים בהשפעה אפשרית של מעשיהם על כינון הממשלה. צריך להיות ברור שהשקפתם היא אנטי־דמוקראטית ביסודה, הואיל והדמוקראטיה הפרלמנטרית, המיוסדת על בחירות כלליות, היא בראש ובראשונה שיטה לכינון ממשלה, ולא הומצאה, ואין היא מקוימת, על מנת לזמן לכל בעל בשורה הזדמנות לעורר תשומת־לב ציבורית.

אנשים שמאליים משמיעים, לפעמים, טיעון משונה (כגון זה שהשמיע זאב שטרנהל במדור זה לפני כשנה) לטובת הרעיון של מפלגת שמאל נפרדת: מפלגת העבודה עיצבה במשך דור שלם חברה, שאי־השוויון הלך והעמיק בה. מפא"י והעבודה אחראיות לאי־השוויון המעמיק; ומי אחראי לשוויון הרב יותר, שמלפני אותה העמקה? האם היסודות השוויוניים המובהקים הקיימים בחברה הישראלית — אפילו היום, כמעט עשר שנים מאז ה,מהפך' — נפלו מן השמיים? האם הם מתנת הקדוש־ברוך־הוא? כלום נובעים הם מסלידתו הטבעית של עם ישראל שלא לאפשר קיומם של גבירים וקבצנים באותה קהילה? אני שמאל כשטרנהל שואלים את אנשי השמאל החולקים עליו, אם אין הם רואים את העיוותים הרבים בחברה, שמקורם בימי שלטון העבודה. ומי לדעתם אחראי להישגים? מי אחראי ליסודות הסוציאליסטיים בחברתנו? האם יש באמת מישהו הסבור, שיסודות אלה יכלו להתהוות ללא מדיניות ממשלתית, שלפחות הניחה להם להתפתח, או אף להתהוות? אני תמה בכל פעם שאני שומע מפי אנשי שמאל רדיקאליים את הטיעון המפורסם של הליכוד, לפיו העבודה ,הרסה את הארץ במשך שלושים שנה'.

מן הטיעון לפיו אין להיות שותף אלקטוראלי למפלגת העבודה, משום שהיא אחראית לפגמים בבניין החברתי בישראל, אפשר היה להבין, שמעלותיו של בנין חברתי זה הן תולדה של קיום מפ"ם עצמאית. כמובן, נזהרים שלא לומר שטות זו. אבל מצויה כאן טעות אופטית, שנוצרה על־ידי ההיסטוריה המפלגתית המיוחדת של ישראל, שאנשי שמאל רבים, בייחוד בדור הצעיר יותר, אינם ערים לה.

את קיומה ותפקידה של מפלגה שמאלית, סוציאליסטית, עצמאית בעבר, יש להבין על רקע העובדה הבסיסית, לפיה היה שלטון מפא"י מובטח במשך שנים רבות. זה מה שנתן לקיומה האלקטוראלי העצמאי של מפ"ם במידת מה אופי של ביקורת פנימית. התנאים של השנים 1929־1969 לא יחזרו עוד בעתיד הנראה לעין. ואין זה משנה כהוא זה לאן תוטל האחריות לרעה הזאת: לחיקה של מפא"י־עבודה, שבפרגמאטיזם שלה שחקה את הגמוניית הציונות הסוציאליסטית בעם, או לחיקה של מפ"ם, שעל־ידי בידוד היסודות הציוניים־סוציאליסטיים הערים ביותר מן הגוף העיקרי של תנועת העבודה, שבו נפלו ההכרעות, גרמה לעיקור השפעתם האפשרית של יסודות אלה על ההכרעות שנתקבלו.

כאשר איש השמאל מכריז ומודיע, שאינו יכול להופיע עם מפלגת העבודה לפני הבוחר, לפי שהיא אחראית לעוולות רבות מדי, הרי אין הוא שוקל כיצד להשפיע עליה, אלא כיצד להכותה. פנייתו לבוחרים מסתכמת בכך שאין למסור בידיה את השלטון — ומשמע — שעדיף למסרו בידי הימין. אם איש השמאל העושה כך מתכוון למה שהוא אומר, הרי הוא חסר אחריות; ואם אינו מתכוון לכך הריהו גרוע מזה.

מגע חי בין רעיון למעשה

אילו היה איש השמאל מבקש את תקנתה של המפלגה, שרק בה תלוי גורל השלטון השמאלי, היתה השאלה המכרעת עבורו — מה לעשות על מנת להשפיע עליה. הוא לא היה יכול להתעלם מכך שהואיל והיא מפלגת המונים נושאת שלטון, הריהי מייצגת מגוון רחב של אינטרסים ודיעות, שביניהם מצויים גם לא מעט ניגודים. הוא לא היה עוד מסתפק בציון ,אחריותה' תוך כדי שהוא מאזן את השלילה עם החיוב, אלא היה מבקש בתוכה את הכוחות וההיבטים המסבירים את המעשים שהוא מחייב ואת אלה שהוא שולל. בקיצור: הוא היה מתערב בענייניה של מפלגת ההמונים הזאת, תחילה במחשבה, ועל־פי אותו הגיון — גם במעשה. הוא היה מחפש מה הוא, כסוציאליסט וכאיש שמאל, יכול לעשות, כדי להשפיע על התהליכים הפנימיים של המפלגה, בהכרעותיה ובמעשיה תלויה יכולתו של הסוציאליזם הציוני לעצב את חיי החברה בישראל. הוא היה מבקש להתמקם בעמדה אסטרטגית, שממנה הוא יכול להתערב ולהשפיע, לא רק לנזוף ולהתריע.

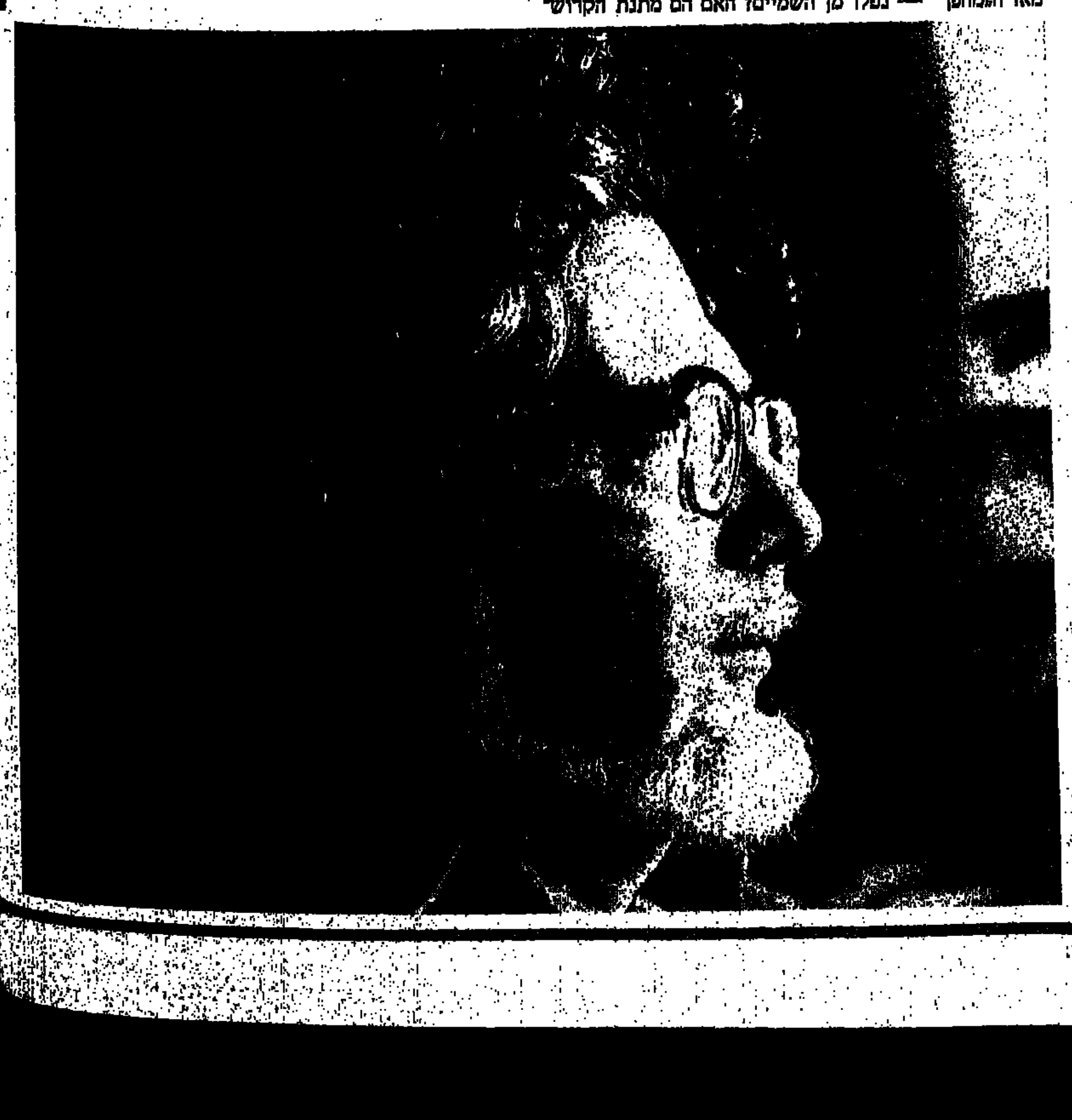

יליד תל־אביב, מורה בסמינר הקיבוצים ,אורנים' ובאוניברסיטת חיפה. פרסם: ,גבולות הפוליטיקה: על היחס בין עבודה, חברה ומדינה במשנתו של מרקס' (1978); ,שורש המחלוקת: [illegible] בין תנועת העבודה והרביזיוניזם' (ביחד עם איל כפכפי, 1982).
ממייסדי ,חוג אורנים', חוג רעיוני של חברים במפלגת העבודה ובמפ"ם, מהקיבוץ, מהעיירה ומן העיר, [illegible] של בוגרי סמינר ,אורנים'.

כוסית

שמואל בונים

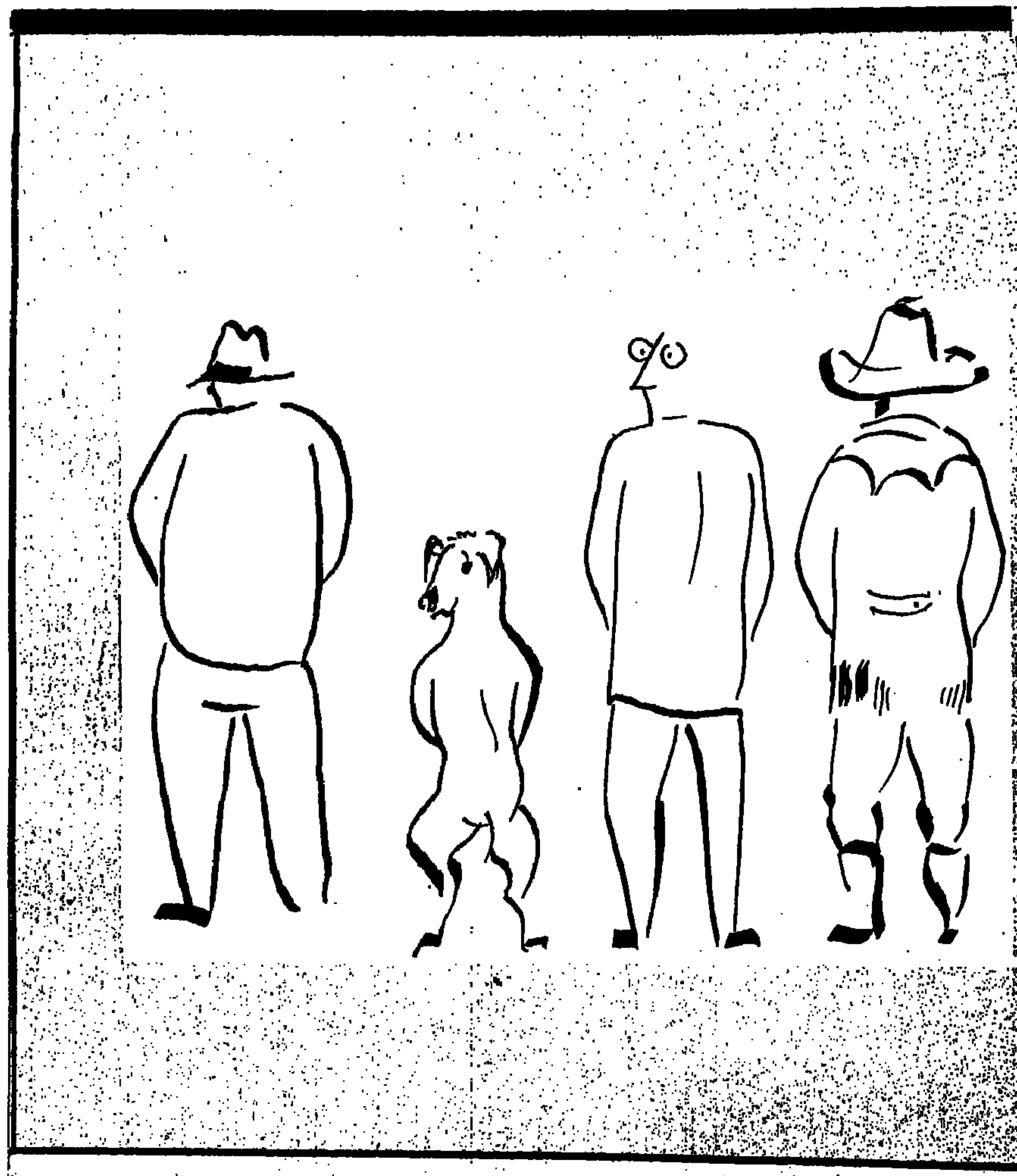

...עלה להם לראש

"הנשיא רונלד רייגן מסר את השתן שלו לבדיקה אשר תפקידה לגלות שימוש בסמים..." (מתוך מאמר בשבועון האמריקאי "טיים"). הנשיא הזה החלוץ ובזה הוא פתח עידן חדש בארה"ב במלחמה נגד השימוש בסמים. בצעדו זה הוא היה לדוגמא לאומה כולה: אנשי צבא, שוטרים, מכבי־אש, טייסים, פקחי טיס, אנשי דת, פקידי הממשל, חברי הבית התחתון... בקיצור, העם האמריקאי — זקן ונער משתינים. המעבדות פועלות יומם ולילה. בתי החרושת לקופסאות פלסטיק עובדים שעות נוספות. אדם הבא לבקש עבודה חייב מעתה להביא, כהוכחה למהימנותו, את השתן שלו. סטודנטים המבקשים להתקבל לאוניברסיטה חייבים לצרף אל הבקשה ואל התעודות גם צנצנת שתן. שחקני בייסבול מתבקשים להשתין לפני כל משחק. אדם אינו יוצא מפתח ביתו בלא צנצנת על כל צרה שלא תבוא. ברגע שחדר־בריצה עולה פסה רב. אך העם מוכן לעמוד בזה. הוא ... שעשה חשבון שאם [illegible] 10% מכמות העבודה [illegible] ... בעל עסקים ... חוצנה לשוק שקית מקושטת לנשיאת הצנצנת (אפשר גם עם באשי תנבות של שם חקונה).

אבל גם כאן, כבכל דבר, יש מתנגדים. אלה רואים בבדיקה חדירה לתחום חיי הפרט, דבר שהאמריקנים רגישים לה ביותר (ראה סעיף 4 במגילת העצמאות). ויש מתנגדים הטוענים שהדבר יביא לשוק שחור בשתן נקי. למעשה כבר יש מקומות בהם ניתן לקנות תמורת 100 דולר — צנצנת שתן נקיות מסם. יש החוששים שאנשי המאפיה יגלו מקור חדש להכנסות, כמו המסחר במשקאות חריפים בתקופת היובש. אף כי אין להשוות שתן לאלכוהול, דבר היה פה (שם הפגנות מטעם הגופים החשובים לחנות על זכויות הפרט. אנשים יצאו לרחובות עם כרזות: "לא נשתין" ולא נתון. אך רוב האמריקנים אומרים: אם הנשיא — גם אני. ועומדים בתורים ארוכים לפני המעבדות — עם צנצנות בידיים.

(המשך מן העמוד הקודם)

הוא היה מכיר בכך, כי בתוך המערך המפלגתי השולט מתנהל המאבק האופראטיבי, ולכן גם המאבק האידיאי האמיתי — לא כמאבק בין איש האידיאה לבין איש המעשה, אלא בין אנשים הקרואים להגשים אידיאות במעשים.

בקיצור, יש לדחות את התפיסה המטעה, לפיה, מקומן הנאות של אידיאות, של הסוציאליזם, הוא מחוץ למערך הכוחני־שלטוני, מעין מבקר עליון שאינו מתערב. בשום אופן אין אני טוען, שאין מקום לביקורת שאיננה עשייה. אדרבא, תנועה סוציאליסטית אינה יכולה בלעדיה. מה שאני טוען הוא, שלשם קיומה השיטתי של ביקורת ערכית ורעיונית סוציאליסטית, על העשייה בפרקסיס הפוליטי, לא דרוש גוף, המבקש את קולות הבוחרים. גוף המבקש להשיג מנדטים בכנסת; אדרבא, גוף כזה הוא [illegible] מתאים לשמש כמבקר רדיקאלי, אידיאי; המאבק על קולות הבוחרים, המאבק לשרוד במערך האלקטוראלי במפלגה, מחייב לעשות דברים שאינם הדברים החשובים לביקור רעיוני ואפילו מזיקים לו.

מן הראוי, אפוא, להבחין היטב בין השאלה כיצד יכולה מפלגה סוציאליסטית להגיע לשלטון ולקיים בידה את התמיכה הדרושה לכך, לבין השאלה כיצד יכולים סוציאליסטים שמאליים להשפיע על מהלכיה של מפלגת שלטון סוציאליסטית, כלומר, מהן צורות הארגון ודרכי הפעולה הדרושות למשימה זו.

שכן היעד הנכון של גוף סוציאליסטי אידיאי אינו קהל הבוחרים הכללי, אלא הציבור הפוליטי המאורגן ומרוכז סביב מפלגת ההמונים, שרק היא יכולה תנועת העבודה לכונן שלטון, כשם כך עמדו בתוך תנועת העבודה הציונית אלה שחששו ביותר מפני התחזקות הימין והעלו, כבר לפני שנים רבות, את הצעה לאיחוד אלקטוראלי של כל זרמי התנועה וגופיה. קריאתו של בן־אהרון בטרם פורענות, והכנתו של חזן למבנה דמוקראטי של התנועה, לאחריה.

אם פניו של השמאל הסוציאליסטי הרדיקאלי מופנות להשפעה על המעשים וההחלטות, הרי שבתוך מסגרת של שותפות אלקטוראלית קבועה מזומנים לו החיים הדמוקראטיים שפע של מסגרות ואופציות למימוש השפעה כזו. דרך הוצאות ספרים, כתבי עת, מכוני־חקר, אגודות להפצת השכלה כללית ופוליטית, ועוד.

אין ספק, לשם קיום מגע חי ומועיל בין הרעיון למעשה, בין ביקורת אידיאית להגשמה פוליטית, נחוצים מוסדות וסידורים מעשיים. למציאתם והקמתם של אלה דרושה מחשבה רצינית הרבה יותר מאשר זו הדרושה להקמת צירוף אלקטוראלי כזה או אחר בשולי המערך הפוליטי. ויהיה זה הישג גדול אם השמאל יתחיל לדון בתוך עצמו על העניין הזה.

בינתיים ממחישים החיפושים אחר שותפים למפ"ם, בר"ץ ואפילו בשינוי לאן מוביל ההגיון הרדיקאלי של היפרדות מן הציבור הלא־רדיקאלי ולא־די־שמאלי שבתוך תנועת העבודה. זה לא כבר הביעה שולמית אלוני את דעתה בשידור, נגד השיווק המאורגן, ולהפתעת המראיין, שלא ציפה לשמוע דיעות כאלה מפיה, השיבה שהיא ליבראלית. אלוני אינה סוציאליסטית ואינה שמאלית, ודאי שלא במונחי אותו שמאל, שמפלגת העבודה אינה שותף אלקטוראלי עבורו מפאת חולשתה הסוציאליסטית. והנה, הרצון להישאר טהורים מבחינה סוציאליסטית, ששימש אתמול מניע להיפרד מיעקב צור מאשר מניע מבן אהרון ומישראל קיסר, משמש עכשיו מניע לבקש שותפות מפלגתית־אלקטוראלית עם שולמית אלוני. למגמה זו אין שום קשר לרדיקאליות חברתית או לשמאליות סוציאליסטית. המאמינים בצורך לקיים מפלגה סוציאליסטית נקיה ואפילו שולית, עלולים למצוא עצמם במפלגה שולית, אמנם, אבל לא במיוחד סוציאליסטית.

אין זהות בין יוניות לשמאל

ייתכן, כמובן, ששמאליות וסוציאליזם אינם אלא לשון סגי נהור ליוניות. אם כך אין הדבר נוגע לכל אלה, המחפשים ביטוי פוליטי דווקא לסוציאליזם ציוני שלהם. לעצם העניין, אין שחר לזיהוי יוניות עם שמאליות.

מוזר יהיה, אם הקיבוץ הארצי ימצא עצמו מרותק למפלגה בה דומיננטיות השקפה חברתית־כלכלית ליבראלית וגישה אינדיבידואליסטית־צרכנית לבעיות חברה, וזאת בשם קרבת עמדות בשאלה מדינית, שעליה אין הסכמה לא במפ"ם ולא בקיבוץ הארצי.

עד עתה שלטה התפיסה, לפיה יש לאחד את הכוחות החברתיים, שיש להם בסיס סוציאלי משותף (ציבור הפועלים) ומצע חברתי־רעיוני רחב משותף, המוצא לו ביטוי מוחשי בהסתדרות, בחברת העובדים וכו'. על שותפות זו הכבידו חילוקי דעות לגבי יישום המצע החברתי־רעיוני המשותף, חילוקי דיעות ביחס לשאלות מדיניות החוץ. עכשיו הוצע חידוש מרחיק לכת ומפתיע לבסס שיתוף כוחות פוליטי אלקטוראלי על בסיס קרבה בשאלות מדיניות, תוך קיום חילוקי דיעות מהותיים בשאלות יסוד חברתיות. אין ספק, קומבינציה כזאת, בהיותה נוגדת את ההגיון של החיים המפלגתיים־פרלמנטאריים בחברה דמוקראטית, לא תחזיק מעמד. אבל נזק שיוסב לחלקיה הסוציאליסטיים של מפ"ם יהיה קיים ועומד.

הלהיטות בקרב אנשי שמאל מסוימים לכונן צירופים אלקטוראליים על בסיס מצומצם וארעי ביותר, שישאירו בכל מקרה, את מפ"ם בשוליים, עושה רושם כאילו נעילת הדלת בפני איחוד כוחות רחב בתנועת העבודה, היא המטרה העיקרית בעיניהם.

אלה מאנשי השמאל, שגורל תנועת העבודה ועתידה כנושאת הציונות הסוציאליסטית מדריך את חיפושיהם, אולי ימצאו עניין בדבריו של רדיקאל גדול מן המאה התשע־עשרה: ,כתות סוציאליסטיות ותנועת פועלים ממשית עומדות ביחס הפוך זו לזו' (ק. מרקס אל פרידריך בולטה, 23.11.1871).

שלום בית
חיה יוסף

תהיי סבתא שלי

ג'טה לוקה: אפילו לפני שלושה ילדים

לא להחמיץ

שבת בבוקר. שעה עשר וחצי. במרתף העליון של בית לסין יושבות שלוש אמהות צעירות, אבא אחד וארבע סבתות, וליום ילדיהם או נכדיהם הקטנים. הם מחכים להופעתה של ג'טה לוקה בהופעת יחיד שלה: „אחת וזקנה". הופעתה מתקיימת במסגרת „חינוך באמצעות תיאטרון", אשר מביאה את הצגותיה לבתי־ספר. מתנ"סים, חוגים או [illegible]נות.

ג'טה לוקה, שזה עתה חגגה את יום הולדתה ה־65, אומרת: „אני אופיע בהצגה זאת אפילו לפני קהל מצומצם, אפילו לפני שלושה ילדים. היום, אחרי שפיטרו אותי מכל תיאטרון, ממש הורידו אותי מן הבמה, כשהיה לי עוד כל כך הרבה לתת וצורך נפשי לשחק וגם יכולת. וחוץ מזה אני גם זקוקה לכסף, כי אין לי פנסיות והכנסות אחרות. כך מצאתי דרך למלא את תשוקתי: לשחק ולמסור מסר.

את המחזה כתבה צעירה. נאוה מקורי לפי רעיון מקורי ומי שצפה בהופעתה של ג'טה לוקה יודע, שכל מלה שהיא מדברת — אמת מן החיים.

מסופר על קשישה, חנה שיינמן אשר הוכנסה נגד רצונה לבית אבות. ילדיה אמרו: זה טוב בשבילך, ולמרות שזה יהיה קשה בהתחלה, את תתרגלי. אך חנה שיינמן לא התרגלה ויום אחד ברחה. חנה הייתה בצעירותה מורה למוסיקה, ומתגעגעת לבית־ספר, לכיתה לילדים. היא נכנסת לבית ספר ומתחילה לשוחח עם הילדים וכך אנו, הקהל, עדים לשיחה „מלב אל לב" בה הקשישה, חנה, מגוללת את ייסוריה ופחדיה מפני הזקנה, הבדידות והניכור מן החברה שחנה הייתה חלק ממנה, עד שהביאו אותה לבית האבות. היא מתארת את תחושותיה הקשות כלפי תהליך ההזדקנות הבלתי נמנע, את שאיפתה לעצמאות, ונוגעת ללב קריאתה: עוד לא הייתי באילת, ואני כל כך רוצה לראות את הדגים הצבעוניים והמים הכחולים של אילת...

ג'טה לוקה היא שחקנית משופשפת היטב. היא יודעת ללחוץ על בלוטות הדמעות ויחד עם זה להצחיק כל קהל, ילדים וזקנים גם יחד. בסוף הדיאלוג שלה היא פונה אל קהל הילדים (באותה שבת בבוקר היו 9 ילדים באולם) ושואלת אותם: אולי תעוצו לי עצה: לחזור לבית האבות או לחיות לבד?

ילדה אחת אמרה: תחזרי לבית אבות כי לבד יהיה לך משעמם. ילדה אחת אמרה: תבואי אלינו ותהיי סבתא שלי, ויתר הילדים אמרו: תגורי לבד ותחיי את חייך לפי רצונך.

מייקל רונברג ביים את ההופעה, ואני מקווה שילדים רבים יזכו בחוויה הבלתי שגרתית, ותתמודד עם חנה שיינמן — ג'טה לוקה.

הראש גם שלו

אופנה

אינני יודעת האם אתם יודעים... ש„ראש אינדיאני" הוציא קולקציה מעניינת לגברים. בבית השוכן מול מגדל שלום, אין שעה אחת שקטה ביום. הצעירים, ולא כל כך צעירים, מסתובבים שם וכל חדר הוא מחלקה מיוחדת. שאריות מן השנה שעברה, סוג ב', דגמים חדשים, נעליים (חידוש!) והחדר הכי גדול והכי מסודר, אופנת גברים.

העיצובים הם של אילנה כרמלי והמחירים של ראש אינדיאני כלומר, סבירים. המעניין, הוא שלמרות שהביגוד צבעוני, מקושט, ומאוד נוח, הוא גברי.

מה שטוב לגויים

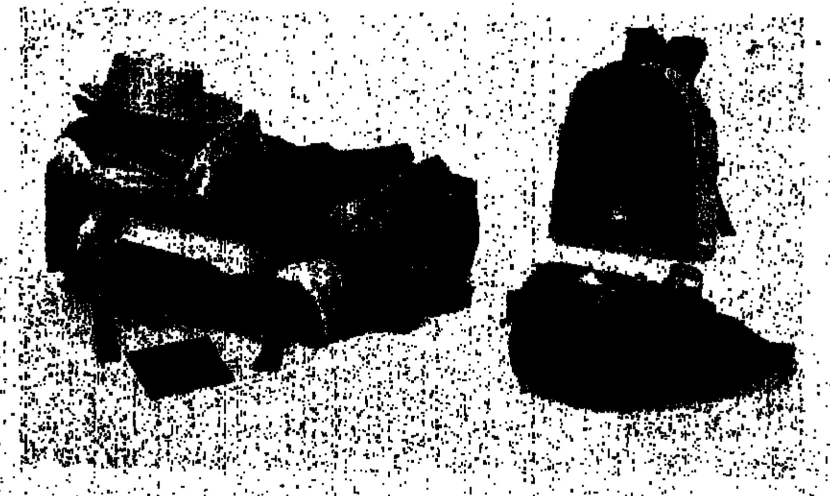

גם זאת ישראל

לפני כמה ימים הגיע לישראל חייל מן הכוח הבינלאומי ובידיו תרמיל מתוצרת בית החרושת „מורן". החייל סיפר, כי חברו, שירת כמה חודשים בדמשק בירת סוריה וכי בקנטינה שלו מצא תרמיל המתאים לו. ורכש אותו. חברו, שהתרמיל הוא מתוצרת „מורן", מישראל. כתרמיל התקלקל התוכסן: החבר ביקש ממנו לקחתו לתיקון בארץ. עם בואו הנה לכמה ימי חופשה, החייל והתרמיל הגיעו לבית המלאכה של מורן ובשמחה וגאווה תיקנו לו את התרמיל, שחזר שוב לבעליו, הנמצא עדיין בדמשק.

הלכתי, אפוא, לראות את התרמיל, שחייל זר חפץ בו כל כך. זה תרמיל משא, שילוב של תרמיל גב ענקי ועוד שני תיקים קטנים יותר.

אותם ניתן לשאת על הגב יחד עם התרמיל הגדול, אך אפשר גם לשאתם בנפרד, כתיק גב קטן וכתיק צד למותן. התיקים עשויים מבד ניילון חזק במיוחד ועמיד בפני מים.

התיק תוכנן על ידי דני ורנפלד, מחירו בישראל 180 ש"ח, כ־1000 תרמילים כאלה כבר הוזמנו לגרמניה. מה שטוב לגויים ודאי יהיה טוב גם לנו.

אור ירוק

יד לפה

עוד לא הייתה שנה כה טובה לפרי האבוקדו. בחו"ל אמנם אוכלים אותו גם כפרי, אך אצלנו לא רגילים לכך. לא משנה אם זה פרי או ירק, האבוקדו מצוין כתוספת או כבסיס של כל מיני מאכלים. מצאתי שלושה מתכונים של אשף המטבח של מלון הילטון תל־אביב: אורבן דנק, כרגיל, טעמתי, התלהבתי ומוסרת גם לקוראים המוכנים לנסות משהו חדש, לא הכי לשומרי דיאטת רזון, אך גם לא במיוחד משמין.

סלט הרינג ואבוקדו

4 רצועות הרינג כבוש חתוכות לרצועות. 3 תפוחי־עץ חתוכים לרצועות רקות. 6 יח' אבוקדו קלוף. 1 כוס שמנת חמוצה, מלח, פלפל לבן, מעט מיץ לימון טבעי. 1 עגבניה קלופה וחתוכה לקוביות, עלי חסה ועירית לעיטור.

אופן ההכנה

● בוחשים בקערית את השמנת, קוביות האבוקדו, תפוחי עץ, הרינג והתבלינים.

● עורכים בכלי הגשה ומעטרים בחסה, קוביות עגבניות, עירית קצוצה.

מקצפת אבוקדו

1 כוס מחית אבוקדו, 1 כוס סוכר, ½ כוס מיץ לימון, 3 כפות מחוקות קורנפלור, ½ ליטר יין לבן, 1 ליטר שמנת מתוקה.

אופן ההכנה

מבשלים את היין, הסוכר ומיץ הלימון עד לרתיחה. מבשלים קורנפלור שדולל במעט מים ובוחשים עד שיסמיך, מצננים ומוסיפים מחית אבוקדו ושמנת מתוקה מוקצפת. מערבבים בתנועות קיפול ועורכים בגביעי הגשה.

כל עולמו היה נשים

יוסי קאנץ

ז'אק הנרי ל'ארטיג

לפני כחודש הלך לעולמו אחד מאחרוני הקלסיקונים באמנות הצילום – ז'אק הנרי ל'ארטיג, או כפי שהצרפתים אהבו לכנותו – "J.H.L.".

ההיסטוריונים, מעדיפים לשייך את J.H.L. לגדולי המתעדים של תקופת ראשית המאה LA BELLE EPOQUE. לעתים נדירות יוצא לך להתייחס ליצירותיו של ילד, אך המופלא בתופעת ל'ארטיג הוא, כי את יצירותיו הראשונות הרציניות עשה בהיותו בן עשר. כאשר היה בן שש, העניק לו אביו במתנה קמרה־אובסקורה בעלת ממדים אדירים. 40x30 – והתא האפל הזה, שימש לילד כלי ביטוי ממדרגה ראשונה.

כך נתגלה כשרון נדיר, בעל חוש ויזואלי מבריק. ילד הפלא הזה טייל בגנים של פריז המגונדרת, העולזת, הנהנתנית, וקלט על זכוכית מרוחה בחומר רגיש, תמונות בעלות קומפוזיציה שלמה ואחידה. נשות פריז האלגנטיות המחויטות היטב. האוטומובילים הראשונים היפהפיים, כל זאת שיגע את דמיונו של הילד ז'אק הנרי ל'ארטיג.

האוטומובילים ריתקו את הנער. בשנת 1912 הוא מצלם את הראלי הגדול של האוטומוביל־קלוב הצרפתי. אך מעל לכל, לתשומת־לב מיוחדת זכו הנשים האלגנטיות של פריז, הלובשות [illegible] המובחר של יוצרי הארט־דקו באופנה.

הן אהבו לטייל בפרומנדה של יער בולון בין השעות אחת־עשרה לשתיים־עשרה לפני הצהריים, והנער ז'אק הנרי, ארב לחן שם, נרגש ונפעם.

ז'אק הנרי ל'ארטיג, הוא התינוק של הצילום הצרפתי, סקרן, בוכה וצוחק, הוא היה צייר מחונן, מעריץ הנשיות, היופי והעונג.

„כל עולמי זה נשים, אחיותי, דודותי, אמי, פילגשי – נשים זה אומר הכל, אני אוהב אותן כמו אפונה ריחנית".

תקופת הנעורים חלפה וכשהגיע האיש לסביבות גיל השלושים, הוא נטש את הצילום. זה משעמם אותי, הוא אומר, ומתמסר לציורי דיוקנאות של... נשים כמובן. נשות זוהר, שחקניות, דוגמניות אופנה.

מבלי שהאיש ירגיש בכך, מדי פעם, הוא עוסק בצילומי אופנה, אך מסרב להתייחס לנושא כאמנות. „אני כותב אמנים", נהג להתחמק; אך זה לא מנע ממנו להוציא לאור ספר צילום חשוב „הרגעים של חיי".

אכן, אלו הם אמנים של קשיש־תינוק, ילד בלתי־מרוסן. הממסד האמנותי אהב את J.H.L. המוזיאון לאמנות המודרנית בניו־יורק הקדיש לו תערוכה ורכש חלק מעבודותיו. בשנים האחרונות חפץ לחבבו המילייה האמנותי באירופה. אי אפשר היה להתעלם מכושרו היצירתי של קשיש מופלא זה. הוא שב וצילם את אמנים, צייר את נשותיו.

לפני מספר שבועות מת בפאריז, העיר בה נולד ואותה העריץ והוא בסך הכל בן תשעים.

מאת ארט נ'וין

אל תרוץ, טייל

סוף לשיגעון הריצה, הג'וגינג. האמריקנים התעייפו. לא צריך להתאמץ יותר מדי. לך לאט, התעמל, צעד _ לא בוער. אל הסוף, תגיע

זוכרים את פולחן הכושר הגופני, שדגל בסיסמה „טפח שריריך בזיעת אפיך"? את אלה שגנחו ונאנקו תחת כובד המשקולות שניסו להרים? את הרצים למרחקים ארוכים, המתנשפים ומשתנקים מחוסר אוויר לנשימה? ובכן, כל הכללים השתנו: פעילות גופנית רבה מדי עלולה לסכן את בריאותכם; די במידה מתונה של התעמלות כדי לסייע לכם להאריך את חייכם עלי אדמות. ההפרזה — פסולה; המתינות — באופנה. קנאי העבר לכושר הגופני פונים כיום לצורות מתונות יותר, קלות יותר, של התעמלות. סיסמתם החדשה: צעד, אל תרוץ.

אפילו ד"ר קנת קופר, הרופא מדאלאס שסייע כל־כך בהפצת „שגעון הכושר" ב־1968, באמצעות ספרו רב־המכר „אירוביקה", עבר להילוך נמוך ייתר אחרי שגילה שברים בעצמותיו ותחלואים בכפות רגליו. „שיניתי את דעתי", הוא אומר. „אני רץ פחות ומתפקד יותר".

ג'יין פונדה, הכוכבת־הלוחמת והכוהנת הגדולה של ההתעמלות האירובית, שספריה והקלטות שלה נמכרו ביותר מארבעה מיליון עותקים, שוב אינה קוראת לחסידיה „לתת את מה שיש להם". הקלטת החדשה שלה, שתופץ בסתיו, שמה דגש על תרגילי התעמלות קלים יותר, בין היתר כדי להכניס למעגל המתעמלים את בני ה־40 ומעלה, אך גם משום שתחושת הכאב שוב אינה נחשבת לאות המעיד על התעמלות פורה.

„אני בת לדור שתבע 'תנו לי עוד, תנו לי מהר יותר, הרגו אותי, רצחו אותי'. עשיתי הכל — ריצות, משקולות", מסבירה אנדריאה ברנשטיין, בעלת מכון בפרברי דטרויט. „אחר כך ילדתי תינוק ונוכחתי מהו המחיר שגובה ההתעמלות המאומצת מהעצמות ומהפרקים. התברר לי, ששוב איני מסוגלת לעשות זאת. נוכחתי כי איני חייבת לכופף את הברך עד לאף כדי לשפר את בריאותי".

צועדים בצוותא

לאט יותר — טוב יותר

הבת החדשה של הרוגלים בהתעמלות מתונה יותר כבר כבשה לבבות רבים. מספרן של הצעידות המאורגנות זינק אשתקד מ־2,500 ל־10,000 והשתתפו בהן כ־5 מיליון צועדים. כתב־עת מהודר חדש, „מאגאזין הצעידה", מופץ כבר עתה ב־300 אלף עותקים. מכירת הגליון הראשון היתה מוצלחת כל־כך, שצופים לכתב־העת תפוצה של כחצי מיליון עותקים לגיליון כבר בשנה הבאה.

רוב הסקרים מעידים, כי ריצת ה„ג'וגינג" נקלעה לשפל. משאל דעת קהל, שערך מכון „גאלופ" לא מכבר, מגלה, כי מספר הבוגרים המכנים עצמם „ג'וגרים" צנח מ־18 אחוזים ב־1984 ל־15 אחוזים ב־1985. מספר הרצים למרחקים ארוכים התדרדר ב־38 אחוזים בין השנים 1980 ו־1985. תפוצת כתבי־העת המוקדשים לריצה, שגאתה מאוד בשנותיה הראשונות, קופאת זה מכבר על שמריה.

רצים מושבעים לשעבר עוברים בהדרגה למשטר ריצה שמאוזן יותר. בשיעורי ההתעמלות האירובית הוסט הדגש מתרגילים נמרצים מאוד לתרגילים נמרצים פחות. פירוש הדבר, שבמקום קפיצות, ניתורים ו„ג'וגינג" במקום, מתרגלים המתעמלים את שריריהם בצעידה, ישר או לצדדים, ובתרגילים אחרים, קלילים יותר, של מעין־דיקור. מדריכים במועדוני בריאות שונים נוטים להאמין, כי עד תום השנה הבאה יורכבו 75 אחוז משיעורי האירוביקה מתרגילים נינוחים יותר.

במקביל הולכת ומתפשטת אופנת הרכיבה על אופניים. (כ־30 מיליון בוגרים רוכבים על אופניים מטעמי בריאות — גידול של 36 אחוז בין 1984 ל־1985. הנמכרים ביותר הם האופניים הנוחים, בעלי הצמיגים העבים, המאפשרים רכיבה בכל סוגי הדרכים ואשר ניתן לרכוב עליהם במהירות מתונה.

„אינך חייב להיות אתלט או ג'יין פונדה כדי לשפר את בריאותך באמצעות ההתעמלות", אומר דר' סטיוון בלייר, מנהל המחלקה האפידמיולוגית במכון למחקר אירובי בדאלאס.

ובכל זאת — התעמלות

כל הרופאים מאשרים, כי הסכנה הגדולה ביותר הנשקפת לבריאות היא העדר כל התעמלות. השירות לבריאות הציבור באמריקה קובע, כי 40 אחוז מן האמריקנים הבוגרים נמנעים מכל מאמץ גופני, ורק 20 אחוז עוסקים בהתעמלות נמרצת סדירה. 40 האחוזים הנותרים נמצאים בתווך, כלומר, עוסקים בפעילות גופנית קלה בלבד, שכפי הנראה אין בה די כדי לשמור על כושר גופני מניח את הדעת.

אך התעמלות היא רק אחד הגורמים הקובעים את רמת בריאותו של האדם. הרגלי־תזונה, נוהגי־עישון ונטיות־תחלואה תורשתיות ממלאים גם הם תפקיד לא מבוטל.

הוויכוח הניטש כיום על ההתעמלות מעורר את השאלה, מהי מידת הפעילות הגופנית האופטימלית להשגת מירב התועלת הבריאותית. המעבר להתעמלות בהילוך נמוך משקף שינוי השקפה בקרב הקהילייה הרפואית, שלפיו עשויה ההתעמלות המתונה להעניק יתרונות בריאות שאינם נופלים מאלה שמעניקה ההתעמלות הנמרצת — אך ללא סיכוני הפגיעה הכרוכים בה.

אם אתה בן 45 ומעלה ומקנן בך החשש שלא הכל שפיר אצלך מבחינה בריאותית, היוועץ תחילה ברופא. כדי לוודא שאתה בכושר לשיפור הכושר, רק אז בחר בענף ספורט הגורם לך הנאה. תוכל לנסות כמה ענפים, כדי לתרגל אברים שונים בגופך. אך זכור כי חשובה ביותר השגרה הסדירה וההתקדמות הנינוחה ברמות המאמץ, עד לרמה המבטיחה את התועלת המיוחלת. ההתחממות וההצטננות חייבות להיעשות בהדרגה. שתה מים בעת ההתעמלות מדי 15 עד 30 דקות, כדי למנוע התחממות־יתר. אם אתה חש למחרת היום עייפות בשריריך — אך לא כאב — אות הוא שאתה מתקדם יפה. אם אתה נאנק ממכאובים, סימן שהגזמת.

שחייה

כמה? 20 עד 30 דקות. יום כן, יום לא. טובה פעילות נמרצת בבריכת השחייה: שחייה, ריצה, קפיצה, צלילה בעמידה במקום או פשוט הליכה במים.

התועלת: השחייה טובה לגוף כולו, במיוחד לגב ולזרועות. לחיזוק הלב ולהגבלת הסבילות. ניתן לשרוף 360 קלוריות בחצי שעה.

אותות ההפרזה: תחושת עייפות, קשיים בצעידה במקום. תחושת כאב או צריבה בשריר או בפרק עלולה להעיד על פגיעה, וזהו אות שעליך להפסיק לשחות למשך כמה ימים.

ריצה

כמה? רוץ עד שתזיע, 20 עד 30 דקות שלוש פעמים בשבוע, אך הימנע מריצה מאומצת עד כדי כך שלא תוכל לנהל שיחה אגב ריצה. נוכח הלחץ המופעל על הלב והרגליים, מזהירים מומחים רבים מפני ריצה של יותר מ־40 ק"מ בשבוע. ריצה למרחק גדול יותר אינה מגדילה במידה ניכרת את כושר הלב וכלי־הדם.

התועלת: פיתוח השרירים, במיוחד מתחת לברכיים. שיפור כושרו של הלב לשגר חמצן וכושרם של השרירים לקלוט חמצן. כך שורפים כ־60 קלוריות לק"מ.

אותות ההפרזה: השתנקות, מודעות להלמות הלב ולהתאמצות השרירים. פירוש הדבר שעליך להאט לקצב הליכה. חמורים יותר מכאובים או לחץ בחזה והרגשת בחילה — אלה עלולים להיות סימני התקפת לב ואזהרה כי עליך לערוך בהקדם ביקור אצל הרופא שלך.

אופניים

כמה? 30 דקות מדי יומיים, על כל סוג של אופניים, גם על אופני־אימון נייחים.

התועלת: פיתוח הירכיים והמותניים והגברת כושר הנשימה. ניתן לשרוף 200 עד 300 קלוריות בחצי שעה.

אותות ההפרזה: מכאובי שרירים למחרת היום הם בבחינת הודעה, שעליך לפסוח על יום רכיבה. רוב הבעיות האורתופדיות נובעות מציוד שאינו מתאים.

צעידה

כמה? התחל ב־20 עד 30 דקות, או 1.6 עד 3 ק"מ מדי יומיים, והגדל את המינון ל־30 עד 45 דקות, 3 עד 5 פעמים בשבוע.

התועלת: זהו כוונון לשרירי הרגליים וחיזוק לשרירי הידיים, אותם אתה בעת ההליכה. גם הלב מתחזק. בצעידה מהירה אתה עשוי לשרוף כ־60 קלוריות לק"מ.

אותות ההפרזה: כאבים בשוקיים ובכפות הרגליים עלולים להעיד על התכווצות שרירים. התרופה הטובה ביותר היא לפסוח על יום הליכה או יומיים, ואחר־כך להגביר את הקצב בהדרגה לרמה שאליה הורגלת. בעליית הולמות מקטינות את סיכויי הפגיעה.

(מתוך „יו.אס.ניוז אנד וורלד ריפורט")

עכשיו צריך שנלר

תור הביצועיסטים הגיע ביהודה, שומרון ועזה. עתניאל שנלר _ הוא האיש. לא במקרה יו"ר מועצת יש"ע. העיניים נשואות אל יצחק שמיר

מאת דוד ארליך

שנלר: „יהודים ביישוב ערבי – גורם ממתן"

צילום יצחק דרדי

„אני מאמין שאת תקופת המאבקים העיקריים עברנו", אומר עתניאל שנלר. „אני מקבל את המסקנות של מירון בנבנישתי, שהמצב ביהודה ושומרון הוא בלתי־הפיך, ולכן כל מי שמכיר את המצב מבין שלא תוכל להיות פשרה טריטוריאלית. זה אומר, שסגנון המאבקים צריך להשתנות. המטרה שלי עכשיו היא ליצור פורמולה של מאבקים ציבוריים שיעוררו כלפינו הבנה ואפילו סימפטיה. שגם מי שלא מזדהה איתנו יעריך את הצד הערכי בהתיישבות".

כך נשמע השבוע שנלר. וזו האידיאולוגיה שלו: לשכלל את הפרקטיקה, לקרוא נכון את המפה — הפוליטית, ההתיישבותית, לראות את האויב (השמאל, לפעמים הממשלה, העיתונות) ולרתום את כולם לצרכי ההתיישבות.

עתניאל (עתני) שנלר, 36, מזכ"ל מועצת יש"ע שנתיים וחצי, ניצב בעמדת מפתח פנטסטית לזינוק פוליטי. שרולן שנלר, אשף יחסי ציבור, חיה פוליטית. הוא רוצה להגיע רחוק. נשוי ואב לשלושה, ועוד אחד בדרך, חניך־בני־עקיבא, בוגר מדעי החברה בבר־אילן, תושב מכמש שמדרום־מזרח לרמאללה. הוא ביניים של מתנחלים (רק שש שנים מהצד ההוא של כפר עקב), דור שני של הנהגה: הנפילים הלכו, והשאירו את הבימה לאנשי־מעשה. כשהלכו לסבסטיה, הוא היה עדיין באוניברסיטה.

עתני, אומרים בהתיישבות, הוא טיפוס של מנכ"ל, לא של אידיאולוג. אחרי שהראשונים הגו ויצרו את כל מה שיש שם צריך עכשיו מישהו שידאג לסיים את חיבורי המים והחשמל ולשמור על האינטרסים.

„המעלה שלו", אומר פנחס ולרשטיין, ראש מועצת בנימין, „היא שמועצת יש"ע שנועדה להיות המכנה המשותף הרחב ביותר של ההתיישבות, עקפה לא פעם את גוש אמונים מימין, עם נטיפור של חסימת שלום עכשיו בדרך לחברון. ההישג הגדול שלו — זה במבצעי האכלוס המוצלחים, למשיכת אנשים להתיישבות. זו המטרה הבסיסית, ובזה יש"ע עושה דברים גדולים".

מתק שפתיים ושליפת ציפורניים

החסימה בחברון אכן חשפה פן אחר של שנלר. יוסי שריד ואנשיו, שיצאו להפגין בפסח מול מלון פארק בקריית ארבע, שם נערכה ועדת התחייה, התלוננו שעותני אישית עם שלום ואך (ראש מועצת קרית ארבע) ואחרים התפרעו, הרביצו, דחפו, וגידפו. בניגוד למתק־השפתיים שהוא אמון עליו, נתגלה מזכ"ל יש"ע כמיליטנט, שיודע לחשוף ציפורניים. התקרית נסתיימה משמעותית פחות מן הלקח שהיא מלמדת: עתניאל שנלר, אם ירצה, ינהיג את יש"ע גם לכיוונים אחרים מנתיב המתינות וההידברות שהוא מרבה לדבר בו.

בעקבות התקרית עיכב הצבא מתן דרגת סגן־אלוף לשנלר, המשמש במילואים כמג"ד. כשאני מבקש ממנו להתראיין לצורך כתבת דיוקן, שנלר מצטמרר. בפעם האחרונה שכתבו עליו דיוקן תיארו אותו כמתנחל בג'אקווזי, חי בסטייל, מבלה במועדון הבריאות של הילטון. „נפצעתי בצניחה", הוא אומר, „יש לי בעיות בגב, ואני צריך להתעמל". על תדמית המתנחל־המסכן: „אם לגור שש שנים בדירה של 52 מ"ר, מהן חמש בלי חשמל, לנסוע שעה הלוך ועוד שעה חזור כדי לראות סרט, להוציא את הילדים בשש וחצי לבית־הספר — אם כל זה נחשב למגעל לוקסוס; אז אני גאה להיות כזה".

תדמית מתנחל־שמנת אכן עושה לו עוול. יחד עם זאת, כשהוא אומר: „מעולם לא חוויתי תקופה בעלת עומק רוחני כזה כמו בשנים האחרונות", הוא לא נשמע משכנע כמו העצני, ועוד פחות כשהוא מוסיף: „כל יום כשאני הולך לישון אני שואל את עצמי מה עשיתי בשביל המדינה".

לא במקרה הוא פופולרי בציבור יותר מאשר בכור מחצבתו, אנשי ההתיישבות. שם מעריכים אותו, אבל לא כל־כך אוהבים אותו. אומרים עליו שהוא טיפוס דורסני, דורך על מתנגדים. הדוגמא הקלאסית היא ישראל הראל, קודמו בתפקיד, שהביא איתו סמכויות מוחלטות אל תוככי הזירה. הראל חיפש מישהו כשר שיעשה את העבודה השחורה, ויאפשר לו להמשיך לפזר את הצהרות יש"ע בתקשורת וליהנות מאור הזרקורים. אבל שנלר הוא לא הטיפוס לזה. מקצת האור שנפל בחלקו מתק לו, הוא השתלט על המיקרופון בכשרון טבעי, וגנב את ההצגה להראל. האחרון נשאר לערוך את „נקודה" (עיתון המתנחלים) ולהיות יו"ר יש"ע רק בתואר של כבוד. אמנון אברמוביץ' כתב פעם על שנלר ש„היה מחזיר שטחים בלי בעיה תמורת דקות שידור בטלוויזיה".

עיתונאים שעומדים בקשר אתו דווקא מכבדים אותו. הוא אמין והגון, הם אומרים, מתראיין טוב, לא מנדנד.

את ההאשמות בעניין ישראל הראל הוא דוחה. „אני חייב לו הרבה. הוא עזר לי, עוזר לי, ואני משוכנע שימשיך לעזור לי. אני מתקשה להגיע לרמתו מבחינה נפשית ורוחנית. זה דברים שאני לומר שדרסתי אותו". מי שעקב אחר ההליך מקרוב אומר שזה נשמע ציני.

עוזי דיין, ראש מועצת אריאל: „מועצת יש"ע עברה מהפכה; מאידיאולוגים כמו לוינגר, העצני, חנן פורת, היא עברה לטפל בצד הפרקטי והמעשי של הדברים. בתקופות שונות צריך אנשים שונים, ועכשיו צריך את שנלר".

בחוש פוליטי מחודד הצליח שנלר לגבש שדולה של 34 ח"כים להתיישבות. „ההשפעה והקשרים שלנו במערכת הפוליטית רחבים ויעילים", הוא אומר. „זה לא רק במפלגה מסוימת. זה כולל שיתוף פעולה והידברות עם חלקים לא מבוטלים מאנשי מפלגת העבודה".

בכנסת הוא פנים מוכרות, מבלה שם לפחות פעם בשבוע, אם וכאשר ייכנס לשם, עוד שנים מעטות, מכניסת הח"כים, כבר ירגיש ותיק. הוא יודע להפעיל ח"כים ושרים תוך הבנה לעומק של המערכת, ניצול יריבויות אישיות ביניהם ובין המחנות שלהם, וטריקים אחרים שפיתח.

על פרס, שכינה את הגוף שלו „מועצת רשע" מעל בימת הכנסת, לבו כבד. הוא עצמו ישב במקרה ביציע בעת שנאמרו הדברים. הוא בחר שלא לצאת בתגובות. „גם כשהוא מתייחס אלינו כך, הוא עדיין ראש הממשלה, ואני מכבד אותו. הרי אם הייתי רוצה להגיב באותו מישור, הייתי צריך לצאת עם משהו כמו פרס־שריג, או לא עדיף לשתוק?"

אופייני לאנשי יש"ע בכלל ולשנלר בפרט, תשובה שלו לשאלה על פרס היא גלובלית, מסכמת את תפקודו כראש ממשלה כמו מאמר מערכת.

שנלר: „פרס, הוא הח"מ־שמעית עוין למפעל ההתיישבות ובמוצהר. אבל ייאמר לזכותו שהוא, כשר ביטחון, הקים את עפרה וקדומים. העוינות באה לביטוי במהלכים מאוד חמורים מבחינתנו. הוא ניסה לאורך כל הדרך להעמיד את ההתיישבות מול עיירות הפיתוח. זו רשעות. התדמית שהליכוד ניסה פעם להדביק לו, 'פרס כן ופרס לא', התגלתה כנכונה בעניין ההתיישבות. המערך נהג בצורה צינית. בקווי היסוד של הממשלה כתבו והתמו שיוקמו 27 יישובים, לצד פיתוח ועיבוי יישובים קודמים. כשבשנה הראשונה יוקמו שישה מהם, שתל פירש את זה כאילו כל שאר ה־21 יוקמו ביום האחרון של הממשלה. זה חוסר יושר של מפלגת העבודה".

שהם ידברו ואנחנו נבנה

פוליטית הוא אינו קיצוני, יחסית לאנשי יש"ע. אבל קשה לאבחן אצלו עמוד שדרה ברור. בעבר היה קשור בתחיה ובליכוד, אבל כשירצה לרוץ לכנסת, הוא עשוי לבחור לו אחת מארבע־חמש מפלגות, ולא מן הנמנע שתהיה זו האחת שתציע לו את המקום הגבוה ביותר. בהתנחלויות אין רואים בו מנהיג פוליטי. אם ירצה לרוץ, הוא ידע להתגבר גם על זה.

אתה בעד הרחבת ההתיישבות בתוך שכם וחברון?

„בהחלט. ההתיישבות בחברון לא תהיה תוצאה של לחץ פוליטי, אלא באה בגלל הכרה של כולם במשמעות ההיסטורית והיהודית שלה. זה נכון עד כדי כך, שהיוזם שלה היה יגאל אלון.

„יהודים ביישוב ערבי, הם גורם ממתן. מגורים בצוותא, שוק משותף, עירייה משותפת, זה מוביל לדו־קיום".

נראית לך התיישבות ערבית בחולון ורמת־גן, לעידוד הדו־קיום?

„לא. אנחנו לא חיים בהפסותות. ברמת־גן וחולון גרים יהודים, וצריך לשמור על כך. אבל ביהודה ושומרון צריך שיחיו יהודים, ובמצב הקיים יש הכרח במגורים משותפים".

עתניאל שנלר נמצא לא פעם בעימות מול דניאלה וייס ולוינגר. הם היו רוצים לפעול על פי צו הלב, הוא מעריך לבחון את המהלכים על פי ההיגיון וסיכויי ההצלחה.

נקודה מעניינת: הוא אינו נמנה בין ראשי הצועקים לחנינת המחתרת. בסביבה שלו זה לא נחשב דווקא כראוי להערכה. מצד אחד, הוא אומר, פועל בתחום זה גוש אמונים, והרי בגוף אחד הפועל. אבל יש לו עוד הסבר: „צריך לזכור שהציבור ביש"ע הוא הטרוגני. שבעים אחוז מן המתיישבים הם חילוניים; חלק לא קטן מהאנשים מסתייג מכל הנושא הזה של המחתרת. כגוף שמאגד את כל הציבור, אנחנו לא צריכים לעסוק בנושאים מעוררי מחלוקת".

ויחד עם כל זה שנלר מזכיר שיש"ע דווקא פעלה בעניין החנינות, אחרי שחרור המחבלים, ויזמה את חוק החנינות.

אחרי הכל, פטור בלא־כלום אי־אפשר.

יש לו טכניקה נכונה, מחשבה של שני צעדים קדימה, כשרון ארגוני וראש פוליטי. „פשרה טריטוריאלית לא תהיה", הוא מרגיש, „ומי שחושב אחרת, הוא כמו הכלבים ליד השיירה העוברת. שהם ידברו, ואנחנו נבנה".

כל יום

13.11—7.11.86
מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה

7.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
08.03 שעת כושר
08.15 קשת וענן — גשם מענן
08.40 מסך לספרות (יסודי) — הסנדלר העני והמלך
09.00 מוסיקה ד'־ו' — סולו — צ'לו
09.20 לשון ותקשורת ג'־ה' — עיקר וטפל 1
10.05 חשבון ו' - השארית בחילוק
10.30 הגיל הרך — בבית של פיסטוק
11.00 מדעי הטבע (יסודי) — וודי ומשפחת המרמיטות
11.15 חברה ותרבות (יסודי) — שלום רב לך דוד בן גוריון; דמותו של בן־גוריון
11.45 אורחות חטה"ב — בן־גוריון — חלק ב'
12.15 מוסיקה על־יסודי־העשרה — עידן המלחין א' — י. מכוחין
13.30 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל

רובין אלים בסרט הקולנוע „האירוסים" (22.15)

13.35 זהו זה — שידור חוזר
14.30 האוניברסיטה הפתוחה: גיאולוגיה — המסה והשקעה — מערת הנטיפים
15.00 מפגשי בראשית — פרשת נח — הפרופ' ישעיהו ליבוביץ משוחח על המשמעות המיוחדת של סיפור מגדל בבל
15.30 ערב חדש — מוסף לשבת
16.30 קיצור החדשות (ערבית)
16.32 סרט ערבי
18.55 לקט שירים (ערבית)
19.20 על המרקע (ערבית)
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 שיר לשבת
20.05 ערב שבת — סדרת שיחות של הרב שמואל אבידור הכהן על נושאים מתוך פרשת השבוע
20.15 מבט ליל שבת
21.15 „סיבה למסיבה" - תכנית בידור מנחה: רבקה מיכאלי
22.15 האירוסים — סרט קולנוע (ראה הפניה)
23.50 פסוקים לשבת, חדשות

סרט קולנוע — „האירוסים". *סרטו של הבמאי ג'יימס אייבורי („זכרונות אהבה מפירנצה") המבוסס על רומן מאת הנרי ג'יימס. ברונית אירופית מתכננת להינשא עם אמריקני עשיר, ואחיה מתאהב בבת־דודו האמריקנית. לברונית אין הצלחה מאירה פנים — אך מגלה כי המפגש בין בני התרבות השונה מפרה לשני הצדדים. מפגש בין האירופים המתוחכמים, לבין האמריקנים אשר התמימות והישירות מאפיינת אותם. בתפקידים הראשיים: לי רמיק, לייזה אייכהורן ורובין אלים.*
שעה 22.15

שבת טלוויזיה

8.11.86

16.00 „זאב מעופף" — סדרת פעולה שבמרכזה זאב מעופף ומסוק תקיפה משוכלל שיש בו תחמושת מיוחדת במינה. שני אנשי הצוות הם הטייס ובעל חברת תעופה. יחד הם יוצאים למשימות מסוכנות ובעלות חשיבות לאומית. המסוק נמצא במקום מחבוא, ורק הם שניהם יודעים איפה הוא נמצא. פרק ראשון: „מלכודת לזאב" נסיון לגנוב את המסוק מידי טייסיו ולהשתמש בו למטרות לא ברורות
17.00 סרט צרפתי — תזמורת של איש אחד — ראה הפניה
18.30 „למשפחה" 1. פינת הבישול; 2. כיצד הורים מתמודדים עם הרגלי הלמידה של ילדיהם? תשוחח לילה איוב עם הפסיכולוג מרואן דווירי; 3. בפינת הקוסמטיקה הכנת מסיכות לטיפול בפנים מחומרים טבעיים עם הקוסמטיקאית בלהה ליבר ולאה בלט; 4. תצוגה מתערוכת ציורי ילדים 5. תצוגת אופנה של סריגים משל המעצבת מאגי, לצעירות ולאמהותיהן
19.00 „אורח באולפן"
19.30 חדשות
20.00 „מי הבוס?" — סדרה קומית שם הפרק: רכב אש: יחסו האישי מאוד של טוני אל עבודתו אינו זוכה לאהדה בקרב השכנים וגורם לחיכוכים בינו לבין מעבידתו.
20.30 „מכל מקום" — תכנית חודשית התכנית מתארחת הפעם בקריית החינוך „מגדל אור" שבמגדל העמק. מנחה: אבי מסלאו
21.00 מבט לחדשות

לואי דה־פינס כוכב „תזמורת של איש אחד" (17.00)

21.30 ספורט: משחק השבת
22.30 מאני ואלכסנדר — סרט טלוויזיה ב־4 פרקים (ראה הפניה)
23.25 פסוקו של מקום — מבט אל בית־אל, חדשות

סרט צרפתי — „תזמורת של איש אחד". *לואי דה־פינס בתפקיד מנהל אמנותי של להקת רקדניות מפוארת נודדת, שומר על הרקדניות שלו מפני הגברים המחזרים אחריהן מחשש שמא תברחנה ותינשאנה להם. הוא מונע כל מגע בין הנשים לגברים. העלילה מסתבכת כאשר שני תינוקות נכנסים לחיי הלהקה.*
שעה — 17.00

„מאני ואלכסנדר". *הפרק הרביעי והסופי. המשמשת בתפקיד מטפלת בביתו של ההגמון מלעיטה את מאני ואלכסנדר בסיפורים אודות רוחות רפאים, הנמצאות כביכול בביתו של ההגמון. אלכסנדר משתף עמה פעולה ואף מוסיף על סיפוריה כהנה וכהנה מדמיונו. הדברים מגיעים לידיעת ההגמון, והוא מעניש את אלכסנדר באכזריות. האם, אמילי מתפכחת ומבינה שנישואיה להגמון היו טעות. אך ההגמון דוחה כל אפשרות לגירושין ומכאן שוב וישוב את הצורך שלו לשלוט בה ובילדיה.*
שעה 22.30

ראשון טלוויזיה

9.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
08.03 שעת כושר
08.15 תלמוד — שניים אוחזין — היכי דמי
08.40 מסך לספרות (יסודי) — משפט הירושה
09.00 אנגלית ו'
09.20 השעה שלנו — ידידי מרחוב ארנון
10.10 אנגלית ז'
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד — אכול ושתה
11.00 חשבון ה' — מיהו השבר הגדול?
11.15 צרפתית
11.30 גיאוגרפיה ה'־ו' — יפן — יותר מהר יותר רחוק
12.00 ספרות (חטה"ב) — המחרוזות
12.25 אנגלית ט'
13.00 אנגלית י'
13.30 מוסיקה — סולן — נבל
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות
14.03 שעת כושר
14.15 בלי סודות — א־ת — אלפי מציג את הצלילים א.ת. חוויות עם חברים חדשים
14.40 Hello Israel Women in Israel
15.00 האוניברסיטה הפתוחה: מבוא למדעי החיים — מפתחות גן עדן נקודת מבט — טרנר
16.00 רחוב סומסום — קיפי מוצא כדור
16.30 אי האלמוגים — פרק 7
17.00 ערב חדש — מנחה: דן מרגלית
17.30 „קאובוי באפריקה" — סדרת דרמה בת 12 פרקים הפרק העשירי „קרנף! קרנף!"

דפנה ארמוני מתארחת ב„עד סוף" (20.02)

18.20 סרט הנפשה
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 „רוצה פתרון" (ערבית)
18.45 „חידושים והמצאות" — 1. מטוס ניסוי — נאס"א מתכננת ומפתחת 2 מטוסי ניסוי חדשים; 2. מחשב בכורסה — בכורסה האמריקנית פועל „פיקוח מניות" ממוחשב; 3. חוש הראייה — מדען מחשבים עושה ניסויים לחבנת פעולת חוש הראייה (ערבית)
19.00 יומן השבוע (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 עד סוף — מגזין לפופ ולבידור — ראיון עם הזמרת דפנה ארמוני והזמר שלום חנוך, המפיק ומעבד המוסיקה של תקליטה החדש. קטעים מעבודתו של במאי הקולנוע קן ראסל בתחום סרטוני הווידיאו. כן יוקרנו סרטי וידאו של סידני לאופר, מדונה ועוד. מנחים: ענת רולב ומנחם גרנית
21.00 מבט לחדשות ומוסף „שער ראשון"
21.45 „שושלת" (ראה הפניה)
22.35 „סוף ציטוט"
23.15 „רציחות בצ'לסי" - מותחן כורסה ב־6 פרקים הפרק ה־4 „קפיץ קפוץ"
23.40 פסוקו של יום, חדשות

„שושלת" *— הפרק השבעה־עשר: בלייק קרינגטון, באמצעות עורך־דינו פועל לסילוקה של אלקסיס מחייו, ונישול סטיבן מירושתו. לקלאודיה בליידל הוא מעניק חסות, וכאשר שוב מתדרדר מצבה הנפשי הוא מארחה בביתו והרופא שלו מטפל בה. קריסטל מגלה לפאלון שהיא בהריון. אלקסיס המתגוררת עתה בדירת סטיבן, מגלה לו סוד משפחתי מרדים.*
שעה — 21.45

שני טלוויזיה

10.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות
08.03 שעת כושר
08.15 אורחות — חטה"ב — כלכלה
08.40 בלי סודות — ביניים 2
09.00 אנגלית ה'
09.20 חשבון פשוט ר' - ראשוניים ופריקים
10.00 שעת כושר
10.10 אנגלית ז'
10.30 הגיל הרך — רגע עם דודלי —
11.00 ערבית מדוברת (ד'־ה') — טריק פי (אל) סחרא
11.15 אנגלית ו'
11.30 ארץ מולדת — בעיר ובעמק
12.00 אנגלית ח'
12.25 תלמוד — שניים אוחזין — פשיטא 2
13.00 מדעי הטבע ז'־י"ב — גנו של אלדין
13.30 צרפתית העשרה
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות
14.03 שעת כושר
14.15 מאה ציורים מפורסמים
14.25 קסים קסם — ריבועים
14.45 רכבת ההפתעות
15.15 קשר משפחתי — הפסיכולוג אחי יותם שוחח עם דרורית ויאיר לוי מקיבוץ גליליים וילדיהם על ענייני לימודים ושיעורי בית
16.00 דורותה נערת הקרקס — פרק 6
17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר
17.30 עליזה בארץ הפלאות
17.55 קונצרט לנוער עם התזמורת הפילהרמונית הישראלית בניצוח זובין מהטה
18.20 ספר שלם על חתול אחד — סיפור מאת יהונתן גפן

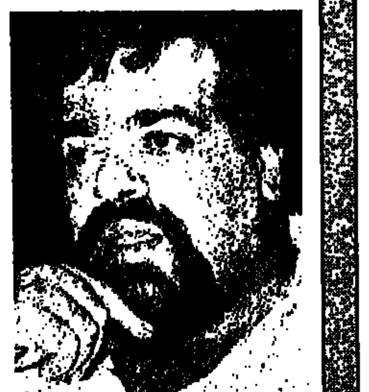

רפי גינת מפיק ומנחה התכנית „בשירות החוק" (20.02)

18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 סקירת תכניות (ערבית)
18.35 ספורט (ערבית)
19.30 (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 בשירות חוקר — תכנית חדשה בשידור ישיר (ראה הפניה)
21.00 מבט לחדשות
21.30 „אל תחכה לי" — סדרה אנגלית משעשעת. הפרק השמיני: שני הרופאים, האב ובנו בילו את סוף השבוע בוועידה רפואית. בשובם ללונדון יש להם תכניות לבילויים רומנטיים: טובי עם אשתו לשעבר וטום עם חברתו־מזכירתו
22.00 בשידור חוקר — שידור ישיר, החלק השני שיחזורים
22.30 „אנו שיש לנו כנפיים" — תכנית בידור איטלקי
23.25 „בשידור חוקר" — שידור ישיר החלק השלישי סיכומים
24.00 פסוקו של יום, חדשות

„בשירות חוקר" — תכנית חדשה המשחזרת פשעים חמורים שלא פוענחו עד *היום, בשיתוף המשטרה ועל־פי תיקי החקירה ובהשתתפות עדים אותנטיים. בפינות שונות במסגרת התכנית יתבקשו הצופים לזהות רכוש גנוב, תמונות נעדרים ועוד. התכנית תשודר ב־3 חלקים במשך הערב: בחלק הראשון — 20.02 — יוקרנו השחזורים ושיחות עם ראשי הצוותים. בחלק השני — 22.00 — יובאו שחזורים, סיכות ועדכון מידע שהגיע מהציבור. בחלק השלישי — בסיום השידורים; ייערכו הסיכומים. התכנית הראשונה תיוחד לשלושה מעשי האונס והרצח שארעו באחרונה בדרום הארץ. מנחה: רפי גינת.*
שעה — 10.02

שלישי טלוויזיה

11.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
08.03 שעת כושר
08.15 חשבון פשוט ו' — פירוק לגורמים
08.40 בלי סודות — ביניים 2
09.00 אנגלית ח'
09.20 בתרגום לערבית — כלכלה — תקציב
10.10 אנגלית ז'
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום
11.00 צרפתית על־יסודי
11.15 חשבון ה' — השבר — מהו ציר המספרים
11.30 ארץ מולדת — היציאה מן החומות
12.00 גיאוגרפיה ז'־ט' - פני כדור הארץ — שינוי ותמורה
12.25 ספרות (על יסודי) — המלט — מה קורה בהמלט?
13.00 מוסיקה על־יסודי (העשרה) — שטוקהאוזן וכלי ההקשה (משולשים מוסיקליים)
13.30 לשון ותקשורת — הילדים מכונת חיים — מיון 2
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
14.03 שעת כושר
14.15 המאמן חוזר — בוכה ביומן, שחקן כדור בסיס, מאמן קבוצת נער שוליים. לאחר זמן הוא עוזב אותם ופונה לקריירה אישית, אך מצפונו מתחיל להציק לו
16.00 שביל באמצע שביל בצר — טיול השבוע: מגדל צרק
16.15 תיאטרון אגדות עם — מראת הקסמים

גדעון רייכר, מנחה „ערב חדש" (17.00)

17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר
17.30 „זנב לחדשות" — עם האריה רמו, הארנבת משי והקוף פיפס
18.00 שובה של האנטילופה — דרמה אנגלית, הפרק השלישי: „רוקנים לצילום"
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 נקודת מוצא — (ראה הפניה) (ערבית)
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 „חפש ת'פיפס" — סדרת שעשועונים
20.30 „כולבוטק"
21.00 מבט לחדשות
21.40 מבט שני
22.20 שיגעון ושמו פוקס — סדרה
23.05 „לה סלסה" — המוסיקה האפרו קובנית החדשה הטלוויזיה הצרפתית יוצאת לפורטוריקו ולספניש הארלם — בניו יורק להתחקות אחר מקורותיה של הסלסה. המוסיקה שהיא תערובת של מקצבים אפריקניים, כלים אינדיאניים והשפעות אמריקניות מודרניות
00.05 פסוקו של מקום — מבט אל שכם, חדשות

„נקודת מוצא". *„יהודים הם גזענים", אומר למצלמה ילד ערבי, הנמצא בתחילת דרכו במערכת החינוך. „הערבים הם פרימיטיבים יותר", אומרת ילדה יהודייה. „לא למדתי שלום על שום סופר או משורר ערבי". דבריו של בוגר תיכון יהודי. „סטראוטיפים במערכת החינוך" זו כותרתו של המשדר החדש היהודי־ערבי „נקודת מוצא", תכנית המפגישה מחנכים יהודים וערבים.*
שעה — 18.32

רביעי טלוויזיה

12.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
08.03 שעת כושר
08.15 ארץ מולדת — ממשבר להתעצמות
08.40 אנגלית ו'
09.00 מדעי הטבע (יסודי) — הלוויתנים — כיצד הם נעים?
09.20 אנגלית ד'
10.10 מדעי הטבע ה'־ו' — על הדם 170"1970
10.30 הגיל הרך — פרפר נחמד — אכול ושתה
11.00 חשבון ו' — מוטי כופל שברים
11.15 אנגלית י"א־י"ב — Science And Music Hello Israel
11.30 מושגים ביהדות — על מזוזות
12.00 אנגלית ח'
12.25 אנגלית י'
13.00 מדעי הטבע (על יסודי) — האבולוציה 8 — ברירה טבעית ומלאכותית
13.30 גאוגרפיה — מדבר יהודה
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות קול ישראל
14.03 שעת כושר
14.15 מנהרת הזמן — רוחו של נירון — רוחו של הקיסר נירון חוזרת בתקופת מלחמת העולם הראשונה לנקום את נקמתה.
15.00 האוניברסיטה הפתוחה: בריאות הבחירה בידך — מגע אויר סוער ילדות — נצא לשחק נקודת מבט — אומה של ציירים.
16.00 פרפר נחמד
16.25 פיצוחים — שעשועון טלוויזיה נושא פרסים

ג'יימס קאגני כוכב „האיש בעל אלף הפנים" (22.05)

17.00 ערב חדש — מנחה: גדעון רייכר
17.30 „שמיניות באוויר"
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 „חקלאות היום" 1. סרט — כימשון בתפוחי אדמה בהשתתפות פרופ' יגאל כהן מאוניברסיטת בר־אילן העומד בראש צוות מחקר ומסייע לחקלאים בדרכים חדשות להדברת המחלה. 2. שיטות להדברת הזרוע — אקרית טפילה 3. מחלות בעלי חיים המועברות לבני אדם. (ערבית)
19.00 „בקו הבריאות" 1. ד"ר קרסו מציג שיטות לאבחון מקורו של כאב הראש ומתאר את הטיפולים הניתנים לחולים לפי האבחנה. 2. שיחה על כאבים עם חולה, שעבר טיפולים במרפאת־כאב. (ערבית)
19.30 חדשות (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 משהו מהסרטים
20.30 בין הכסאות
21.00 מבט לחדשות
21.30 „מוקד"
22.05 „האיש בעל אלף הפנים" — סרט קולנוע (ראה הפניה)
24.00 פסוקו של יום חדשות

סרט קולנוע — „האיש בעל אלף הפנים". *סרט ביוגרפי אודות חייו של השחקן ההוליוודי מימי הסרט האילם, לון צ'אני, ששיחק בצורה שלאה מגוון עצום של דמויות במשך הקריירה שלו. השחקן ג'יימס קאגני המופיע בדמותו של הכוכב ההוליוודי, מגלם לאורך הסרט עשרות רבות של דמויות שפירסמו בשעתו את לון צ'אני, כמו „הגיבן מנוטרדאם" ו„פנטום האופרה". שנת ההפקה: 1957*
שעה 22.05

חמישי טלוויזיה

13.11.86

08.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות
08.03 שעת כושר
08.15 מושגים ביהדות — שמיטה
08.40 בלי סודות — ג'יק
09.00 ארץ מולדת — היציאה מן החומות
09.20 מדעי הטבע (חטה"ב) — בעולם מסודר של הגבישים
10.00 שעת כושר
10.10 אנגלית ה'
10.30 הגיל הרך — רחוב סומסום
11.00 אנגלית ו'
11.15 ערבית מדוברת (ד'־ה') — הריה
11.30 אנגלית ח'
12.00 מדעי הטבע (על יסודי) — חקר מערכת עצבים באדם
12.25 אנגלית ט'
13.00 הסטוריה על־יסודי־העשרה הגילדות בימי הביניים.
13.30 ספרות — הרוח הצפונית והשמש
14.00 טלטקסט — עד כאן — חדשות
14.03 שעת כושר
14.15 קשר משפחתי (ש.ח.)
15.00 טאו טאו
15.25 רחוב סומסום
16.00 זהו־זה
17.00 ערב חדש — מנחה: דן מרגלית
17.30 „מקרון 1" — יהלומים אינם לנצח
17.55 „ג'יין אייר" — סדרת דרמה חדשה, בת 11 פרקים על־פי ספרה של שרלוט ברונטה.
18.25 „פסוקו של מקום" — מבט אל שער הגיא
18.30 קיצור החדשות (ערבית)
18.32 שבועון טלוויזיה (ערבית)
19.00 מפגש (ערבית)

ריצ'ארד צ'מברליין בדמותו של ראול ולנברג (22.25)

19.30 חדשות (ערבית)
20.00 כותרות מבט
20.02 מבט ספורט
20.45 לקראת שידור
21.00 מבט לחדשות
21.30 „קארן סילקווד" — סרט תעודה אנגלי אודות מאבקם של הורי צעירה שהיתה קרבן לשימוש לא מבוקר שנעשה בחברה לייצור חומרים גרעיניים בה עבדה.
22.25 „ראול ולנברג — סדרת דרמה חדשה בת 4 פרקים. על־פי רב המכר של ס. וורבל ות'קלארק. הפרק הראשון: ראול ולנברג יוצא לבודפשט, שם הוא מצליח להשפיע על מנהיגי הונגריה לעכב משלוחי הרכבות למחנות ההשמדה.
23.15 גלריה — תכנית העוסקת באמנויות בארץ ובעולם.
23.55 פסוקו של יום, חדשות

תכניות טלוויזיה ביום שישי 14.11.86

בשעה 21.15 — „ממני" — תכנית ראיונות עם מני פאר בשעה 22.15 —

סרט קולנוע — „צדק לכל" *— ביקורת נוקבת על מערכת המשפט האמריקנית. פרקליט צעיר ונמרץ מגיע לעימות עם שופט קפריזי שבמעמט מבוא לפעולתו. אותו שופט נחשד מאוחר יותר באונס צעירה, ובוחר דווקא בפרקליט לייצגו במשפט. עקב לחצים ומחאות המופעלים עליו, נאלץ הפרקליט לקחת עליו את התיק. אל פאצ'ינו — בתפקיד הפרקליט. כריסטין לאהטי, מופיעה בדמות פרקליטה המבינה ללבו של המשפטן. ג'ון פורסייט (מ„שושלת") בדמות השופט המרושע.*

תחנות זרות טלוויזיה

המזרח־התיכון טלוויזיה

יום שישי 7.11.86
13.00 וודי וודפקר. 13.30 בית חולים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף (מצויר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 וובסטר. 18.30 קשרי משפחה. 19.00 חדשות. 20.00 פולגאי. 21.00 סרט (ערבית). 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

שבת 8.11.86
13.00 פלאש גורדון. 13.30 הקטנים. 14.00 פליפר. 14.30 הרפתקאות בעולם. 15.30 ימי העמק האבודים. 16.00 כדורגל אנגלי. 17.00 ספורט מהעולם. 18.00 ספורט. 19.00 כדורגל איטלקי. 20.00 היאבקות. 21.00 סרט.

יום ראשון 9.11.86
13.30 חיים אחרים (סדרה). 14.00 מועדון 700. 14.30 מעשיות משמחות (ערבית) 15.00 סרט (ערבית). 16.30 „אי המטמון". 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 פאנקי. 18.30 כסיות של כסף (קומי). 19.00 שישים דקות. 20.00 תכנית מיוחדת 21.00 סרט. 22.30 מעשיות משמחות (ערבית).

יום שני 10.11.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף (מצויר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 ימים מאושרים. 18.30 לברן ושירלי (סדרה). 19.00 חדשות. 20.00 מאגנום. 21.00 פוטבול אמריקאי. 23.00 מועדון 700. חדשות.

יום שלישי 11.11.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף. 17.09 הבית המעופף (מצויר). 17.30 החבובות. 18.00 נסיעה בחלל (דמיוני). 19.00 חדשות. 20.00 צוות לעניין. 21.00 מקגייוור (בלש). 22.00 זאב־אוויר (מתח). חדשות.

יום רביעי 12.11.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף (מצויר). 17.00 ספר הספרים. 17.30 החבובות. 18.00 זוהי הוליווד. 18.30 משפחה גמבל. 19.00 חדשות. 20.00 סימון וסימון (בלש). 21.00 רמינגטון סטיל. 22.00 קגני ולוסי. חדשות.

יום חמישי 13.11.86
13.30 חיים אחרים. 14.00 מועדון 700. 14.30 התעמלות. 15.00 סרט. 16.30 היתקליף. 17.00 הבית המעופף. 17.30 החבובות. 18.00 משפחת בראסון. 18.30 דוק פילוט. 19.00 חדשות. 20.00 הרדקסל ומקורמיק. 21.00 עובדות חיים (סידרה). 21.30 ניוהרט. 22.00 לאור הירח. 23.00 מועדון 700.

הטלוויזיה הירדנית

יום שישי 7.11.86
13.30 כדורגל וספורט כללי (רק בערוץ 1). 14.30 תן לי שהות (רק בערוץ 1). 15.45 גוף האדם (רק בערוץ 1). 17.30 סרט עלילתי בצרפתית. 17.50 אחות (רק בערוץ 1) 18.30 תיבת המוסיקה (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 תכנית בערבית המיועדת לתושבי השטחים. 21.10 היה היה נשר. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 הרפתקאות שרלוק הולמס.

שבת 8.11.86
18.00 תכנית בצרפתית. 18.15 ילדי רחוב די.בי.סי. (רק בערוץ 1). 18.30 חייו של אומברטו דה לורנציו (סידרה בצרפתית). 18.40 החיים בשנות האלפיים (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.50 שוב אתה כאן! (קומדיה אמריקנית). 21.10 בידור חו"ל. 21.10 איש ים ומאורעות סידרה דוקומנטרית (רק בערוץ 1). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

יום ראשון 9.11.86
17.20 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 18.00 כפר בין הענקים (תכנית בצרפתית לילדים). 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 18.09 חדשות בצרפתית. 18.40 ההיסטוריה של הלבוש (רק בערוץ 1) 19.15 לקט שירים. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 קרול בורנט מציגה. 21.10 היקום ואנחנו (סידרה דוקומנטרית־היסטורית). 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דאלאס.

יום שני 10.11.86
15.50 מועדון מיקי מאוס (רק בערוץ 1). 17.00 הגמדים (רק בערוץ 1). 17.50 המופע של קוסבי (רק בערוץ 1). 18.00 רופאים בתפקיד (סידרה בצרפתית). 17.40 עולם החיות (רק בערוץ 1). 19. חדשות בצרפתית. 19.15 מגזין ספורט בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 אין כמו בבית (קומדיה אנגלית). 21.10 על סף האפלה (סידרת מתח אנגלית) 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 דריס ואחים (סידרה אנגלית).

יום שלישי 11.11.86
15.50 סרטים מצויירים (רק בערוץ 1). 17.25 אחיות (רק בערוץ 1). 18.00 חיין של אומברטו דה לורנציו (סידרה בצרפתית). 18.10 עולמו של וולט דיסני (רק בערוץ 1). 18.10 המיקרו מחשב בפעולה (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 20.30 תיבת המוסיקה (מיטב הלהקות הבריטיות). 21.10 תאלרי. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 רמסס ומייקפיס (סידרת מתח).

יום רביעי 12.11.86
18.00 תכנית בצרפתית. 18.20 פנקי רוסטר (רק בערוץ 1). 18.30 קתרין (סידרה בצרפתית). 18.40 מסע בחלל (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.15 צרפת היום. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 שלושה בבירה (קומדיה אמריקנית). 21.30 האדריכלות על פרשת דרכים (דוקומנטרי). 22.00 חדשות באנגלית. 22.00 האבקות חופשית (מיטב התחרויות האנגליות — רק בערוץ 1). 22.10 שור המהמרים הגדול

יום חמישי 13.11.86
17.50 פלאש גורדון (רק בערוץ 1). 18.00 שאנו אליזה (תכנית בידור בצרפתית). 18.20 תיאטרון האגדות (רק בערוץ 1). 19.00 חדשות בצרפתית. 19.30 חדשות בעברית. 20.30 הקופאית בסופרמרקט (קומדיה). 21.10 עולם אחר. 22.00 חדשות באנגלית. 22.10 סרט עלילתי באורך מלא.

שישי רדיו

7.11.1986

קול המוסיקה

06.02 „צלילי בוקר"
07.07 „בוקר טוב" — ליסט: שש „נחמות" לפסנתר
07.30 „שחרית מוסיקלית" — מוצארט: דיברטימנטו ברה מג'ור ק. 136; בטהובן: נצחונו של וולינגטון; ליסט: קונצ'רטו מס' 1 לפסנתר ולתזמורת; בורודין: רביעייה מס' 2 לכלי־קשת; צ'ייקובסקי: 1812, פתיחה חגיגית
09.30 „קונצרט בוקר" — באך: סונטה בסי מינור לחליל ולכלי מקלדת; שוברט: המוסיקה ל„רוזמונדה"; ברהמס: שישייה מס' 2; ליסט: סימפוניית דנטה.
11.57 „מגישים שיר"
12.05 „במחיצת אמנים..." עם הפסנתרן מאוריציו פוליני
13.00 „מוסיקה קלאסית קלה" פניני אופרה.
14.00 „מוסיקה ואוטוביוגרפיה" (ש.ח.)
15.00 „מאולמי הקונצרטים שלנו" — התזמורת הקאמרית הישראלית + ז'אן ברנר פומיה מנצח ופסנתרן. הקלטה: 14.1.85: סנקן: סימפוניה לכלי־קשת; מוצארט: קונצ'רטו לפסנתר מס' 25 ברה מג'ור ק. 503; גריג: שתי נעימות אלגיות אופוס 34; היידן: סימפוניה 96 ברה מג'ור „הנס" (ש.ח.)
17.00 „דור הזהב" — אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות — סימון ברר מיצירות: ליסט, שופן ושומאן (ש.ח.)

גדי יגיל בתכנית היחיד שלו „עובר ושב" (גל"צ 15.05)

18.00 „לבקשתכם" — מוסורגסקי: מבוא ל„חובנשצ'ינה"; שופן: קטעי פסנתר; ברהמס: סונטה מס' 2 בפה־מג'ור לצ'לו ולפסנתר; מוסורגסקי „לילה על הר קרח"; פליה: „לילות בגני ספרד"; רימסקי קורסקוב: קפריצ'יו ספרדי
19.57 „מגישים שיר".
20.05 „מוסיקה קאמרית" — שפור: סונטה בלה מג'ור לצ'לו; ראבל: שלישייה בלה מינור לפסנתר, כנור וצ'ילו
21.00 „קונצרט ליל־שבת" — פורה: פנטסיה לחליל; היידן: רביעייה ברה מינור; מנדלסון: סימפוניה מס' 4 בלה מג'ור „האיטלקית"; צ'ייקובסקי: קונצ'רטו לפסנתר מס' 1 בסי במול מינור; ברטוק: דיברטימנטו לכלי מיתר
23.00 „קולות" — אריות מתוך אופרות איטלקיות וצרפתיות: צ'ייקובסקי: שלושה שירים; סטרבינסקי: „החתונה"

רשת א'

07.30 „פעמי המזרח" — מצעד פזמונים בסגנון מזרחי.
09.30 „מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס — „לקראת שבת" — לכתות הבינוניות והגבוהות — „שאילת גשמים" — מאת שרגא פירשטמן „השכלה ודעת לכל" „מרחבא" — ערבית מדוברת — מורה: ד"ר אביחי שגסיאל שעור מס' 3 (תרגיל).
12.05 „ותאר עיניך" — שירים וניגונים.
14.00 „לבת ולבן ולכל המתעניין" א) „ראש הגולה בבבל" — תסכית מאת טובה הרשקוביץ. ב) „שלכם בברכה" — שירים וברכות.
15.00 „קבלת שבת" — פרשת „נח".
16.05 „עד הנה" — חדווה ישכר משוחחת עם המשפטן ד"ר ברוך ברכה (ש.ח.)
17.10 „שיר ליל־שבת" — שירים עבריים
18.06 „מוסף רדיו לספרות"
19.05 „שובי השולמית" — קטעי הווי ושירים לשבת
19.03 שידורים לעולים
22.05 „עם אנשים" עם יצחק אוראל (ש.ח.)
23.05 שירים עבריים.

רשת ב'

07.00 „הבוקר הזה"
08.05 „כל צבעי הרשת"
12.10 „שריקת פתיחה"
13.00 „בחצי היום" — חדשות ופזמונים
14.06 „שעה מחייכת" עם דודו טופז
15.06 „אלף־אלף" ב.בית" עם אהוד מנור
17.05 „מאחורי הכותרות" — מגזין לרדיו, לטלוויזיה ולעתונות.
18.06 „האיזון הקדוש" — עם יצחק שלו
19.05 „הטור השבועי" — בעריכת יואל רפל
20.05 „ואני תפילתי"
21.05 „השושנה פורחת" — לקט רומנסות ושירי־עם ספרדיים
22.05 „פסקול אישי"
23.05 „בין שישי לשבת" — שיחה בשניים — בין יצחק לבני לבין הפסיכולוג ד"ר דורי
00.10 „שיר אינו רק מנגינה" — שירים עבריים בנושא אחד

גלי צה"ל

07.07 תוספת בוקר — צביקה שמירא ועיתוני סוף השבוע.
08.05 בוקר טוב ישראל —
09.05 בילוי נעים — עם מולי שפירא.
11.05 קולה של אמא — עם אלכס אנסקי.
12.05 „סנרלים" — שעתיים עם דורי בן זאב.
14.05 עוד לא שבת — עם שלמה ארצי.
15.05 „עובר ושב" — עם גדי יגיל בקטעים מתוכנית היחיד האחרונה שלו (ש.ח.)
16.05 „שיר בשקט בשקט".
17.05 רבעים דוקומנטיים: אישפוז כפוי — חלק ב'.
18.05 „חיילים אנשים צעירים" — עם פנינה בת צבי.
19.05 „בראש גדול" — עם אילן רונן המנהל האומנותי של תאטרון הקאמרי. מראיין: צביקה שפירא.
20.05 „לא על הלוף לבדו" — מוסיקה ומשחקי רדיו
22.05 עשן בעיניך — שעתיים של שירים עם גדי ליבנה.
02.05 לא רוצים לישון
03.05 צלילי בוקר — שירים עבריים.

רשת ג'

07.07 „יום שישי חור"
08.05 „להיות שם" — שעה אחת, שפה אחת.
09.05 „אגן הים־התיכון"
11.05 „משהו משהו"
13.05 „צפיות כרבש"
15.05 „לפנות ערב" — שירים עבריים.
17.05 „כאן, שם ובכל מקום"
18.05 „ומר שכוה" — שירים עבריים.
20.05 „צלילי ליל שבת"
22.05 „טיול לילי" — שירים עבריים.
23.05 „איזה לילה" — מסיבת ריקודים.

שבת רדיו

8.11.1986

קול המוסיקה

07.11 "שחרית לשבת" הנדל: קונצ'רטו גרוסו בסי־במול מג'ור, קמביני: חמישיה בפה־מג'ור לכלי־נשיפה מעץ בטהובן: קונצ'רטו ברה מג'ור לפסנתר ותזמורת פ.א. קומר: דיברטיסמן לחליל ותזמורת ברטוק: סויטת־מחול.
08.30 "רומינוער לילדים"
09.00 "חידון מוסיקלי"
09.55 "מגישים שיר"
10.00 "קונצרט השבת" — הקלטות התזמורת הסימפונית ר"ש רשה"ש — מוצארט: סימפוניה מס' 25 בסול מינור, ק. 183 סרג"ו נטרא: "שירת דבורה" נוסח 1978 מוצארט: קונצ'רטו מס' 5 בלה מג'ור לכנור ותזמורת, ק. 219 קודאי: פסלמוס הונגריקוס
12.00 "רדיו־דרמה" עלילות עקיבא — פרק 8 מאת יהודה בורלא משתתפים: נסים עזיקרי, אורית אסטרוק, עוזריאל אשרוב, עפרה יוגב, יעקב בנאי ואברהם ניניו
13.00 "אמנים שהקלטנו" — קופרן: סויטה בפה מג'ור ג' בול: פאבאן וגליארד כרומאטיים פרסל: סויטה מס' 2 בסול מינור דה־אלברו: 2 סונטות בסול מינור באך: טוקאטה ברה מג'ור
14.05 "מירקם" — רצף מוסיקלי
15.00 "קונצרט לצהרי שבת" י.ס. באך: קונצ'רטו ברו מינור ל־2 צ'מבלי ותזמורת דבוז'אק: רביעיה במי במול מג'ור לכלי־קשת מוצארט: קונצ'רטו מס' 14 במי במול מג'ור לפסנתר ותזמ. ק. 449 בריטן: "סימפונית האביב"
17.00 קרל מריה פון ובר — חלוץ

שולי נתן אורחת התכנית "מלים ומנגינות" (גל"צ 12.05)

הרומנטיקאים במלאת 200 שנה להולדתו תכנית ראשונה — שנות ילדות
18.00 "מוסיקה מן העבר הרחוק"
19.00 "קונצרט ערבית של מוצאי שבת" הנדל: קונצ'רטו גרוסו ברו מג'ור ("משתה אלכסנדר") ג'ואן פרנקס וויליאמס: לתחריטי גולגולת הפיל של הנרי מור מוצארט: סימפוניה מס' 41 ברו מג'ור "יופיטר" ק. 551
20.05 "אופרה" דוניצטי: "לוציה די לאמרמור"
23.00 "מוסיקה קאמרית" ברטוק: רביעיה מס' 1 בטהובן: הפוגה הגדולה

רשת א'

09.05 "עולם המדע"
09.30 "סיפורדיו" "מתיאו פאלקון" — מאת פרוספר מרימה מגיש: שלמה בר־שביט
10.05 "מגישים שיר"
10.09 "מוסיקה קלה לבוקר שבת"
11.05 "הזקן בן 100" — סדרת משדרים במלאת 100 שנה להולדתו של דוד בן־גוריון — "דוד בן־גוריון ועיצוב הדמו־קרטיה" (ש.ח.)
14.06 "לבת ולבן ולכל המתעניין" א) "שירים הם חברים של ספורים" "על עננים" 1) "ענגצחוק" 2) "הענן הקטן הלבן" ב) "הצבעוני השחור" — מאת אלכסנדר דיומא פרק חמישי ג) "ספור לשבת" "הכלשים הצעירים" — מאת משה הייכמן
16.05 "דרכי אדם" — עם רחל חלפי
16.05 "מילים שמנסות לגעת"
17.10 "בימות ובדים"
18.00 "רדיודרמה" — "אנשים בלילה" — מאת הלל מיטלפונקט וידרשע סובול — חלק שני משתתפים: טינה טולין, אהרון אלמוג ויצחק חזקיה
19.05 "אנתולוגיה קטנה לשירה" —
19.30 שידורים לעולים
22.05 "מילים שמנסות לגעת" (ש.ח.)
23.05 "ניגונים"

רשת ב'

07.10 "זמר זמר לך"
08.05 "מי ישן" א) "הבית ברחוב פיציקטו" — מאת בני נגרי ציפי שביט בתפקיד הראשי ב) "מכרות המלך שלמה" — מאת ה. האגרד ג) "ארבעה ימים על הסניו" — כתב וקורא: יצחק נוי
09.05 "שאלה של טעם"
09.55 עוזיה אלון מספר על נוף הארץ
10.05 יומן השבוע
11.05 "החוש השביעי" — משחק רדיו פומבי בהשתתפות צוות מנחשים: דניאלה שמי, עמיקם רוטמן ודוד מרגלית
12.05 "אותות ומופתים" — סדרה תעודית במלאת 50 שנה לרדיו העברי — "ציון הלא תשאלי"
13.05 "שמעון מטכיוב" — מאחרוני צאצאי הגרים במסחה
14.11 "התרגעות" — לקט שירים עבריים
14.30 "שירים ושערים"
17.05 "ארץ חמדת" —
18.06 "מפיק ודי" —
18.30 ממגרש הספורט
19.05 "הקול קולנוע"
20.05 יומן השבוע (ש.ח.)
21.08 "פרח בגני" — תכנית בבקשתך לשירים מזרחיים
23.05 "ציונות 86" — תכניתם של שמואל שי ויעל צדוק
00.10 "לילה־טוב".

גלי צה"ל

07.05 יופי של שירים — שירים עבריים
08.05 "מעל ומתחת לשמיכה"
09.05 "מקהלה עליזה" — שירים וסיפורים לילדים
10.05 "טוב לשמוע"
11.05 "במצב הנוכחי"
12.05 "מילים ומנגינות" — חווה אלברשטיין משוחחת עם שולי נתן
13.05 שאלות אישיות — יעקב אגמון משוחח עם פרופ' לספרות מנחם פרי
14.05 הכל זורם עם דורי לנץ
14.45 "841 נוסע צפונה צפונה" — רומנרדיו מאת איתמר לוי — פרק חמישי
16.05 סינמה שבת — תכנית בענייני קולנוע
17.05 "ספרים רבותי ספרים" מאגזין לספרות
18.05 "משלנו" — מצעד הפזמונים העבריים
19.05 מצעד הפזמונים הלועזיים
20.05 "רחוק מן העין" — והפעם עם העופרים סביב לעולם.
21.05 "מסורת מסורת"
22.05 "קול הג'אז הזה" — עם רני קרפל
00.05 ציפורי לילה מארח — קורי מידן מארח הסופר יהושע בר יוסף
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

ראשון רדיו

9.11.1986

קול המוסיקה

07.07 "בוקר טוב" רוסיני: פתיחה "העורב הלקחן" גלוק: קונצ'רטו בסול־מג'ור לחליל ולתזמורת
07.30 "שחרית מוסיקלית" באך: קונצ'רטו ברנדנבורגי מס' 6 מנדלסון: קונצ'רטו מס' 2 ברה־מינור לפסנתר ולתזמורת, מוצארט: קונצ'רטונה לשני כנורות ותזמורת ק. 190 ראבל: "אמא מספרת", סויטה שוברט: "פנטסית הנודד"
09.30 "קונצרט בוקר" מחולות הונגריים עתיקים ברטוק: קונצ'רטו מס' 2 לפסנתר ותזמרת בטהובן: סימפוניה מס' 8 בפה־מג'ור היידן: קונצ'רטו מס' 1 ברו־מג'ור לכנור ולתזמורת ברהמס: שלישיית הקרן במי־במול מג'ור ברויו: שירי־עם
11.57 "מגישים שיר"
12.05 "אמנים באולפן" מנדלסון: סונטה ברו־מינור, לאנגלה: פרפרזה גרגוריאנית באך: פרלוד ופוגה בסי־מינור כוראל ופוגה מתוך "מגניפיקט" בוסהאמר: אילתור חופשי
13.00 "קונצרט צהריים" ווניצטי: סונטה לחליל ופסנתר מנדלסון: רביעייה מס' 2, בפה מינור, לפסנתר וכלי־קשת מוצארט: סימפוניה קונצרטית במי במול מג'ור, לכנור, ויולה ותזמרת שוברט: סימפוניה מס' 9, בדו מג'ור, "הגדולה"
15.00 החידון המוסיקלי.
16.00 "קונצרט מנחה" — בטהובן: הפתיחה "פידליו" בטהובן: וריאציות ופוגה על נושא מתוך פרומתאוס צ'ייקובסקי: וריאציות

אלביס פרסלי בתכנית "כוכב הבוקר" (רשת ב' 8.05)

רוקוקו, לצ'לו ולתזמורת ברהמס: פתיחה טראגית, רחמנינוב: קונצ'רטו מס' 3 ברה מינור, לפסנתר ולתזמורת סטרבינסקי: "פולחן האביב", מוסיקה לבלט
18.30 "מוסיקה ליום ראשון" באך: קנטטה מס' 116 פוצ'יני: גלוריה דוסקן דה פרה: 5 מוטטים
20.05 "ערב טוב" הנדל: טריו סונטה בסול מינור, לשני כנורות באך: פרלוד ופוגה בפה מינור
20.27 "מגישים שיר"
20.30 "הקונצרט הקאמרי השבועי" בטהובן: סונטה מס' 29 בסי במול מג'ור "פסנתר הפטישים" מוצארט־ליסט: זכרונות מ"דון ג'ובאני" מוצארט־שוברט: 4 וולסים קפריציים
22.30 "מסורות מוסיקליות בארץ" — חג גילוי הצלב בכנסיה הארמנית האורתודוכסית —
23.00 "מוסיקה מן העבר הרחוק"

רשת א'

07.30 "היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 "חוגה"
09.05 "השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 "מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 א"ן — "רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס סטור וצליל — תכנית לגיל הרך "רופא הבובות" — מאת יהואש ביבר
11.30 "השכלה ודעת לכל" — "צרפתית למתקדמים" שעור מס' 54
12.05 "בערוגות הבושם"
14.06 "לבת ולבן ולכל המתעניין" א) "שירים הם חברים של ספורים" — פינה עם רעיה אדמוני. "הקומקום קורא לקוס" — מאת דבורה עומר ב) "מלכיאל גמר היער" — מאת ז'אן דוליא, פרק שביעי
14.45 לילדים הגדולים "חתול בשק" — ילקוט כליבו "הרוזן ממונטה כריסטו" — מאת אלכסנדר דיומא — פרק שני
15.30 "עולם המדע" — (ש.ח.)
15.55 "ספר חדש"
16.05 "שאלה של טעם" (ש.ח.)
17.12 "מגישים שיר"
17.20 "האוניברסיטה הפתוחה" "מבוא לתורת הלשון" "תמורות בלשון בתחום אוצר המילים" פרופ' רפאל ניר
19.30 שידורים לעולים
22.05 "תפוח ועץ" — משתתפים — ד"ר עמירם רביב — פסיכולוג חינוכי־קליני והפסיכולוגית צפורה שני "בעיות של משמעת וקשיי התנהגות"

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה.
08.05 "כוכב הבוקר" עם אלביס פרסלי
09.05 "ביקור בית"
10.05 "כל צבעי הרשת"
12.10 "אלף־אלף" ה"בית" — עם אהוד מנור
13.00 א"ן — "בחצי היום" — חדשות ופזמונים
14.06 "בת צחוק" — הווי והומור
15.05 "רגעי קסם"
16.05 "שירים ושעורים"
17.10 "יומן כלכלה"
17.30 "על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 "מסיבת עתונאים"
18.45 היום בספורט
19.00 "היום הזה"
22.05 "האיוון הקדוש" — עם מאיר שלו (ש.ח.)
22.58 רגע של עברית
23.05 "צלצול שלישי" — שבועון לאומנויות בשידור חי מהאולפן

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — אתגרים ופריצות דרך במדעי התעופה. טיסה אוירוסטטית ואוירודינמית. מרצה: פרופ' שמואל מרחב
06.30 "פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל
09.05 "אילה בוקר" — עם אלי ישראלי
11.00 "נכון לעכשיו" — עם רפי רשף
13.05 "אחד אחד" — פזמונים ישראלים
14.05 "רו רה מי יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 "פגישה יומית" עם אורלי יניב
16.05 "ארבע אחר הצהריים" — שעה של שירים עבריים
17.05 "ערב טוב ישראל"
18.05 "שעה קלה על כלכלה" — עם שמואל נחושתן
18.45 "משולש" — עימות יומי בענייני השעה
20.05 "חיילים אנשים צעירים" — תכניתה של פנינה בת צבי (ש.ח.)
21.30 אוניברסיטה משודרת — אתגרים ופריצות דרך במדעי התעופה טיסה אוירוסטטית ואוירודינמית. מרצה: פרופ' שמואל מרחב. (ש.ח.)
22.05 "על הדבש ועל הביפאק" שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 "תוצרת הארץ" — פזמונים ישראליים
23.55 "שיחת חצות עם סמיר ריחאווי, ראש המועצה המקומית בקעה־אל־גרביה
00.05 "ציפורי לילה" עם דודו טופז
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

07.07 "שיר בבוקר בבוקר"
09.05 מה, כבר תשע?
10.05 "שבעים מי יודע"
11.05 "שעה תמימה"
12.05 "רק מוסיקה"
13.05 "רק בימי חול"
14.06 "פזמון חוזר"
15.05 "חדש, חדיש ומחודש"
16.05 "הצגה יומית"
18.06 "מצעד הפזמונים הלועזיים"
21.05 "ארום עתיק"
23.05 הלילה הוא שירים"

שני רדיו

10.11.1986

קול המוסיקה

07.07 "בוקר טוב" — יוהן פאש: סונטה ברה מינור לארבעה קורלי: קונצ'רטו גרוסו ברה מג'ור.
07.30 "שחרית מוסיקלית" סמרטיני: סימפוניה במי במול מג'ור לכנור, אבוב, בסון קונטרבס וצ'מבלו ברהמס: קונצ'רטו ברה מג'ור לכנור ותזמורת מאהלר: סימפוניה מס' 1 ברה מג'ור.
09.30 "קונצרט בוקר" ק.פ.ע. באך: קונצ'רטו ברה מינור לחליל, תז. כלי קשת ובאסו קונטינואו היידן: סימפוניה מס' 83 בסול מינור "התרנגולת" בטהובן: חמישייה במי במול מג'ור לאבוב, שלוש קרנות ובסון וילהלם סטנהאמר: קונצ'רטו מס' 1 בסי במול מג'ור לפסנתר ותזמורת קרל נילזן: סימפוניה מס' 3 "סימפוניה אספנסיבה".
11.57 "מגישים שיר".
12.05 "מאוצר הסרטיה" י.ס. באך: סונטה בסול מינור ו.פ. באך: סונטה ברו מינור י.ס. באך: סונטה ברה מג'ור.
13.00 "קונצרט צהריים" אופנבאך: רונדו קונצרטי לצ'לו ולתזמרת ורדי: שיר יין ואריה מתוך האופרה "לה טראביאטה" רנצי: קונצ'רטו מס' 1 בסול מג'ור לחליל ולתזמורת שוברט: ששה פולונזים לפסנתר ב־4 ידיים מוצארט: סימפוניה מס' 40 בסול מינור ק. 550
15.00 "מוסיקה ויוה" לוקה לומברדי: "מסגרת" לשני פסנתרים שטוקהאוזן: "מיכאליס גרוס" ("ברכת מיכאל הקדוש") ל־12 כלים סוקי קנג: ראהלה לתזמורת.

עדנה פלידל משתתפת ב"שלוש ירושות" (רשת א')

16.00 "קונצרט מנחה" שומאן: קונצ'רטו בלה מינור לצ'לו ולתזמורת ברהמס: שישית כלי קשת בסי במול מג'ור סזאר פרנק: פסיכה, פואמה סימפונית לתזמורת ומקהלה יוזף סוק: סיפור אגדה.
18.30 "קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית ר"ש רשה"ש" מרטינו: סימפוניה מס' 6 מוצארט: קונצ'רטו בסי במול מג'ור לפסנתר ותזמורת, ק. 450 אבל ארליך: "תירוש", לתזמורת קטנה ראבל: "בולרו".
20.05 "ערב טוב" — שופן: ואלס במי במול מג'ור שופן: "אנדנטה ספיאנאטו ופולונז" לפסנתר ולתזמורת שופן: מזורקה בסי במול מג'ור.
20.27 "מגישים שיר".
20.30 "מאולמי הקונצרטים בעולם" בטהובן: סימפוניה מס' 9 פסטיבל העוגב בלאכטי (פינלנד) רסיטל וולפגנג רובס'ם מיצירות באך.
22.30 "מן המקורות" — המורשה המוסיקלית העממית של מכסיקו ג'.
23.00 "מירקם" — רצף מוסיקלי (ש.ח.)

רשת א'

07.30 "היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים.
08.05 "חוגה".
09.05 "השיר לא תם" — שירים עבריים.
09.30 "מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי.
11.05 רגע של עברית.
11.10 השידור היומי לבתיה"ס "סטור אני שומע" — "לכתות ב', ג', חי, צומח, דומם" — מאת דויד גרוסמן.
11.30 "השכלה ודעת לכל" מחזור 21 "בעיות פתוחות בכימיה" — פרופ' משה אהרונסון "בריאות וחולי — מהכוח"
12.05 "שיר ופזמון".
14.06 "לבת ולבן ולכל המתעניין" א) "קוקי חבקוקי" — מאת טובה הרשקוביץ ב) "מלכיאל גמר היער" — מאת ז'אן דוליא פרק שמיני ג) "ספור השבוע" "גליתה" — מאת יצחק ברנע.
15.00 "חי, צומח, דומם" — שעשועון בשידור חי.
15.25 "הכדור עגול" — ספורט לנ.
15.53 "מאוצר הספרים" — סקירה על ספר חדש.
16.05 "רדיודרמה" — "שלוש ירושות" — מאת מיכאל אהר עליפי מופסאן, משתתפים: שלמה בר־שביט, אברהם מור, מרים ברנשטיין־כהן, שמעון בר, שושנה שני, יוסי גרבר, יהודה אפרוני, עדנה פלידל ואריה יזרעאלי (ש.ח.)
17.12 "מגישים שיר".
17.20 "האוניברסיטה הפתוחה" "התמוטטות משטרים דמוקרטיים" "המודרניזציה" — ד"ר אהוד טולדאנו.
19.30 שידורים לעולים.
22.05 "אותות ומופתים" — סדרה תעודית במלאת 50 שנה לרדיו העברי "ציון הלא תשאלי" (ש.ח.)
23.05 "הוי ארצי מולדתי" — שירים עבריים.

רשת ב'

07.00 "הבוקר הזה".
08.05 "כוכב הבוקר", עם קוני פרנסיס.
09.05 "ביקור בית".
10.05 "כל צבעי הרשת".
12.10 "אלף־אלף" ב"בית", עם אהוד מנור.
13.00 "בחצי היום" — חדשות ופזמונים.
14.06 "בת צחוק" — הווי והומור.
15.05 "רגעי קסם".
16.05 "שירים ושעורים".
17.10 "יומן כלכלה".
17.30 "על מספרים ואנשים".
18.06 "שעה חפשית" — מגזין שבועי לענייני חנוך.
18.45 היום בספורט "היום הזה".
19.35 "דין ודברים" — מגזין לענייני חוק ומשפט.
20.05 "עולם הזמירות".
22.05 "פינת הג'אז".
23.05 "חמישה בעקבות אחד" — (ש.ח.)
00.05 "יומן חצות".
00.15 "הוי ארצי מולדתי" — שירים עבריים.

גלי צה"ל

06.00 אוניברסיטה משודרת — על תפילת הנס במקרא. נסיון להגדרת הנס. מרצה: ד"ר יאיר זקוביץ.
06.30 "פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום עם מירב אופיר.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל.
09.05 "אילה בוקר" — עם אלי ישראלי.
10.05 "הפסקת 10".
11.05 "נכון לעכשיו" — עם רפי רשף.
13.05 "אחד אחד" — פזמונים ישראליים.
14.05 "רו רה יומי" — עם אורלי יניב
15.05 "פגישה יומית"
16.05 ארבע אחרי הצהריים שעה של שירים עבריים.
16.54 באופן מילולי
17.00 "ערב טוב ישראל".
18.05 "30 שנה לכיבוש המיתלה במבצע סיני" (ש.ח.)
18.45 "משולש" — עימות יומי בענייני השעה.
19.05 פזמונים לכולכם.
20.05 "הלהקות" (ש.ח.)
22.05 על הדבש ועל הביפאק שירים שהחבר'ה אוהבים.
23.05 "תוצרת הארץ" — פזמונים
23.55 "שיחת חצות" — עם עודד פלדמן מנכ"ל תיאטרון הקאמרי.
00.05 ציפורי לילה
02.05 לא רוצים לישון.
05.05 צלילי בוקר שירים עבריים.

רשת ג'

07.07 "שיר בבוקר בבוקר"
09.05 "מה, כבר תשע?"
10.05 שבעים מי יודע
11.05 "שעה תמימה"
12.05 "רק מוסיקה"
13.05 "רק בימי חול"
14.06 "פזמון חוזר"
15.05 "חדש, חדיש ומחודש"
16.05 "הצגה יומית"
18.06 "היה היה" — מצעד פזמוני העבר
20.05 "לי ולך" — שיר וברכה
21.05 "קשת אורח" — [illegible]
23.05 "הלילה הוא שירים"

שלישי רדיו

11.11.1986

קול המוסיקה

07.07 "בוקר טוב" ביבר: סרנדה ברה מג'ור, דביסי: "יותר מאיטי" "מיניסטרלים"
07.30 "שחרית מוסיקלית" צ'ייקובסקי: סויטה מתוך "מפצח האגוזים"; מסנה: אריה מתוך האופרה "הרודיאד"; שומאן: "קרייסלריאנה"; יאנאצ'ק: מחולות לאכים; פרוקופייב: קונצ'רטו מס' 1, ברה מג'ור, לכינור ולתזמורת
09.30 "קונצרט בוקר" באך: קנטטה מס' 110; מוצרט: סימפוניה במי במול מג'ור ק. 16; בטהובן: קונצ'רטו מס' 4 בסול מג'ור, לפסנתר ולתזמורת; ברוקנר: סימפוניה מס' 8, בדו מינור
11.57 "מגישים שיר"
12.45 "מוסיקה קאמרית" היידן: שלישייה בדו מג'ור לשני חלילים וצ'לו בעיבוד לחליל אבוב וצ'לו; הומל: אדאג'ו, ווריאציות ורונדו על שיר העם האוקראיני "מינקה מינקה"; יאנאצ'ק: רביעייה מס' 2 "מכתבים אינטימיים"
13.00 "קונצרט צהריים" סופה: הפתיחה "משורר ואיכר"; היידן: קונצ'רטו לצ'לו ברה מג'ור; דבוז'אק: סימפוניה מס' 5 בפה; פורה: רביעיית פסנתר מס' 2, אופוס 45, בסול מינור
15.00 "מגוון התקליטיה"
16.00 "קונצרט מנחה" מוצרט: סרנדה מס' 7 ברה מג'ור, "הפנר"; מנדלסון: סימפוניה מס' 5 "הרפורמציה"; שופן: פולונז בלה מג'ור "הצבאי"; פורה: "פלאס ומליסנדה", סויטה; ברטוק: סונטה מס' 1 לכינור ופסנתר

אלוף מתן וילנאי בראיון מיוחד (גל"צ 20.05)

18.30 "אתנחתא" שלישיית ארדם לאלו: שלישיה בדו מינור; שוברט: שלישייה מס' 2 במי במול מג'ור
20.05 "ערב טוב" אלגאר: ברב טקס — שיר לכת ברה מג'ור; פורה: בלדה לפסנתר ותזמורת
20.27 "מגישים שיר"
20.30 "מאולמי הקונצרטים שלנו" התזמורת הפילהרמונית הישראלית שידור ישיר מהיכל התרבות בת"א מנצח: שלום רונלי ריקליס; סולן: רוברט מריל — בריטון; המקהלה הפילהרמונית + מקהלת האיחוד שומאן: סימפוניה מס' 3 בלוך: עבודת הקודש
23.00 "ברק הברוק עם רסיסי רנסנס" (ש.ח.)

רשת א'

07.30 "היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 "חוגה"
09.05 "השיר לא תם" — שירים עבריים
09.30 "מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 "רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס שידורים לחינוך המיוחד "אני ומשפחתי" — "משפחתי והשכנים" מאת רעיה בלטמן; "השכלה ודעת לכל" — "משה מונטיפיורי" — מסעו של מונטיפיורי לארץ־ישראל בשנת 1849, ד"ר מרדכי נאור
12.05 "מצלילי המורשת כבקשתך"
14.06 "לבת ולבן ולכל המתעניין" א. "טוב לי במקומי" — מאת ברוריה ווהלס "מטבע עתיקה מצרפת" ב. "מלכיאל גמר היער" — מאת ז'אן דוליא פרק תשיעי ג. סיפורי המושב — כתב וקורא: יצחק נוי, "השטפון"
14.45 "חתול בשק" — ילקוט כליבו
15.25 "השכלה ודעת לכל", מחזור 21 "מרחבא" — ערבית מדוברת — מורה: ד"ר אביחי שבטיאל שיעור מס' 4
15.55 "ספר חדש" — סקירה
16.05 "הקומונה" (ש.ח.)
17.10 רגע של עברית
17.12 "מגישים שיר"
17.20 "האוניברסיטה הפתוחה" — "יהדות ארצות־הברית במאה העשרים", יהדות ארצות־הברית נוכח השואה — פרופ' יהודה באואר
18.06 "מנחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת
19.30 שידורים לעולים
22.05 "שנינו יחד וכל אחד לחוד"

רשת ב'

07.00 "הבוקר הזה"
08.05 "כוכב הבוקר" עם אראמו
09.05 "ביקור בית"
10.05 "כל צבעי הרשת"
12.10 "אלף־אלף" ב"בית" — עם אהוד מנור
13.00 "בחצי היום" — חדשות ופזמונים
14.06 "בת צחוק" — הווי והומור
15.05 "רגעי קסם"
16.05 "שירים ושעורים"
17.10 "יומן כלכלה"
17.30 "על מספרים ואנשים"
18.06 "אצבע על הדופק" — שבועון בענייני בריאות ורפואה
18.45 היום בספורט
19.00 "היום הזה"
19.35 שירים עבריים
20.05 פרקי חזנות "כבקשתך" — מזמור שיר
22.05 "עוד פעם אחת" — ראיון עם פרופ' אפרים קציר מתוך "הטור השבועי"
23.05 "קפר ראשו" — חידונים עם שמוליק רוזן

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — דרמה יוונית הלא הארואי. מרצה: המשורר אהרון שבתאי
06.30 "פוקחים עין" — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר
07.07 תוספת בוקר — עם איתן ליפשיץ
08.05 בוקר טוב ישראל
09.05 "אילה בוקר" — עם אלי ישראלי
10.05 "הפסקת 10"
11.05 "נכון לעכשיו" — עם רפי רשף
13.05 "אחד לאחד" — פזמונים ישראליים
14.05 "רו רה יומי" — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 "פגישה יומית" — עם אורלי יניב
16.05 "841 נוסע צפונה צפונה" — רומנרדיו מאת איתמר לוי פרק חמישי (ש.ח.)
16.20 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 "שעה קלה על כלכלה"
18.45 "משולש" — עימות יומי בענייני השעה
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 ראיון מיוחד עם האלוף מתן וילנאי ראש אג"ף כח אדם במטכ"ל. (ש.ח.)
21.30 אוניברסיטה משודרת — דרמה יוונית הלא הארואי. מרצה: המשורר אהרון שבתאי
22.05 על הדבש ועל הביפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 "תוצרת הארץ" — פזמונים ישראליים
00.05 ציפורי לילה עם יובל מסקין
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר שירים עבריים

רשת ג'

07.07 "שיר בבוקר בבוקר"
09.05 "מה, כבר תשע?"
10.05 "שבעים מי יודע"
11.05 "שעה תמימה" — עם מלאכי חזקיה
12.05 "רק מוסיקה"
13.05 "רק בימי חול"
14.06 "פזמון חוזר"
15.05 "חדש, חדיש ומחודש"
16.05 "הצגה יומית"
18.06 "מקום בצמרת" — הפזמונים הישראליים
21.05 "ארום עתיק"
23.05 "מניני ג'אז"

רביעי רדיו

12.11.1986

קול המוסיקה

07.07 בוקר טוב — ראמו: קטע קונצרטי; בטהובן: הפתיחה "אגמונט"
07.30 שחרית מוסיקלית — שוברט: דואו בלה מג'ור; שופן: הסילפידים. מוסיקה לבלט; שומאן: קונצ'רטו לכנור ותזמרת ברה מינור; בטהובן: סימפוניה מס' 7 בלה מג'ור
09.30 קונצרט בוקר — מוצרט: קונצ'רטו בדו מג'ור לאבוב ולתזמורת; בטהובן: רביעיית כלי קשת בלה מינור, אופוס 132; צ'ייקובסקי: קונצ'רטו לפסנתר ותז. מס' 1; פרוקופייב: סימפוניה מס' 5 אופוס 100
12.05 דפי פסנתר — מוצרט: סונטה בלה מג'ור, ק. 331; קלרה שומאן: רומנסה; ראבל: ואלסים אציליים וסנטימנטליים
13.00 לבקשתכם — הנדל: "הללויה" תהילים קי"ג; כרוביני: רביעיית כלי קשת מס' 4 במי־מג'ור; ראבל: קונצ'רטו לפסנתר "ביד שמאל"; א.ת. הסמן: חמישיה לנבל ולרביעיית כלי־קשת; קאנטלוב: "שירי אוברני"
15.00 בין חברים
16.00 אמנים באולפן — ש. פוקסון־היימן — פסנתר; היידן: סונטה במי במול מג'ור; ו. שלונסקי: מבחר קטעים; סקריאבין: סונטה פנטסיה מס' 2
17.00 מוסיקה כאן ועכשיו — יצירות לקול וכלים שחוברו בהשפעת תרבויות שונות — צבי אבני: אהבה תחת שמש אחרת; ציפי פליישר: נערה־פרפר־נערה 1977; לוצ'אנו בריו: שירי עם

אורי גורדון בתכנית "שיחת חצות" (גל"צ 23.55)

18.00 מאולמי הקונצרטים בעולם — היידן: רביעיה במי־במול מג'ור; שוברט: רביעייה מס' 10 במי במול מג'ור; ראבל: רביעיה בפה מג'ור
19.30 דומינוער — לנוער המתבגר
20.05 הרקויאם של ברהמס
20.58 מגישים שיר
21.00 אופרה של יום רביעי — מוצרט: המלך הרועה
23.00 צלילי ליל — מוצרט: פתיחה ואריות במי במול מג'ור, מתוך "חליל הקסם" לכלי נשיפה וקונטרבס; שופן: נוקטורנים לפסנתר

רשת א'

07.30 היו שירים — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 חוגה
09.05 השיר לא תם — שירים עבריים
09.30 מפגש — מגזין לבעיות משפחה וחברה משידור חי
10.30 רדיו קל — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס — "אלה תולדות" — סדרת תמונות בנושאים יהודיים. "אשדוד" מאת מיה ירון
11.30 השכלה ודעת לכל — מבית לאומי למדינה שבדרך — אידיאולוגיה 1917–1939 — וארגון העלייה השלישית חלק ראשון — ד"ר זאב צחור
12.05 מזמרי המורשת
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין — א. הבית ברחוב פיציקטו — מאת בני נגרי, ציפי שביט בתפקיד הראשי ב. מכרות המלך שלמה — מאת ה. האגרד ג. ארבעה ימים על הסניו
15.00 התלופון — מומחים באולפן משיבים לשאלות המאזינים
15.55 מאוצר הספרים — סקירה על ספר חדש
16.05 מרצדון שעון הזהב — מעולמו של האדם המבוגר
17.12 מגישים שיר
17.20 האוניברסיטה הפתוחה — תרבות וחברה בתקופת היישוב והמדינה — המשמעות הספרותית והתרבותית של הרתיעה מן המימר האפי בספרות העלייה השנייה — פרופ' דן מירון
18.06 מנחת ערב — משדר יומי להווי דתי ומסורת
19.05 שאול כעניין
19.30 שידורים לעולים
22.05 חבר מאותו כוכב — תכנית היכרויות

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.05 כוכב הבוקר — עם כרנזיה לי
09.05 ביקור בית
10.05 כל צבעי הרשת
12.10 אלף־אלף ב"בית" — עם אהוד מנור
13.00 בחצי היום — חדשות ופזמונים
14.06 בת צחוק — הווי והומור
15.05 רגעי קסם
16.05 שירים ושעורים
17.10 יומן כלכלה
17.30 על מספרים ואנשים
18.06 זרקור
18.45 היום בספורט — היום הזה
20.05 מבט לפולקלור — שירים ביידיש עם חבורת "ניגון עתיק" מערר
21.05 צמוקים ושקדים — מבחר שירים ביידיש עם מרישה אוישר
22.05 עוד לא רקדתי די — ריקודי עם
23.05 זוג משמיים — שעשועון לזוגות נשואים (ש.ח.)
00.05 יומן חצות
00.15 הוי ארצי מולדתי — שירים עבריים

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — העידן הגרעיני — פרק בהיסטוריה מוסרית. ההחלטה להטיל את הפצצה. מרצה: דר' אבנר כהן
06.30 פוקחים עין — החדשות הראשונות של היום — עם מירב אופיר.
07.07 שבע אפס שבע — עם אלכס אנסקי.
08.05 בוקר טוב ישראל
09.05 אילה בוקר — עם אלי ישראלי
10.05 הפסקת 10
11.05 נכון לעכשיו — עם רפי רשף
13.05 אחד אחד — פזמונים ישראליים
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי — פינתו של אבשלום קור
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 יעד משודר — מגאזין לענייני צבא וביטחון. עורכים ומגישים: יצחק טוניק ויוסי עבאדי
18.45 משולש — עימות יומי בענייני השעה
19.05 פזמונים לכולם
20.05 הלהקות — הנחלא"ים באים — על להקת הנח"ל בסיום שנות השישים
21.30 אוניברסיטה משודרת — העידן הגרעיני — פרק בהיסטוריה מוסרית. ההחלטה להטיל את הפצצה. מרצה: ד"ר אבנר כהן.
22.05 על הדבש ועל הביפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים
23.55 שיחת חצות — עם אורי גורדון, המחלקה לעליית הנוער.
00.05 ציפורי לילה. קלאסיות, עם חנוך רון.
02.05 לא רוצים לישון.
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

07.07 שיר בבוקר בבוקר
09.05 מה, כבר תשע?
10.05 שבעים מי יודע
11.05 שעה תמימה
12.05 רק מוסיקה
13.05 רק בימי חול
14.06 פזמון חוזר
15.05 חדש, חדיש ומחודש
16.05 הצגה יומית
18.06 הזעקה האחרונה
20.05 לי ולך — שיר וברכה
21.05 צליל מכוון
23.05 הלילה הוא שירים

חמישי רדיו

13.11.1986

קול המוסיקה

07.07 "בוקר טוב"
07.30 "שחרית מוסיקלית" באך: הסוויטה הצרפתית מס' 6 במי־מג'ור; צ'ימרוזה: קונצ'רטאנטה לחליל, אבוב ולתזמורת; ארן: סימפוניה מס' 1 ברו־מג'ור; מוצרט: סימפוניה קונצ'רטנטה לכינור, ויולה ולתזמורת ק. 364; בטהובן: שביעייה אופוס 20 במי־במול מג'ור
09.30 "קונצרט בוקר" דבוז'אק: סרנדה לכלי קשת אופ. 22 במי־מג'ור; מנדלסון: קונצ'רטו לכינור במי־מינור; ביזה: הסוויטה "משחקי ילדים"; רחמנינוב: רפסודיה על הנושא של פגניני; וילה לובוס: בחיאנס בראזיליירס מס' 5; מאסנה: הבלט "צלצול הפעמונים"
11.57 מגישים שיר
12.05 "מאוצר הסרטיה" באך: טריו סונטה בדו מג'ור; הומל: סונטה לחליל ולפסנתר ברה מג'ור; איברט: 2 נגינות ביניים לחליל, כינור ופסנתר; טלמן: טריו סונטה בלה מינור
13.00 "קונצרט צהריים" רוסיני: סונטה מס' 2 לכלי־קשת; רייכה: חמישיית כלי נשיפה בלה מג'ור; לאלו: סימפוניה ספרדית; ביזה: סויטת כרמן
15.00 "מפגשים מוסיקליים"
16.00 "אתנחתא" — שומאן: 5 קטעים ברוח עממית; י. טל: "יזכור" לצ'לו סולו (1985), בכורה; מרטינו: סונטה מס' 2; מנדלסון: סונטה מס' 2 ברה מג'ור
17.30 "קונצרט מנחה" מוצרט: סרנדה מס' 9 ברה מג'ור "קרן הדואר" ק. 320; הומל: קונצ'רטו במי במול

מוטי לרנר אורח "שיחת חצות" (גל"צ 23.55)

מג'ור לחצוצרה ותזמורת; בטהובן: שלישייה בסי־במול מג'ור לקלרניט צ'לו ופסנתר; פולנק: קונצ'רטו בסול מינור לעוגב, תז. כלי־קשת וטימפני; דביסי: קופסת הצעצועים — מוסיקה לבלט
20.05 "ערב טוב" מישל קורט: קונצ'רטו קומי בסול מינור לשני כינורות, חליל, ויולה וקונטינואו; הגרלוקונצ'רטו בסי במול מג'ור לכינור, תזמורת, כלי קשת וקונטינואו
20.27 "מגישים שיר"
20.30 התזמורת הסימפונית ר"ש רשה"ש שידור חי מאולם הנרי קראון; מנצח: רוד שלון/דניאל בנימיני — ויולה; הינדמית: מטמורפוזות סימפוניות על נושא של וובר; עמי מעייני: קונצ'רטו לויולה ותזמורת (ביצוע בכורה); הפסקה; "אנתולוגיה קטנה לשירה" מוסורגסקי—ראבל: "תמונות בתערוכה"
23.00 "דור הזהב" אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות, סימון ברדר — (ש.ח.) יצירות: ליסט, שופן ושומאן

רשת א'

07.30 "היו שירים" — פזמונים ישנים ואהובים
08.05 "חוגה"
09.05 "השיר לא תם"
09.30 "מפגש" — מגזין לבעיות משפחה וחברה בשידור חי
10.30 "רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה
11.05 רגע של עברית
11.10 השידור היומי לבתיה"ס "סבתא נסים ונפלאות" מאת לאה גולדברג
11.30 "השכלה ודעת לכל" מחזור 21 "התפתחות לשונם של ילדים" — בהדרכת ד"ר רות ברמן "שלבים בהתפתחות שפתם של ילדים"
12.05 "לבי במזרח" — מבחר שירים מזרחיים אותנטיים
14.06 "לבת ולבן ולכל המתעניין" — תכניות לילדים א. "טוב לכתוב" עידוד המאזינים הצעירים לכתיבה יוצרת; ב. פילי חריק — מאת יו"ר קרן, פרק שלישי
14.45 לילדים הגדולים "חתול בשק" — ילקוט כליבו
15.25 עוזיה אלון מספר על נוף הארץ (ש.ח.)
15.30 "קתדרא" — במת רדיו פרופ' משה הר — מקומה של ההלכה בספרות היהודית מימי בית שני (ש.ח.)
15.53 "ספר חדש" — סקירה
16.05 "ארץ לא נודעת"
17.12 "מגישים שיר"
17.20 "האוניברסיטה הפתוחה" "צרפתית למתקדמים" שיעור מס' 54 (ש.ח.)
18.06 "מנחת ערב" — משדר יומי להווי דתי ומסורת
19.30 שידורים לעולים
22.05 "לכל אדם מכוכב" — עם האסטרולוג אילן פקר, הפעם: מזל "עקרב"

רשת ב'

07.00 "הבוקר הזה"
08.05 "כוכב הבוקר" עם טוני הקטן
09.05 "ביקור בית"
10.05 "כל צבעי הרשת"
12.10 "אלף־אלף" ב"בית" — עם אהוד מנור
13.00 "בחצי היום" — חדשות ופזמונים
14.06 "בת צחוק" — הווי והומור
15.05 "רגעי קסם"
16.05 שירים ושעורים
17.10 "יומן כלכלה"
17.30 "על מספרים ואנשים" — מגזין המשק והחברה
18.06 שירים עבריים
18.45 היום בספורט "היום הזה"
20.05 "שורשים" — שבועון לענייני פולקלור ועדות
22.05 "מסביב לעולם בשעה קלה"
22.58 רגע של עברית
23.05 בינינו לבין עצמנו — שיחות עם מאזינים בשידור חי

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת — פסיכולוגיה של החלומות ורעותיו ההיסטוריות של פרויד על אופי החלום. מרצה: פרופ' צבי גיורא
06.30 "פוקחים עין" החדשות הראשונות של היום
07.07 שבע אפס שבע — עם אנסקי
08.05 בוקר טוב ישראל
09.05 "אילה בוקר" עם אלי ישראלי
10.05 "הפסקת 10"
11.05 "נכון לעכשיו"
13.05 אחד אחד — פזמונים ישראליים
14.05 דו רה יומי — עם דובי לנץ ודני קרפל
15.05 פגישה יומית — עם אורלי יניב
16.05 ארבע אחרי הצהריים — שעה של שירים עבריים
16.54 באופן מילולי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 שעה קלה על כלכלה — עם שמואל נחושתן
18.45 "משולש" עימות יומי בענייני השעה
19.05 פזמונים לכולם
20.05 "יעד משודר" מגאזין לענייני צבא ובטחון (ש.ח.)
21.30 אוניברסיטה משודרת — פסיכולוגיה של החלומות ורעותיו ההיסטוריות של פרויד על אופי החלום. מרצה: פרופ' צבי גיורא
22.05 על הדבש ועל הביפאק — שירים שהחבר'ה אוהבים
23.05 "תוצרת הארץ" — פזמונים ישראליים
23.55 שיחת חצות — עם המחזאי מוטי לרנר
00.05 ציפורי לילה
02.05 לא רוצים לישון
05.05 צלילי בוקר — שירים עבריים

רשת ג'

07.07 "שיר בבוקר בבוקר"
09.05 "מה, כבר תשע?"
10.05 "שבעים מי יודע"
11.05 "שעה תמימה"
12.05 "רק מוסיקה"
13.05 "רק בימי חול"
14.06 "פזמון חוזר"
15.05 "חדש, חדיש ומחודש"
16.05 "הצגה יומית"
18.06 [illegible] — שבועון
20.05 "לי ולך" — שיר וברכה
21.05 "בטעם רוקי"
23.05 "הלילה הוא שירים"

מתפרות הקולנוע

תומאס ג. וייטס בסרט „שבט דוב המערות"

אהבה מכושפת

הבמאי הספרדי המוכשר קרלוס סאורה יצר בעבר כמה פנינים קולנועיות שהצטיינו בביקורת פוליטית חזקה, כולן, אגב נעשו תחת הדיקטטורה של פרנקו. היו אלה: „אנה והזאבים" ו„קריאת העורב". בשנים האחרונות עבר לבלים, יחד עם רקדן הפלמנקו הנודע אנטוניו גאדס שביקר בשנה שעברה בארץ ובקרוב ישוב לכאן, לסיבוב הופעות נוסף. סאורה וגאדס עשו ב־82 גירסת פלמנקו סוחפת למחזהו של מרימה: „כרמן", ע"פ המוסיקה של ביזה. עתה הם מנסים לחזור על ההצלחה הגדולה ההיא עם סיפור חיוור של אהבה, שנאה, קנאה, ידידות והרבה ריקודי פלמנקו יפים בביצועם של גאדס, כריסטינה הויוס הנפלאה ולאורה דל־סול היפה, שחוץ מעיטורים מפתים בסגנון ריקודי בטן אינה יודעת לרקוד, כידוע. כשלון הסרט מראה שגאדס פשוט השתלט על סאורה, וכל מסיונותיו של זה להעניק לסרט צביון קולנועי תיאטרלי קסום לא עזרו לו להציל את המעט שנותר. למי שמת על פלמנקו ועל כריסטינה הויוס הרוקדת כמו סופה.

שבט דוב המערות

פעם היתה עקרת־בית אמריקנית מטופלת בצאצאים ובעל פרופסור וקראו לה ג'יין מ. אול. יום אחד היא כתבה ספר נעורים על ילדה הגדלה בתקופה הניאדרטלית. ספרה של עקרת־הבית המרירה הפך ל„בסט סלר" והיא גרפה את המיליונים כמו בכל האגדות. האגדה השנייה היא אודות הילדה הניאנדרטלית היתומה איילה (דריל האנה), שמאומצת בידי שבטים שטוחי ראש. כשהיא גדלה היא זוכה להשפלות מידי ראש השבט מפני שהיא חזקה ואמיצה ממנו, ו„הרוח" שלה היא רוחו של האריה החזק מכל החיות. את הגירסה הקולנועית ביים מייקל צ'פמן, ולמרות הסממנים הפמיניסטיים המיליטנטיים החזקים שנראים באחרונה בקולנוע האמריקני (ראה: „שובו של הנוסע השמיני") – „שבט דוב במערות" הוא טמטום ניאנדרטלי מגוחך. גם המיליונרית שכתבה לא אוהבת אותו.

איש הנצח

1986, בנארג' ניו־יורקי תת־קרקעי נלחמים שני אנשים בחרבות סייף עתיקות ומוזרות, עד שהצעיר הבלונדי והיפה (כריסטופר למברט) בין השניים עורף את ראש הזקן.

1536, הצעיר הבלונדי החתיך, בן לשבט הסקוטי מקלאוד נפצע מידיו של לוחם בשבט הקורגאן השטני. מקלאוד הצעיר קם לתחייה והופך לבן אלמוות, כמוהו קוללו בחיי נצח ונעורים אך אנשים מעטים בעולם. במשך 450 שנה הוא שורד ומשתדל להתחמק מידי קורגאן האיום בעזרת חוקים שלימדו ידידו האציל (שון קונרי), כי אנשים כמוהו מתים רק כשעורפים את ראשיהם. ומדוע שיעוף ראשו היפה של למברט מעל כתפיו החסונות? – שאז תתאכזבנה מעריצותיו הרבות. את העלילה הבדיונית שמתרחשת לסירוגין במאה ה־20, ימי הרוסנס ואפילו סצינה קצרה במלחמת העולם ה־2 בתקרית מגוחכת בין קצין נאצי ללמברט – ביים ראסל מולקאי, במאי סרטי ווידיאו קליפס להקות ידועות. האם בגלל זה יצא לו סרט שנראה כמו הכלאה סתמית בין „שבט דוב המערות" לסרטיו של שווארצנגר?

בשטח

הנבל הבודמזי

טוב

גירסתו השנייה של הבמאי קון איציקאווה, לסרטו „הנבל הבורמזי", שצולם לראשונה בשחור לבן ב־4'1956, סרט הפונה אל יפן השבעת והטובלת בשפע של היום, ומתמקד בפצעי העבר שלה – האידיאלים היפני שנפגע כל כך במלחמת העולם השנייה. גירסה חדשה משופעת באמצעים מודרניים, ומתאפיינת בטכניקת צילום נדירה, בצבעים נפלאים, ובהליכה אל אחורי הצילום המקוריים בתאילנד, לעומת צילומי האולפן הרבים שאפיינו את הגירסה הראשונה.

פלוגת חיילים יפניים נלכדת בתאילנד והכבושה על־ידי הכוחות הבריטיים בשעה שהיא מפלסת את דרכה ליפן. תוך כדי כך מגלים חייליה את מחירה הכבד של המלחמה, ואת חלקו של האופי היפני הנוקשה בכך שמחירו זה היה כבד כל כך.

יומן נעורים

במעט טוב

הבמאית ההונגרית מרתה מאזרוש (חותה ריעיתו של הבמאי מקלוש יאנצ'ו) מוכרת במערב, אך [illegible]

בארץ ראינו רק את סרטה „האשה האחרת". בסרטה הנוכחי, שנעשה עוד בשנת 82, חוזרת מאזרוש לימי נעוריה וגיבורת הסרט, הנערה העקשנית והעצמאית יולי היא במוצהר בת־דמותה. התבגרותה של יולי היתומה בשנות ה־50, בצל דודתה הקשוחה והגאוותנית, שהיא פעולה חשובה במפלגה הקומוניסטית, ומאבקי הכוח ביניהן – הם רק רקע שנותן למאזרוש הזדמנות לבקר את הדיכוי הפשיסטי של הטרור הסטליניסטי, כך היא גם גומרת חשבון עם טיהורי האינטלקטואלים של סטלין בשנת 37 בעקבותיהם „נעלם" אביה האהוב. הסרט מראה את הימים בהם נחשב סטלין ל„שמש העמים" ואיש לא העז לבקרו, הרבה וויכוחים אידיאולוגיים ליד שולחן המטבח, ואוי למי שניסה ללכת נגד הקולקטיביות הרעיונית והחלטת הקבוצה, מבט אירוני מגוחך ומריר על „השוויון" בין חברי המפלגה לראשיה. הבעיה היא שסיגנונה הקולנועי הקשוח והיבש של מאזרוש מחטיא את המטרה למזג בין סיפור אינטימי למסר חברתי, העלילה אינה ברורה דייה ומסכן מי שאינו בקיא בנפתולי הפוליטיקה ההונגרית של אותם הימים, כי יתקשה למצוא את ידיו ורגליו בעיסה המאזרושית הסבוכה ללא הסבר נוסף.

מונה ליזה

טוב מאוד

ג'ורג' (בוב הוסקינס, פרס ראשון במשחק בפסטיבל קאן 1986), הוא מפסידן וקרבן נצחי. מיד בצאתו מהכלא הוא מקבל תפקיד עלוב באימפריית העסקים המפוקפקת של מעסיקו לשעבר, מורטוול (מייקל קיין), שבגללו נכנס לכלא. תפקידו להעביר ממקום למקום סרטי פורנו ולשמש נהג ומלווה לזונת צמרת שחורה וגבוהה בשם סימון (קטי טייסון). ג'ורג', המחוספס והקשוח, נופל ברשתה של סימון שנוגעת לליבו, ומסכים לחפש עבורה את קאתי ידידתה – זונה צעירה המסורה לקמים קשים שעקבותיה אבדו.

חיפושיו של ג'ורג' חושפים בפנינו את סיסמאות הסוהו הלונדוני האפלות, והופכים לתסבוכת כשהוא מגלה שמעסיקו מעורבים בהעלמותה של הנערה. ג'ורג' מגלה מי נאמנות אונה מקובלת בעולם בו הוא חי, והאהבה מנוצלת לשם פגיעה ובגידה.

קוקה קולה קיד

טוב

מקדם מכירות צעיר ודינאמי, נכול, רגשות, שכל ימנו הם קודש לחברת קוקה קולה, מגיע לסניף האוסטרלי של החברה במטרה לשפר את השגי הסניף. הוא פוגש שם מזכירה מאוהבת ומאוד מבולבלת, שיש לה בת עם [illegible]

שם חיבה מוזה, ואב זקן עריץ, בעל מפעל משקאות קלים, השולט על עמק שכוח־אל, שלחברת קוקה קולה אין בו דריסת רגל. סיפור הסרט הוא סיפור המאבק של קוקה קולה, באמצעות אותו מקדם מכירות צעיר ודינאמי (אריק רוברטס), על זכויות המכירה בעמק.

זהו סיפור שנון ותביב, אם כי מבולבל וארוך משהו, שיש בו לא מעט רגעים של צחוק משחרר. סרט מפתיע של דושאן מקבייב („מסתרי האורגניזם", „סרט מתוק", „מונטנגרו"), שהתמחה עד היום בסרטים יוצאי דופן, וכאן התמסר לגמרי לקולנוע ההוליוודי השמרני.

איכות

אותלו – טוב
זכרונות אהבה מפירנצה– טוב
טנגוס – טוב
נשיקת אשת העכביש – טוב מאוד
עובדת אורח – טוב מאוד

● השבוע הגיעה לארץ הקומיקאית האמריקנית גולדי הון („טוראית בנימין") – ילדה יהודייה מבית טוב. הון הגיעה סוף־סוף לארץ הקודש ע"פ הזמנת קרן תל־אביב לפיתוח. היא תסתובב איפה שצריך ותנסה לשנורר כסף עבור מבנהו החדש של הסינמטק התל־אביבי.

● כולם עוברים לקומפלקס קולנוע. גם בעלי קולנוע „לימור" בתל־אביב רוצים אולם נוסף שבו יקרינו סרטי איכות לקהל מצומצם, כמו האולמות הקטנים של קומפלקס קולנוע „חן". את הפואייה, שיהפוך לאולם קטן עם 100 מקומות, יעצב אלדר שרון, שכבר עיצב את בית הקולנוע החדש „דיזנגוף 3,2,1".

● בפסטיבל לסרטי נשים ייערך השבוע במכון הצרפתי לקולנוע ובסינמטקים בין ה־15/11־12. יוצגו שבעה סרטים חדשים שהגיעו מהפסטיבל לסרטי נשים שנערך בקרטיי שבצרפת.

● בשנת 1927 יצר גאון הקולנוע האילם אבל גאנס את סרטו הענק „נפוליאון". הסרט, שאורכו שבע וחצי שעות, הוצג באולם האופרה הגדול של פריס ושישה חודשים – לאחר מכן נעלם. בשנת 80 נמצא, שוחזר והוצג בפסטיבל לונדון. בקיץ הוא יגיע גם אלינו, בשעה טובה.

● פריחה לענף הווידיאו־קליפס בארץ. בראשית חודש דצמבר יערוך המכון הצרפתי בת"א פסטיבל סרטי וידיאו שיובאו במיוחד מהפסטיבל הבינלאומי לווידיאו שנערך בצרפת. גםבמוזיאון ת"א מתכננים לערוך בסוף השנה תחרות סרטוני וידיאו קליפס שצולמו לאחרונה בארץ. מי שיש לו כזה, כולל תלמידי בתי־הספר לקולנוע, מוזמן להשתתף. הזוכה ייסע לתחרות הבינלאומית לווידיאו שתתקיים ביפן.

● בית קולנוע חדש ייפתח בסוף החודש, והוא הקולנוע של בית ציוני אמריקה בת"א. 250 מושבים נוחים וכל העזרים. הבעלים מבטיחים סרטי איכות, שלוש הקרנות ליום, ימי קולנוע לתלמידי בתי־הספר, והקרנות־חצות לצעירים. הסרט שיחנוך את האולם יהיה: „אהבה במחתרת" ע"פ הרומן: „היהודי האחרון בבנלין" בכיכובה של ג'קלין ביסט.

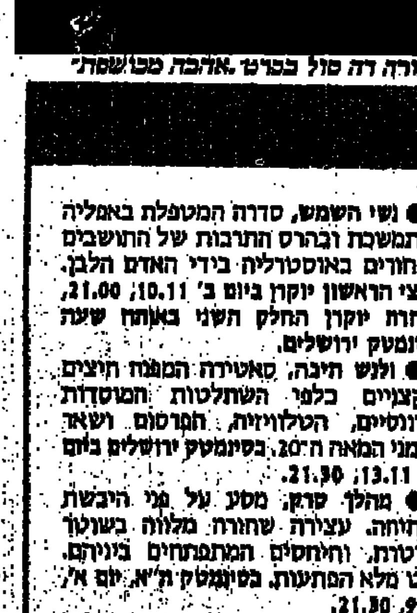

לאורה דה סול בסרט „אהבה מכושפת"

מיוחד

● בימת קולנוע חדשה לסרטי איכות נפתחה בת"א: „שמאל קולנוע" היא בימת הקולנוע של שס"י (שמאל סוציאליסטי ישראלי) שנולדה מתוך הכרה בחסרונם של סרטי איכות בעלי צביון פוליטי. בשס"י לא מרוצים מהגישה הדיונוית של הסינמטקים המקרינים בעיקר סרטי איכות פופולריים ומזניחים את הקולנוע הפוליטי, שכמעט אינו מגיע לאקרנים. מטרת „שמאל קולנוע" להקרין סרטים מעורבים, ולאו דווקא קולנוע מגויס. בכל חודש תתמקד הבמה בנושא אחר. החודש – והקור על הקולנוע הגרמני:

● מאוימבו, סרט וידיאו תיעודי על בתי הספר של הקונגרס האפריקני בדרום אפריקה 18.11 יום שבת, 20.30.

● שלום של סוכריות מנטה, כיצד מפיחים מלחמה באורח מלאכותי. יום ה', 13.11, 20.30.

● ווצק, הסרט לפי מחזהו הנודע של ביכנר. יום ה', 20.11, 20.30.

● חמשת הימים האחרונים, חמשת הימים האחרונים של סופי של, לוחמת אנטי נאצית צעירה. יום ה', 27.11, 20.30.

* „המלצות" השבוע לסרטים האוסטרליים בסינמטקים:

● נשי השמש, סדרה המטפלת באמליה המתמשכת ובהרס התרבות של התושבים השחורים באוסטרליה בידי האדם הלבן. חחצי הראשון יוקרן ביום ב' 10.11, 21.00, למחרת יוקרן החלק השני באותה שעה בסינמטק ירושלים.

● ולנש תיבה, סאטירה המפנה חיצים עוקצניים כלפי השתלטות המוסדות הקינוסיים, הטלוויזיה, הפרסום ושאר סממני המאה ה־20. בסינמטק ירושלים ביום ה', 13.11, 21.30.

● מהלך פרק, מסע על פני היבשת הצחיחה. עצירה שחורה מלווה בשוטר ושוטרת, והיחסים המתפתחים ביניהם. סרט מלא הפתעות. בסינמטק ת"א, יום א', 9.11, 21.30.

● נוק ווילס סרטו של גראם קליפורד על ברק ווילס, שני טופוסים בריטיים שהיו לאגדה באוסטרליה, אליה הגיעו במאה שעברה כדי לחשוף את היבשת. סיפור מסע. בסינמטק ת"א, יום ג', 11.11, 19.00.

● וואלדו – סיפור אוגוגו, האוסטרלים גילו את בעיית הילדים האבוריג'ינים. גם סרט זה עוסק בהשתלטות האדם הלבן הכובש על אדמותיהם עד לנישולו הסופי. בסינמטק ת"א, יום ב', 10.11, 19.00.

יעל ישראל

תשבצים

תשבץ 158

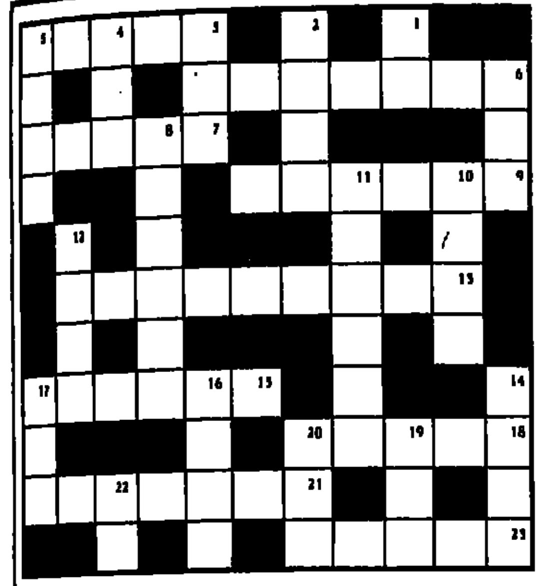

מאוזן: 3. מין מטוס. 6. העיר הצפונית באירופה (כ"מ). 7. מלמד לקח, נותן מידע רב. 9. מפילה במורד. 13. עבוד גס הקרקע לפני רדת הגשמים. 15. כנוי גס לפושעים נבזים (שתי מלים). 18. מנהל קשר גרפי עם אחרים. 21. כימאי יהודי גרמני (נובל 1915), סינתז קוקאין, חקר כלורופיל אנזימים ועוד. 23. עשב שעבר עבוד לשמוש מאוחר יותר.

מאונך: 1. אויב. 2. מאבני החושן. 3. קצה בולט בפרי. 4. 5. חלק מן היד. 6. שוק. 8. מפחיד. 10. למשל צפרדע. 11. כוננות. 12. חמר שפעילותו הפוכה מחמצן. 14. רע. 16. נכבד. 17. רוטב. 19. זהב. 20. אריג יקר. 22. סוג של רטיבות.

אגוזן 158

מאוזן: 3. (יחד עם 13 מאוזן) מנזול לא יבריא לו, גם אם היא תעשה סדר בענינים (2,5). 6. אויב, מוליך למקום מסוכן (7). 7. בפתחה בית עם גוף רועש (5). 9. אם מדינה במזה"ת תחזיר טנקים כאלה יבואו אליה תיירים (3,3). 13. ראה 3 מאוזן. 15. דורשים מכל השבויים שמתארחים בו (3,3). 18. ראה 2 מאונך. 21. כשחושבים בצורה אנליטית, זה לא קל להרים פרויקט כזה גם כיום (3,4). 23. אילו פלט צרור תוך כדי דבור בתשובה (5). **מאונך:** 1. ראה 22 מאונך. 2. (יחד עם 18 מאוזן) ההסטוריה של אספני דגים, קונכיות, שברי אניות וכו' (5,4). 3. מספר שעלה בגורל בנס (3). 4. אבל בכפר ערבי (3). 5. היופי זה לעוף בחזרה (4). 6. כששמים בעץ הוא נותן כסוי למשטה (3). 8. היכן אפשר למצוא עי, בעירו לאו דוקא (3,3). 10. אולי הוא יכול להיות נביא בדורו (4). 11. מאז ומעולם דמו נקי (6). 12. ישן בזמן הזה (4) כ"מ). 14. מלך בארץ על אמות הקריאה (4). 16. בעל עורף לא מסודר היטב (4). 17. מה שנשאר מן המדים (3). 19. אם נקבל תשובה בזמן לא נופתע (3). 20. חלק מארבעים וחמישה (3). 22. זה בבית"ר בגלל שמבקשים ממך (4).

פתרונות

תשבץ 157

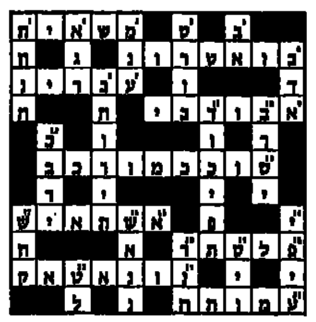

אגוזן 157

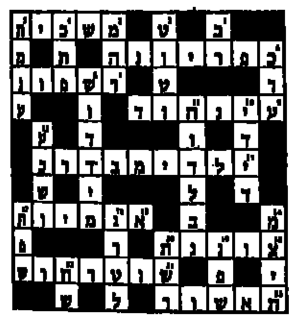

אמיר בן־אור

ברידג'

משחק הגמר לקבוצות מיאמי

במשחק הגמר לקחו חלק נבחרת פאקיסטן וקבוצה אמריקאית, משחק זה משך צופים רבים (מעל מסך הברידג'ורמה) משום שזיוה חינו אחד השחקנים המבריקים, אם לא המבריק שבהם, והכרזתו וביצוע המשחק שלא מקוריים ומלאי ענין, בקיצור ה„סופר סטאר" של עולם הברידג'.

הקבוצה הפאקיסטאנית היתה מורכבת מארבעה שחקנים בלבד וזה כנראה היה בעוכריה, משום שלשחקנים לא היתה שום מנוחה, בעוד שבשאר הקבוצות שיחקו ששה שחקנים שיכלו לנוח לסירוגין, ובסיכומו של דבר זכו האמריקאים במקום הראשון והפאקיסטנים במקום השני.

היד הבאה שוחקה על ידי זיה במשחקי הגמר;

♠ A K 10 6 3
♥ 4
♦ K J 7
♣ A 9 7 6

♠ Q J 9 8 4
♥ ----
♦ 10 9 8 3 2
♣ K 3 2

♠ 2
♥ A J 9 8 7 3 2
♦ Q 6
♣ Q 8 5

♠ 7 5
♥ K Q 10 6 5
♦ A 5 4
♣ J 10 4

מחלק: דרום
פגיעים: אף אחד

דרום	מערב	צפון	מזרח
2 הארט	---	2 ספייד	----
2 בלי שליט	---	3 בלי שליט	----

זיה, החליט שידו „שווה" פתיחה של 2 הארט חלש, ומכאן ועד 3 בלי שליט הדרך קצרה. מערב הוביל ב־10 דיאמונד, שחקנים רבים מאוד משחקים, בצורה כמעט אוטומטית את הנסיך מהדומם, אולם זיה שיחק קטן מהדומם, זכה עם האלוף בידו והמשיך ב־10 קלאב (בכל מקרה שהוא יכול להסתיר אינפורמציה מהמתנגדים, יעשה זאת) שנלקחה על ידי מזרח, זה חזר בהארט קטן, וזיה שיחק את המלך והופתע לראות את הדיאמונד ממערב, הוא המשיך בנסיך קלאב מערב כיסה, אלוף מהדומם. זיה המשיך במלך ואלוף ספייד, מזרח השליך הארט על הספייד השני, והתכניות. לגבי המשך סידרה זו ונמנו. זיה המשיך ב־9 קלאב והמצב הינו כזה:

♠ 10 6 3
♥ ----
♦ K J
♣ 7

♠ Q J 9
♥ ----
♦ 9 8 2
♣ ----

♠ ----
♥ A J 9 7 3
♦ Q
♣ ----

♠ ----
♥ Q 10 6 5
♦ 5 4
♣ ----

בשלב זה זכה זיה ב־6 לקיחות, שתים נוספות יש לו (7 קלאב, ומלך דיאמונד) והבעיה הינה הלקיחה ה־9. חלוקת הקלפים גם היא ברורה וידוע שמזרח התחיל את המשחק בחלוקה של 3־2־7־1, הוא שיחק את חשביעית קלאב, מזרח השליך הארט, ומערב בבעיה הוא וודע שהמצב אבוד, אם ישליך ספייד, ישחק זיה ספייד מהדומם, מערב נאלץ לזכות, ועתה, אם ימשיך בספייד, יגביה את הספייד השלישי שבדומם, לעומת זאת אם ימשיך בדיאמונד, יעביר זיה את הלקיחה בנסיך, משום שגם במקרה והמלכה בידי מזרח ידוע לו שמזוה נותר עם קלפים בסידרה החארט בלבד, והוא ייאלץ למסור לקיחה בהארט (הלקיחה ה־9). מערב השליך דיאמונד וזיה שיחק את המלך דיאמונד כשהוא מתכונן למסור למערב לקיחה במלכה דיאמונד (ומערב יאלץ בסופו של דבר למסור לו לקיחה בספייד), אולם, המלכה, דיאמונד „נפלה" במזרח, ומנעה ממנו ביצוע ווירטואוזי.

אתם בודאי חושבים שפאקיסטאן זכתה בנקודות רבות, עבור יד זו אולם [illegible] ספייד, ומזרח הכריז 3 הארט שהוכפל, 300 לצפון דרום ופאקיסטאן הפסידה 300 על יד זו.

אהרון שפאן

שחמט

קרבות ותחרויות

מתחילים משחקי הליגות

ביום רביעי הקרוב ובשבת שלאחריו (15.11) יחלו משחקי הליגות. בליגה הלאומית תארח האלופה, הפועל באר שבע את הפועל חדרה, ביכורי העתים ת"א תארח את בל"ל ת"א, הפועל רחובות את הפועל הוד השרון „רובינשטיין" ירושלים את הפועל „פלדקליין" ראשל"צ ואס"א טכניון חיפה את אס"א ת"א.

נצחון נוסף לבירנבוים

בתחרות סוף שבוע שנערכה במועדון הפועל תל אביב ניצח אלוף ישראל נתן בירנבוים, שבוע ימים לאחר ניצחונו ברמת השרון. בירנבוים צבר 5 נקודות בחמשה משחקים בהקדימו את יעקב סטיסים בן ה־13 – 4 נק'. 22 מתחרים השתתפו בתחרות. בתחרות אמנים שנערכה במועדון ע"ש שייקה ירקוני ז"ל במרכז ביכורי העתים ניצח האמן אמציה אבני 7.5 נקודות ב־11 משחקים. בהקדימו את אלוף התתייישבות העובדת הראל אליוסף משפיים 7, מיכאל קגנובסקי 6 ועוד.

מיכאל טל בן 50

ביום ראשון הקרוב ימלאו 50 שנה לאלוף העולם לשעבר מיכאל טל, שנחשב בשעתו ל„מלך התחבולנים". טל יליד ריגה, היה אלוף העולם בשנת 1960 וכעבור שנה איבד את התואר למיכאל בוטבינק, עליו גבר שנה קודם לכן. יודעי דבר אומרים כי בריאות לקויה היא שמנעה מטל לחיות אלוף עולם במשך שנים רבות. משחקיו המופלאים זכו לאהדת הציבור. למרות שבשנים האחרונות הוא מתקשה בגובה במקומות ראשונים בתחרויות, הרי הוא מציג מדי פעם מבושתו כי רב. בחרנו להביא דווקא משחק מהתקופה האחרונה, שנערך בחודש יוני האחרון, בתחרות לזכרו של אלוף העולם לשעבר טיגראן פטרוסיאן, במלאת שנתיים לפטירתו. טל סיים שלישי בתחרות, בהפרש חצי נקודה אחר הזוכים, פטאחיס ורומאנישין (9.5 מ־14) כ"א) רביעי סיים הצעיר האנגלי המוכשר יוליאן הודג'סון (8 נקודות) שהקדים בחצי נקודה את לפוטיאן ותקובני אורטגה כשאחריהם רבי אמנים נודעים כטאיימנוב, בלאשוב וההונגרי צ'ום. המשחק שלפנינו אינו מלווה בהקרבות מסעירות, אך טל שיחק מצויין, לעניות דעתנו. ההערות למשחק הן שלו.

פתיחה אנגלית

לבן: אורטגה שחור: טל
ירבאן 1986

1.ד4, פ־ו6; 2.ג4, ג5; 3.פ־ג3, גxד4; 4.פxד4, ח6; 5.פ־ג3, דx5; 6.ר־ז3, טל מעיר באירוניה שירבו היה בהלך רוח אגרסיבי במצעו מסע זה. המשחק קינטרוס – קספרוב, שנערך ב־1982 במוסקבה, נמשך: 6.גxד5, פxד5; 7.ר־ד2, ר־ז7; 8.ה4, פ־ב4; 9.ר־ה3, והסתיים בעבור מסעים ספורים בתיקו. 6...ה5; 7.פ־ב3, ד4; 8.פ־ד5, ר־ז7; מדוייק: 8... ר־ה6; 9.ה4, ר־ז7; 9.פ־ו7, מ־ה7; 10.ת3, פ־ג6; לא 10... ד־ה3; 11.ר־ג3, ר־ג5, וא 10... ס־ס; 11. ה־ד4; 12.ר־ה2, פ־ג6; 13.ס־ס, ומצב הלבן נוח. 11.ר־ה2, ח6; 12.ד־ו6; או 12. ר־ה4, ד־ה3; 13.ו־ה3, מ־ת־ה6; ואין מה שיסכן את השחור. 12... מ־ה6; 13.ת־ד4; ת־ד4; 14. ס־ס, ס־ס; נוצר מצב בו דולי מבודד פעיל מול הכלים הלבנים וגורם לחס ברדוד ובמבט לעתיד זה לטובת השחור. 15. פ־ג6, ר־ז5; 16. פ־ד4, לא 16. פxב7, בעל מה־ת7; 16... [illegible] 17. צ־ד1; לא 17. [illegible] 17... [illegible] 18. [illegible] 19. [illegible] [illegible]

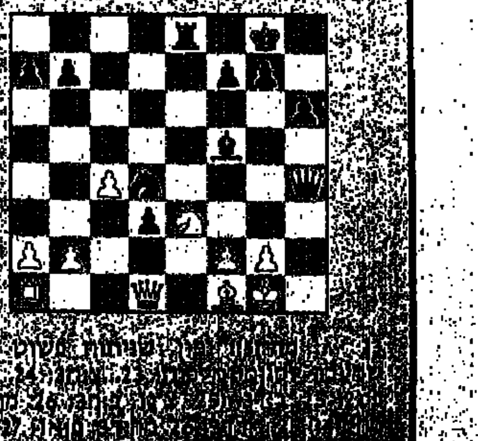

[illegible]

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

ב־5340 חילופי מטים במנגנון ידוע ובנין חסכוני. כיוצא מן הכלל מובא סיום מקורי של יהודה הוך, מטובי מחברי הסיום בעולם, ובו מאבק מרתק של צריח לבן כנגד שני הרגלים השחורים (5341).

5340. מ.מלאדנוביץ' M.MLADENOVIC
יוגוסלביה YUGOSLAVIA
מקורית ORIGINAL

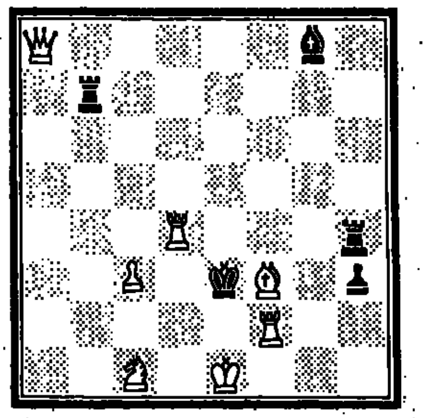

5 + 7 מט בשני מסעים

5341. יהודה הוך, פתח־תקוה
מקורית

3 + 4 נוסע וזוכה

פתרונים אל העורך, רח' רמת הגולן 43, ירושלים 97703.

דומברובסקיס במט־לדעת

בתחרות ביוגוסלביה זכתה בבכורת הבעיה הבאה, המדגימה את נושא דומברובסקיס במט־לדעת.

ח. פרינס
ת.ת. 13 „מט"
פרס ראשון

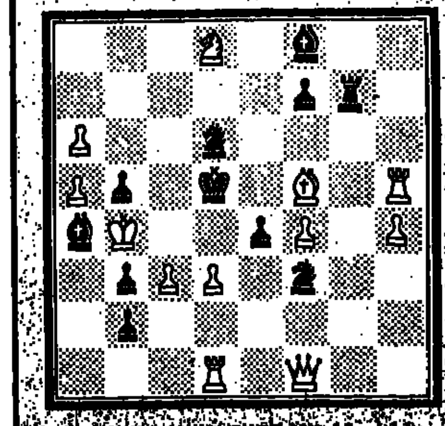

11 + 12 מט לדעת בשני מסעים

[illegible]

אליפות הנוער

[illegible]

אלפתרון

[illegible]

פתרונים
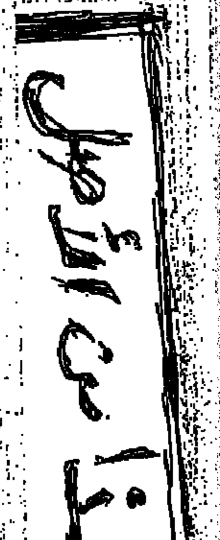
[illegible]